

gemeente
Zoetermeer

Omnibussenquête 2013

deelrapport Wet Maatschappelijke Ondersteuning

Omnibussenquête 2013

deelrapport Wet Maatschappelijke Ondersteuning

april 2014

Directie Bedrijfsvoering, Onderzoek & Statistiek
Coördinatie / organisatie veldwerk:
Analyse en verslaglegging:

team O&S
Bert Ploeger

Opdrachtgever:
Directie Inwoners / Beleid

Patricia de Jongh

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	5
1 ONDERZOEKSVERANTWOORDING	9
1.1 inleiding	9
1.2 doelstellingen	9
1.3 steekproeven en respons	9
1.4 dit rapport	10
2 RESULTATEN	11
2.1 de Wmo	11
2.2 samenleven in de buurt	11
2.3 discriminatie	14
2.4 maatschappelijke ondersteuning	17
2.5 vrijwilligerswerk, burenhulp, mantelzorg	19
2.6 visie op maatschappelijke ondersteuning	24
2.7 leefstijl	25
2.8 welbevinden	27
2.9 toegankelijkheid van gebouwen en voorzieningen	31
3 ANALYSES WELBEVINDEN	33
3.1 algemeen	33
3.2 eenzaamheidsscore	33
3.3 psychische gezondheid	35

BIJLAGEN

BIJLAGE I	BEVOLKING, STEEKPROEF, RESPONS	39
BIJLAGE II	BETROUWBAARHEID EN NAUWKEURIGHEID	41
BIJLAGE III	VRAGENLIJST	43
BIJLAGE IV	TELLINGEN EN TOELICHTINGEN	57
	vragen over: samenleven in de buurt	57
	vragen over: discriminatie	61
	vragen over: maatschappelijke ondersteuning	67
	vragen over: vrijwilligerswerk	71
	vragen over: mantelzorg / burenhulp	79
	vragen over: de levensstijl	91
	vragen over: welbevinden / psychische gezondheid	92
	vragen over: toegankelijkheid	96
	persoonlijke gegevens / achtergrondvariabelen	98
BIJLAGE V	BEREKENING KENGETALLEN	101
	Kengetal voor eenzaamheid	101
	kengetal MHI-5 voor psychische gezondheid	102

SAMENVATTING

algemeen

Gemeenten zijn met de invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) verantwoordelijk geworden voor maatschappelijke ondersteuning. Dat wil zeggen: voor activiteiten die het voor mensen mogelijk maken om mee te doen in de samenleving.

In 2013 zijn in de omnibusenquête, en in een aanvullende enquête, vragen gesteld over de Wmo. De thema's die daarbij aan de orde zijn gekomen zijn:

- samenleven in de buurt;
- discriminatie;
- (het ontvangen van) maatschappelijke ondersteuning;
- (het verrichten van) vrijwilligerswerk (activiteiten en motieven);
- (het geven van) burenhulp en mantelzorg;
- de visie van de respondent op maatschappelijke ondersteuning;
- leefstijl;
- welbevinden (psychische gezondheid / eenzaamheid);
- toegankelijkheid van gebouwen en voorzieningen (deze laatste vragen zijn enkel gesteld in de afzonderlijke enquête van november).

De vragenlijsten en zijn voorgelegd aan twee afzonderlijke steekproeven van 2.000 Zoetermeerders van 18 jaar en ouder. Gekozen is voor deze dubbele bevraging om betrouwbaardere uitspraken te kunnen doen over kleinere deelpopulaties. Voor de vragen die op het onderdeel Wmo betrekking hebben bedraagt de respons 2472 personen (61,8%).

samenleven in de buurt

verschillende bevolkingsgroepen

Men is het overwegend oneens met de stelling dat er in de eigen buurt spanningen zijn tussen bevolkingsgroepen. Wel zijn er in 2013, net als in 2012, verhoudingsgewijs meer mensen die dergelijke spanningen waarnemen dan in de jaren daarvoor.

contacten met anderen

90% van de respondenten meent dat hij of zij voldoende contacten heeft, buiten het eigen werk of de eigen school en het eigen huishouden. De respondenten hebben hun voornaamste sociale contacten merendeels binnen de stad Zoetermeer.

verantwoordelijkheid voor leefbaarheid eigen buurt

- 73% voelt zich medeverantwoordelijk voor de leefbaarheid in de eigen buurt.
- 19% zegt in het afgelopen jaar actief geweest te zijn om de buurt te verbeteren.
- 8% zegt betrokken te zijn geweest bij het organiseren van activiteiten.

deelname aan activiteiten

- 8% heeft deelgenomen aan één of meer activiteiten in de wijk, georganiseerd door de stichting MOOI, de stichting Piëzo, Palet Welzijn of een wijk- of buurtvereniging.

discriminatie

ervaring met discriminatie

Van alle respondenten zegt zo'n 7% zich in de afgelopen twaalf maanden wel eens gediscrimineerd gevoeld te hebben. Vaak (in 60% van de gevallen) is er sprake van discriminatie op grond van afkomst. Bij 16% gaat het om leeftijdsdiscriminatie,

bij 14% om discriminatie op het gebied van religie. De overige voorgelegde vormen van discriminatie worden minder vaak als antwoord gekozen.

perceptie van discriminatie

Volgens de respondenten komt discriminatie op grond van ras / afkomst het meest voor in Zoetermeer: 22% antwoordt *vaak*. Discriminatie op grond van religie komt volgens 13% *vaak* voor. Andere vormen van discriminatie (op grond van leeftijd, op grond van sekse / genderidentiteit, op grond van seksuele geaardheid en op grond van handicap of ziekte) worden minder genoemd als *vaak* voorkomend (resp. 4%, 5%, 6% en 4%).

maatschappelijke ondersteuning

Bij maatschappelijke ondersteuning gaat het om de hulp aan de respondent door andere personen of door instanties, die nodig is om zelfstandig te kunnen blijven wonen en om mee te kunnen doen in de samenleving.

6% van de respondenten (150 personen) antwoordt 'ja' op de vraag of zij dergelijke hulp ontvangen dan wel dergelijke hulp nodig hebben. Van deze groep heeft (ten minste) 64% een Wmo- en/of AWBZ-indicatie voor ondersteuning. Bijna een kwart heeft géén indicatie.

Wmo-loket in het stadhuis

Van alle respondenten heeft 44% wel eens gehoord van het (fysiek en telefonisch bereikbare) Wmo-loket in het stadhuis. Van hen heeft 14% daar in de twaalf maanden voorafgaand aan de omnibussenquête informatie opgevraagd over welzijn en/of zorg. Zij beoordelen de informatie over dit onderwerp gemiddeld met het rapportcijfer 7,2.

digitaal Wmo-loket: zoetermeerwijzer

De nieuwe mogelijkheid om bij zoetermeerwijzer.nl, dus langs digitale weg, informatie te zoeken over welzijn of zorg, is bekend bij 563 respondenten (23%). 9% van hen heeft hiervan na de ingebruikname in juni 2013 gebruik gemaakt. De respondenten die (een deel van) de gezochte informatie hebben gevonden beoordelen deze gemiddeld met een 7,0.

vrijwillige hulpverlening

Er worden drie vormen van vrijwillige hulpverlening onderscheiden: vrijwilligerswerk, burenhulp en vrienden- en mantelzorg.

- 21% is actief als vrijwilliger, vaak bij een sportclub, een kerk, moskee of school.
- 77% helpt burenhulp of vrienden.
- 15% noemt zichzelf mantelzorger.

leefstijl

- ten minste 54% van de respondenten gebruikt alcohol;
- ten minste 17% van de respondenten rookt;
- ten minste 2% gebruikt andere drugs;
- 92% eet meestal gezond en gevarieerd.

Vergeleken met cijfers van de GGD lijken de cijfers uit deze enquête het alcoholgebruik te onderschatten.

welbevinden

eenzaamheid

Er zijn elf stellingen aan de respondenten voorgelegd die betrekking hebben op eenzaamheid. De stellingen vormen een standaardset die is ontleend aan onderzoek van De Jong Gierveld en Kamphuis (1985). Uit de antwoorden op deze stellingen kan een eenzaamheidsscore kan worden berekend. Deze score kan

(individueel) gehele waarden aannemen tussen nul (niet eenzaam) en 11 (zeer sterke eenzaamheid). De gemiddelde score voor de gehele respons is 2,5. Met name de gemiddelde eenzaamheidsscore van alleenstaanden, van personen met een laag inkomen en van personen die zichzelf tot een niet-Nederlandse bevolkingsgroep rekenen is relatief hoog (dus ongunstig).

psychische gezondheid

In zeven vragen is gepeild hoe respondenten zich voelden in de vier weken voorafgaand aan de enquête. Zenuwachtigheid kwam in de beschouwde periode veel (d.w.z. *vaak, meestal* of *altijd*) voor bij 8% van de respondenten; 4% was veelal zó in de put dat niets hem of haar nog kon opvrolijken. 7% was veelal somber en neerslachtig. En 5% ondervond bij zijn of haar sociale activiteiten hinder van emotionele problemen. 6% van de respondenten voelde zich in de vier weken voorafgaand aan de enquête zelden of nooit rustig; 10% had zelden of nooit veel energie; 5% voelde zich zelden of nooit een gelukkig mens.

Op basis van vijf van deze zeven vragen is een kengetal (MHI-5, eigenlijk voor personen ouder dan twaalf jaar) berekend. Voor 2013 komt de gemiddelde waarde uit op 76,3 op een schaal van nul tot 100.

De gemiddelde MHI-5 van personen met een laag inkomen is relatief laag. Ook hangt een lage MHI-5 samen met enkele posities in het huishouden (alleenstaande; hoofd van een eenoudergezin). De waarnemingen uit 2013 vormen daarbij in grote lijnen een bevestiging van die uit 2012.

hulp bij psychische problemen

Een kleine 6% kreeg in de twaalf maanden voorafgaand aan de omnibusenquête hulp voor psychische problemen. Over de effectiviteit van die hulp is een deel van deze respondenten kritisch. Eén van de doelstellingen van de Wmo is het bevorderen dat mensen zelfstandig kunnen blijven wonen, en kunnen meedoen aan de maatschappij. 31% van degenen die psychische hulp ontvingen ziet niet of nauwelijks dat de ontvangen hulp aan die doelstelling bijdraagt.

toegankelijkheid van gebouwen en voorzieningen

Van alle respondenten zegt 5% wel eens problemen te ondervinden met de toegankelijkheid van gebouwen of voorzieningen. Uit de toelichtingen op dit antwoord blijkt dat met name defecte liften obstakels kunnen vormen.

In de toelichtingen op dit antwoord staan onder meer klachten over defecte liften bij RandstadRailstations, over de toegankelijkheid van het stadhuis, over de toegankelijkheid van winkels en over wegwerkzaamheden en wegafsluitingen.

1

ONDERZOEKSVERANTWOORDING

1.1 inleiding

In september/oktober 2013 is in Zoetermeer de jaarlijkse omnibusenquête gehouden. In deze enquête worden over uiteenlopende onderwerpen vragen gesteld aan inwoners van Zoetermeer. In de omnibusenquête is, evenals in voorgaande jaren, een groot aantal vragen gesteld over onderwerpen die samenhangen met de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo). Aanvullend aan de omnibusenquête is in november 2013 een tweede enquête gehouden met nagenoeg dezelfde vragen over Wmo-onderwerpen. Reden voor de dubbele bevraging is: betrouwbaarder uitspraken te kunnen doen over kleinere deelpopulaties. De opdrachtgever voor beide onderzoeken is de directie Inwoners. De volgende thema's zijn aan de orde gekomen:

- samenleven in de buurt;
- discriminatie;
- (het ontvangen van) maatschappelijke ondersteuning;
- vrijwilligerswerk (activiteiten en motieven);
- (het geven van) burenhulp en mantelzorg;
- de eigen visie op maatschappelijke ondersteuning;
- leefstijl;
- welbevinden (psychische gezondheid / eenzaamheid);
- toegankelijkheid van gebouwen en voorzieningen (vragen zijn enkel gesteld in de afzonderlijke enquête van november).

1.2 doelstellingen

Doel van het onderzoek is uitspraken te kunnen doen over:

- aspecten van de leefbaarheid in de buurt/wijk;
- de behoefte aan maatschappelijke ondersteuning;
- het gebruik van voorzieningen op het gebied van maatschappelijke ondersteuning;
- het Wmo-loket: bekendheid, gebruik en tevredenheid;
- deelname aan vrijwilligerswerk;
- verrichte mantelzorg;
- de visie op maatschappelijke ondersteuning;
- de nagestreefde leefstijl;
- welbevinden: eenzaamheid en psychische gezondheid;
- toegankelijkheid van gebouwen en voorzieningen.

1.3 steekproeven en respons

Voor de omnibusenquête 2013 zijn drie niet overlappende steekproeven getrokken van 2000 inwoners van Zoetermeer, die op 1 september van dat jaar 18 jaar of ouder waren. Voor de personen in deze steekproeven geldt bovendien dat zij op dat moment niet woonachtig waren in een 'bijzonder woongebouw' (bejaardenoord, gevangenis, gezinsvervangend tehuis) of in een woonwagen.

Voor de afzonderlijke Wmo-enquête is uit hetzelfde bronbestand, onder gelijke voorwaarden, een extra (niet-overlappende) steekproef van 2000 Zoetermeeders getrokken.

De totale respons op beide vragenlijsten bedraagt 2499 personen (62,5%). De vragen met betrekking tot het onderwerp Maatschappelijke Ondersteuning zijn in voldoende mate beantwoord door 2472 personen (61,8%). De aantallen respondenten voor beide vragenformulieren bedragen 1144 (omnibus) en 1328 (Wmo-

enquête) personen. Er zijn toetsen uitgevoerd waarbij werd gekeken of de beantwoording van beide enquêtes als gelijk mag worden beschouwd. Daaruit komt het volgende naar voren.

Voor de meeste variabelen zijn er geen noemenswaardige verschillen in uitkomsten, en worden de beide enquêtes als één onderzoek beschouwd.

Uitzonderingen zijn:

- een vraag over contacten in en buiten Zoetermeer;
- de vragen over welbevinden.

In de paragrafen 2.2, 2.8.1 en 2.8.2 wordt hierop nader ingegaan,

De Zoetermeerse bevolking is redelijk evenwichtig in de respons vertegenwoordigd: in bijlage I worden kenmerken van de respons (geslacht, leeftijd) vergeleken met gegevens uit het bevolkingsbestand. In bijlage II wordt stilgestaan bij de betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van een onderzoek van deze omvang.

1.4 dit rapport

hoofdtekst

Hoofdstuk 2 gaat in op de resultaten van het onderzoek. Daarbij worden, voor zover informatief, ook de resultaten van eerder omnibusonderzoek betrokken. Het hoofdstuk bestaat uit een inleiding en acht paragrafen waarin de afzonderlijke thema's van de vragenlijsten aan de orde komen.

In hoofdstuk 3 worden op een aantal variabelen nadere analyses uitgevoerd.

bijlagen

Een verantwoording van steekproef en respons staat in bijlage I. Een bespreking van de betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van dit onderzoek staat in bijlage II. De vragenlijst (onderdeel Wmo en algemene vragen) is opgenomen als bijlage III. De onderzoeksresultaten (rechte tellingen en toelichtingen) staan in tabelvorm in bijlage IV.

Bijlage V toont de berekeningswijze voor een kengetal voor eenzaamheid en voor een kengetal voor psychische gezondheid.

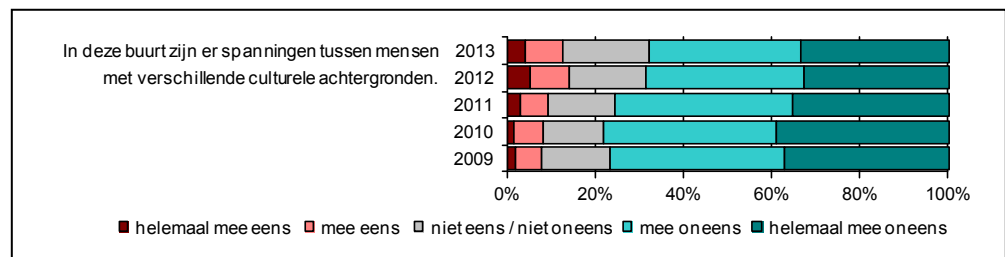
2 RESULTATEN

2.1 de Wmo

In de Wet Maatschappelijke Ondersteuning zijn de Welzijnswet, de Wet Voorzieningen Gehandicapten en belangrijke delen van de AWBZ samengevoegd. Gemeenten zijn met de invoering van de Wmo verantwoordelijk geworden voor het beleidsterrein van de maatschappelijke ondersteuning, dat wil zeggen voor activiteiten die het voor mensen mogelijk maken om mee te doen in de samenleving. Dat kan bijvoorbeeld met vrijwilligerswerk en mantelzorg, maar ook met goede informatie en advies, opvoedingsondersteuning en huishoudelijke hulp. Het gemeentelijke loket Werk, Zorg en Inkomen (op de gemeentelijke website terug te vinden als het Wmo-loket) speelt bij de uitvoering van de wettelijke taken een belangrijke rol.

2.2 samenleven in de buurt

Aan alle respondenten is een stelling voorgelegd over hun waarneming van spanningen in de buurt, tussen mensen met verschillende culturele achtergronden. Men is het overwegend oneens met de stelling dat er in de eigen buurt spanningen zijn tussen bevolkingsgroepen. Figuur 2.1 laat wel zien dat er een lichte verschuiving in de perceptie heeft plaatsgevonden. In 2012 en 2013 zijn er verhoudingsgewijs meer mensen die dergelijke spanningen waarnemen dan in de voorgaande jaren.

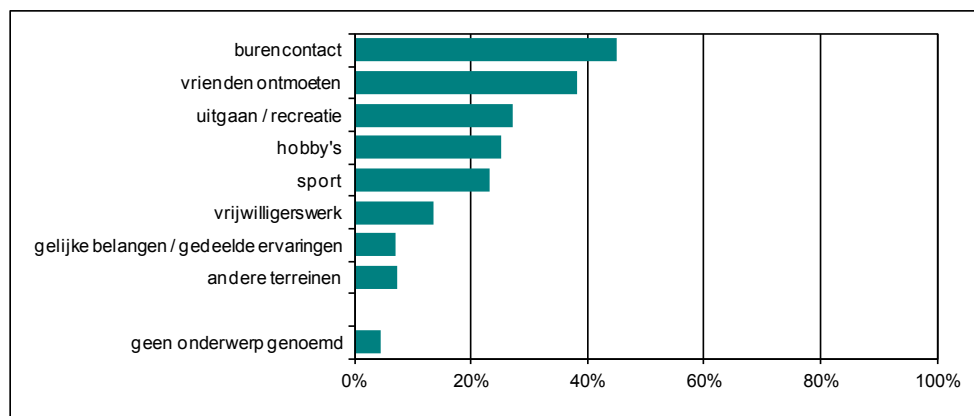
figuur 2.1 reacties op een stelling over spanningen tussen buurtgenoten met verschillende culturele achtergronden, tussen 2009 en 2013
(in procenten: $n_{2013} = 2472$; $n_{2012} = 2373$; $n_{2011} = 1288$; $n_{2010} = 1300$; $n_{2009} = 1372$)

contacten met anderen (buiten werk, school en huishouden)

Het merendeel van de respondenten (90%) meent dat hij of zij voldoende contacten heeft, buiten het eigen werk of de eigen school en het eigen huishouden. Ook in de voorgaande jaren lag dit getal in de buurt van 90%. Binnen de groep van 90% wenst een kleine 8% wel méér contacten. Een minderheid (eveneens 8%) zegt te weinig contacten te hebben (tabel IV-2 - p.57).

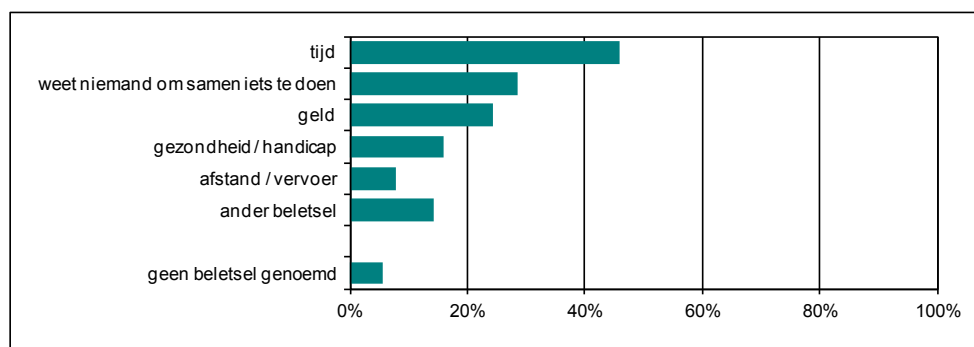
Aan degenen die méér contacten wensen en aan degenen die zeggen te weinig contacten te hebben (in totaal 390 respondenten) is gevraagd op welk gebied zij meer contacten zouden wensen. Figuur 2.2 toont de reacties.

Burencontact en het ontmoeten van vrienden zijn de belangrijkste terreinen waarop men meer contacten wenst.

figuur 2.2 terreinen waarop respondenten die te weinig contacten hebben, of die meer contacten wensen, méér contacten willen hebben (in procenten, $n = 390$; meer dan één antwoord mogelijk).

Beletsels voor het leggen van dergelijke contacten worden getoond in figuur 2.3. Tijdgebrek is bij de 390 respondenten die méér contacten wensen het meest genoemde beletsel (door 46% genoemd). Het feit dat men niemand heeft om iets mee te ondernemen scoort eveneens relatief hoog: 28% van degenen aan wie de vraag is voorgelegd. Dat is 4,5% van de totale respons.

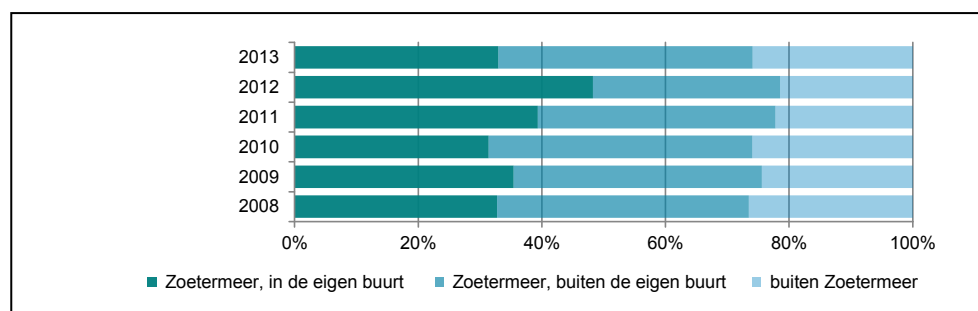
figuur 2.3 beletsels voor het hebben van meer contacten, voor respondenten die meer contacten wensen (in procenten, $n = 390$; meer dan één antwoord mogelijk).

contacten in of buiten de buurt

De respondenten hebben hun voornaamste sociale contacten merendeels binnen de stad Zoetermeer. Dit zegt 74% van de respondenten op de Wmo-enquête die de vraag beantwoord hebben¹. In de helft van de gevallen wonen degenen met wie men het meeste contact heeft ook in dezelfde buurt als de respondent. In 2012 viel op dat het aandeel van contacten in de buurt sterk was toegenomen ten opzichte van de contacten elders in Zoetermeer (figuur 2.4). In 2013 is de situatie weer vergelijkbaar met die van vóór 2012.

Van 18% van de respondenten is het antwoord op deze vraag niet geldig: het betreft overwegend respondenten die de vraag als multiple response (meer dan één antwoord mogelijk) hebben opgevat. Deze groep blijft in figuur 2.4 buiten beschouwing. In voorgaande jaren was er sprake van een vergelijkbaar aandeel ongeldige antwoorden.

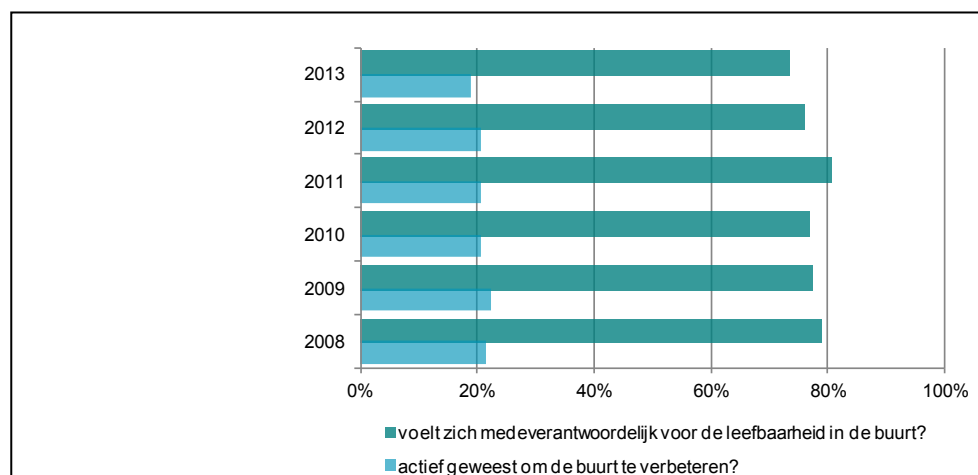
¹ Voor de analyse van deze vraag zijn enkel de respondenten uit de Wmo-enquête gebruikt. Door een inleesfout bij het scanproces geven de antwoorden in de omnibussenquête op deze vraag een vertekend beeld.

figuur 2.4 gebieden waar men zijn of haar belangrijkste contacten heeft (in procenten, waarnemingen 2008 - 2013; in procenten, 'weet niet' en 'niet geantwoord' blijven hier buiten beschouwing)

verantwoordelijkheid voor leefbaarheid in de eigen buurt

73% van de respondenten voelt zich medeverantwoordelijk voor de leefbaarheid in de eigen buurt. Dat is ongeveer evenveel als in voorgaande jaren. 19% zegt over zichzelf dat hij of zij in het afgelopen jaar actief is geweest om de buurt te verbeteren. Figuur 2.5 laat zien dat deze cijfers door de jaren heen redelijk stabiel zijn. 8% zegt betrokken te zijn geweest bij het organiseren van activiteiten in de eigen buurt. Zie ook tabellen IV-5 t/m IV-7, p.58.

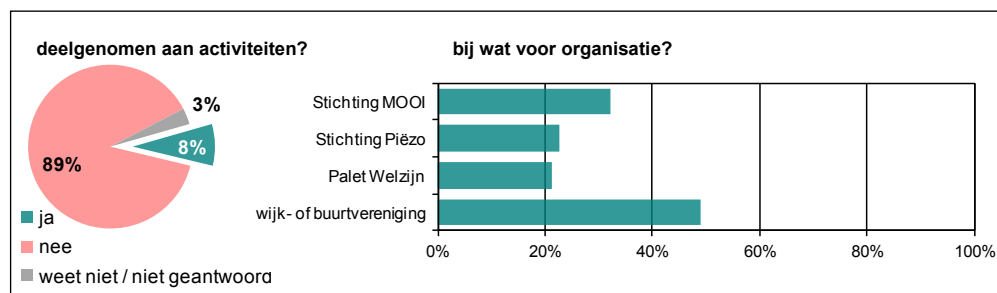
figuur 2.5 respondenten die zich medeverantwoordelijk voelen voor de leefbaarheid in de eigen buurt; respondenten die in de afgelopen twaalf maanden actief geweest zijn om de buurt te verbeteren (in procenten: $n_{2013} = 2472$; $n_{2012} = 2373$; $n_{2011} = 1288$; $n_{2010} = 1300$; $n_{2009} = 1372$)

verder activiteitenaanbod in de wijk

In de Zoetermeerse wijken is een aantal organisaties actief.

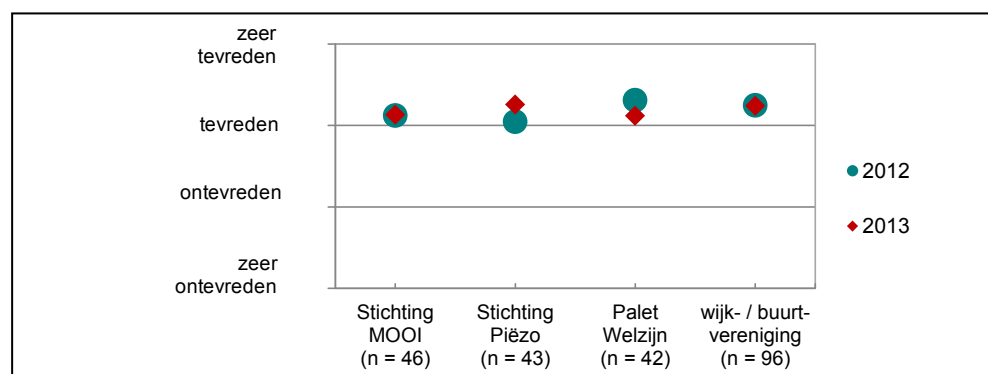
- Stichting MOOI organiseert welzijnsactiviteiten, cursussen e.d. voor verschillende doelgroepen, met name (maar niet uitsluitend) voor jongeren.
- Stichting Piëzo is een sociaal maatschappelijke organisatie die mensen in de gelegenheid stelt om hun talenten en vaardigheden te ontdekken en verder te ontwikkelen. De stichting Piëzo heeft leerwerkcentra in Meerzicht, Palenstein, Oosterheem en Buytenwegh.
- Palet Welzijn, onderdeel van de zorgorganisatie Fundis, is zichtbaar in de wijk aanwezig om vooral kwetsbare ouderen en mantelzorgers te ondersteunen.
- De wijk- en buurtverenigingen bestaan dankzij vrijwilligers uit de wijk zelf. De verenigingen fungeren als ontmoetingsplaats voor de bewoners, en zij organiseren activiteiten.

Figuur 2.6 toont de deelname aan activiteiten van deze organisaties. In totaal hebben 202 personen (8%) in de twaalf maanden voorafgaand aan de omnibus-enquête deelgenomen aan één of meer van dergelijke activiteiten. De meesten ondernamen iets met de wijk- of buurtvereniging of met de Stichting MOOI. Overigens betekent deelnemen in veel gevallen wél: meerdere keren deelnemen per persoon (zie de tabellen op p.59 - 61).

figuur 2.6 taartdiagram: (antwoord 'ja':) deelname in de wijk aan één of meer activiteiten van een viertal (typen) organisaties (in procenten, $n = 2472$)
staafdiagram: deelname aan activiteiten van de vier afzonderlijke (typen) organisaties (in procenten, $n = 202$, meer dan één antwoord mogelijk)

Aan de deelnemers is, per organisator van activiteiten, gevraagd naar een beoordeling van het aanbod, op een schaal van *zeer ontevreden* tot *zeer tevreden*. Het aantal beoordelingen ligt tussen de 42 (voor Palet Welzijn) en 99 (voor de verschillende wijk- en buurtverenigingen). In figuur 2.7 is een 'gemiddeld' oordeel per organisatie weergegeven.¹ De vier gemiddelde oordelen liggen in 2013 net boven de lijn van *tevreden*. Op p.59 e.v. staan de tabellen waarop figuur 2.7 is gebaseerd.

figuur 2.7 gemiddelde tevredenheid over vier (typen) aanbieders van activiteiten in de wijk in 2012 en 2013

2.3 discriminatie

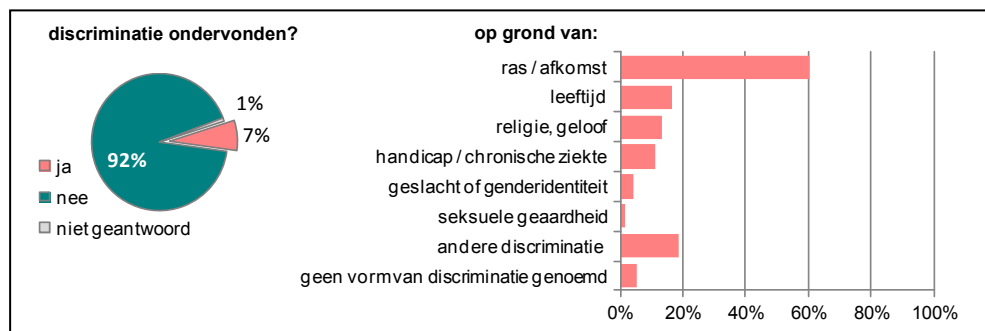
Discriminatie is in de vragenlijst omschreven als: "het benadelen van mensen (of van groepen mensen) vanwege uiteenlopende kenmerken, zoals afkomst, geloof of seksuele geaardheid".

ervaring met discriminatie

Van alle respondenten zegt zo'n 7% zich in de afgelopen twaalf maanden wel eens gediscrimineerd gevoeld te hebben. De figuren 2.8 t/m 2.10 laten zien om wat voor discriminatie het bij deze 7% gaat. Figuur 2.8 toont de (veronderstelde) discriminatiegronden. Veel van de respondenten die zich gediscrimineerd hebben gevoeld noemen meer dan één grond waarop zij werden gediscrimineerd, gemiddeld 1 1/3

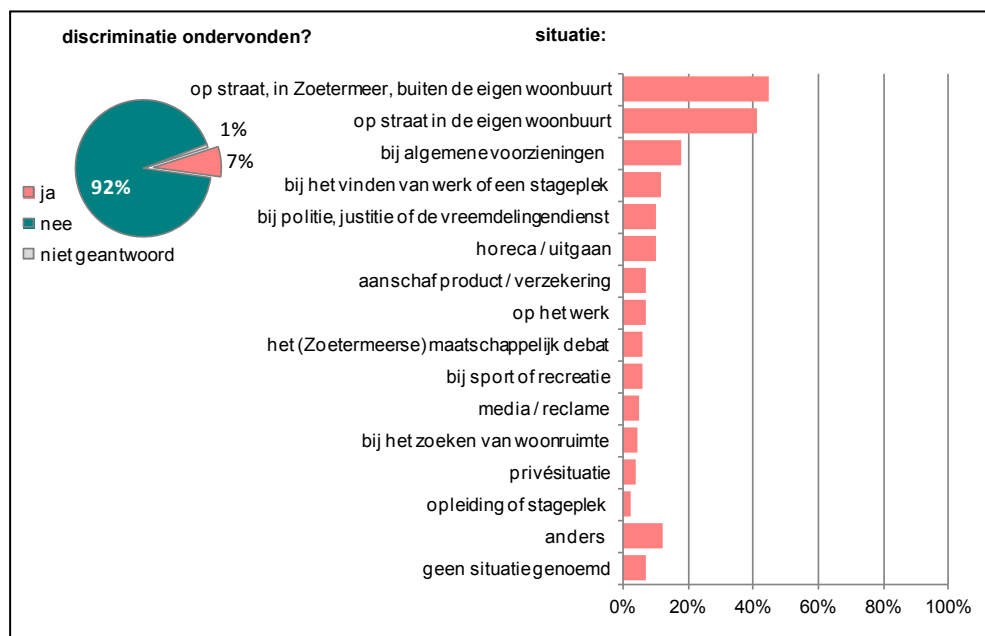
¹ daartoe zijn aan de antwoorden getalwaarden toegekend: *zeer ontevreden* = 0; *ontevreden* = 1; *tevreden* = 2; *zeer tevreden* = 3; *geen oordeel* blijft buiten de berekening.

per persoon. In een groot aantal gevallen (60% van de desbetreffende respondenten) is er sprake van discriminatie op grond van afkomst. Bij 16% gaat het om leeftijdsdiscriminatie, bij 14% om discriminatie op het gebied van religie. De overige voorgelegde vormen van discriminatie worden minder vaak aangekruist. De *andere* vormen van discriminatie die worden genoemd zijn divers: in een aantal gevallen valt de omschreven vorm van discriminatie eigenlijk samen met één van de voorgelegde vormen. Reacties die opvallen zijn de gevallen waarin respondenten zich als (autochtone) Nederlander gediscrimineerd zeggen te voelen door mensen uit minderheidsgroepen (p.61).

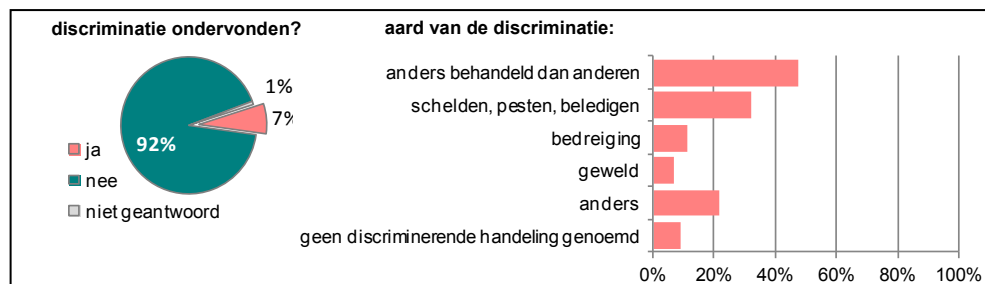
figuur 2.8 ervaring met discriminatie in de afgelopen twaalf maanden (in procenten, $n = 2472$); de gronden waarop men zich gediscrimineerd voelde (in procenten, meer antwoorden per respondent mogelijk, $n = 177$)

Figuur 2.9 laat zien in welke situaties men zich gediscrimineerd voelde. Gemiddeld noemen de gediscrimineerde respondenten per persoon 1,8 situaties. Op straat, hetzij in de eigen woonbuurt, hetzij elders in Zoetermeer, ondervond men de meeste discriminatie.

figuur 2.9 ervaring met discriminatie in de afgelopen twaalf maanden (in procenten, $n = 2472$); de situaties waarin zich gediscrimineerd voelde (in procenten, meer antwoorden per respondent mogelijk, $n = 177$)

Figuur 2.10 gaat in op de aard van de discriminatie. In de meeste gevallen werd men anders behandeld dan anderen. Vaak ook ging het ook om pesten, schelden, beledigen. Bedreiging en geweld worden minder genoemd.

figuur 2.10 ervaring met discriminatie in de afgelopen twaalf maanden (in procenten, $n = 2472$); de aard van de ondervonden discriminatie (in procenten, meer antwoorden per respondent mogelijk, $n = 177$)

wel of geen reactie op discriminatie

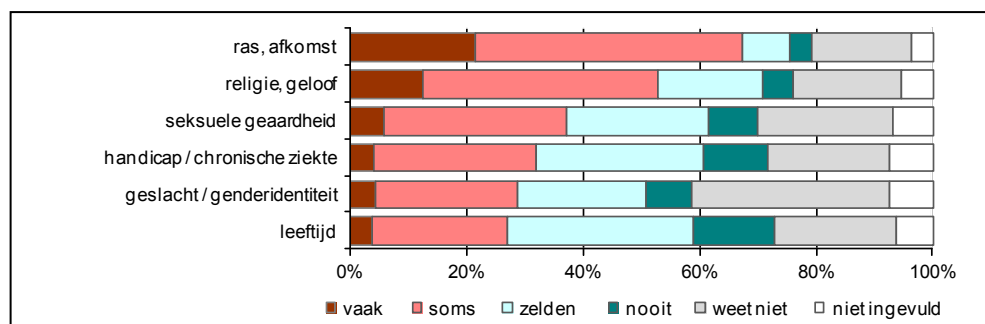
Van de 177 respondenten die in de twaalf maanden voorafgaand aan de enquête discriminatie hebben ondervonden heeft (ten minste) 64% dit laten gebeuren zonder zelf daarop actie te ondernemen. Een aantal van hen licht toe waarom. De belangrijkste redenen komen overeen met de redenen uit 2011:

- reageren heeft geen zin;
- er wordt tóch niets aan gedaan;
- angst; het vermijden van conflicten; geen zin in escalatie;
- voelt zich niet echt geraakt door de discriminatie.

29% (51 respondenten) heeft wél actie ondernomen: enkelen hebben bij de politie aangifte gedaan, enkelen hebben een andere instantie of een vertrouwenspersoon geraadpleegd; enkelen hebben gebruik gemaakt van een klachtenregeling. Een groep van 18 respondenten zegt het zelf te hebben opgelost. Zie tabellen IV-22 en IV-23 (p.63/64).

veronderstelde discriminatie in Zoetermeer

Aan alle respondenten, dus niet alleen degenen die zich gediscrimineerd voelden, is gevraagd naar hun idee omtrent het vóórkomen van verschillende vormen van discriminatie in Zoetermeer. Figuur 2.11 laat de antwoorden in diagramvorm zien voor zes vormen van discriminatie.

figuur 2.11 verondersteld vóórkomen in Zoetermeer van verschillende vormen van discriminatie in de afgelopen twaalf maanden (in procenten, meer antwoorden per respondent mogelijk, $n = 2472$)

Wat opvalt is dat de perceptie van discriminatie op enkele punten afwijkt van de door 177 respondenten feitelijk ondervonden discriminatie.

Als het gaat om discriminatie op grond van afkomst is de perceptie in overeenstemming met de ervaring. Deze vorm van discriminatie wordt van alle vormen het meest genoemd, zowel door slachtoffers van discriminatie als door de gehele respons. Discriminatie op basis van religie komt in de perceptie op de tweede plaats, met percentages die liggen in dezelfde orde van grootte als bij discriminatie op grond van afkomst. Maar in de praktijk wordt deze discriminatie veel minder ondervonden dan discriminatie op grond van afkomst.

Bureau Discriminatiezaken

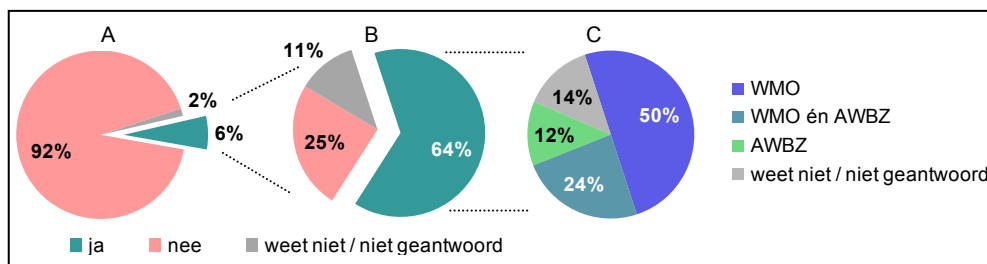
Wie zich als inwoner van Zoetermeer gediscrimineerd voelt, of een melding wil doen van discriminatie, dan wel vragen heeft over discriminatie, kan voor ondersteuning en advies terecht bij het Bureau Discriminatiezaken Hollands Midden en Haaglanden. Dit bureau geeft ook voorlichting en trainingen over gelijke behandeling.

Van alle respondenten heeft 26% wel eens van het Bureau Discriminatiezaken gehoord; 72% heeft er niet van gehoord; de overige respondenten hebben de vraag niet beantwoord. De bekendheid is daarmee ongeveer even groot als in 2011 (23%). Zie tabel IV-31, p.67.

2.4 maatschappelijke ondersteuning

Bij maatschappelijke ondersteuning gaat het om de hulp van anderen (personen of instanties), die nodig is om zelfstandig te kunnen blijven wonen en om mee te kunnen doen in de samenleving. Deze hulp kan tal van terreinen omvatten: het doen van boodschappen, het geven van hulp bij het opvoeden, het aanpassen van een woning of het regelen van vervoer. Ook de praktische hulp aan mensen met een handicap of een langdurige ziekte en aan hun naasten valt onder de noemer maatschappelijke ondersteuning.

6% van de respondenten (150 personen) antwoordt 'ja' op de vraag of zij dergelijke hulp ontvangen dan wel dergelijke hulp nodig hebben. Dat percentage is vergelijkbaar met dat van de voorgaande jaren (bij een iets afwijkende vraagstelling). Van deze groep respondenten met een hulpvraag heeft (ten minste) 64% een Wmo-en/of AWBZ-indicatie voor ondersteuning. Bijna een kwart heeft géén indicatie. Zie figuur 2.12.

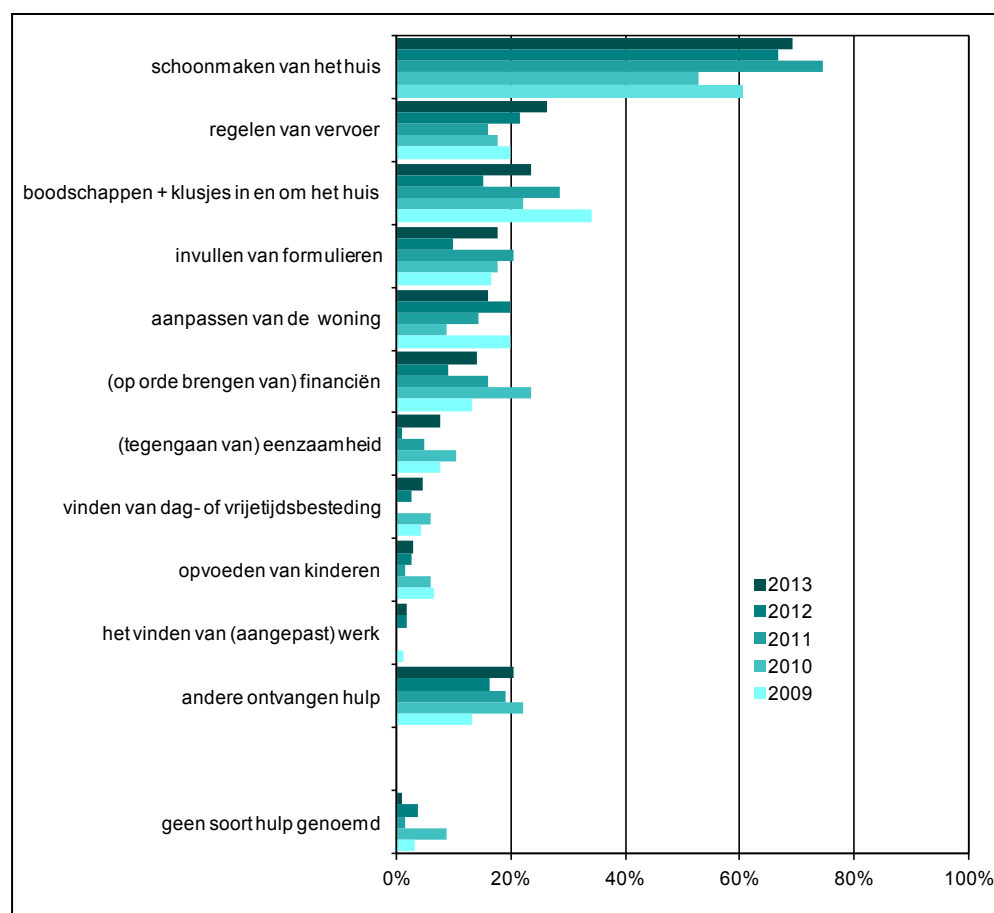

figuur 2.12 A: behoefte aan maatschappelijke ondersteuning? (in procenten, n = 2472)
 B: beschikt de respondent over een Wmo- of AWBZ-indicatie? (in procenten, n = 150)
 C: welk type indicatie? (in procenten, n = 96)

Van de 150 respondenten die aangeven dat zij behoefte aan hulp hebben zeggen er 107 (71%) dat zij daadwerkelijk hulp ontvangen; 34 van deze respondenten (23%) ontvangen géén hulp (zie tabel IV-35, p.67).

De aard van de ontvangen ondersteuning is weergegeven in figuur 2.13. *Schoonmaken, het regelen van vervoer en boodschappen + klusjes doen in en om het huis* zijn de belangrijkste activiteiten waarbij men ondersteuning ontvangt. De soms (ogenschijnlijk) grote verschillen met de voorgaande jaren hebben niet zoveel betekenis. De totalen waarop de percentages betrekking hebben zijn - zeker in de periode tussen 2009 en 2011 - klein.

Van degenen die in 2013 maatschappelijke ondersteuning hebben ontvangen acht het merendeel deze hulp voldoende (84 respondenten, 79%). Twintig respondenten (19%) achten de ontvangen hulp niet voldoende.

figuur 2.13 activiteiten waarbij men hulp ontvangt (in procenten, $n_{2013} = 107$; $n_{2012} = 111$; $n_{2011} = 63$; $n_{2010} = 68$; $n_{2009} = 91$; meer antwoorden per respondent mogelijk)

Een groot deel van degenen die maatschappelijke ondersteuning ontvangen (56%) zegt dat hieraan géén hulp door vrijwilligers of door mensen uit de eigen omgeving te pas komt, buiten de hulp van de partner en andere familieleden.

Ongeveer 40% van degenen die maatschappelijke ondersteuning ontvangen (43 personen) ontvangt wél dergelijke hulp. Deze hulp draagt er voor zestien van hen (zeer) veel aan bij dat zij zelfstandig kunnen blijven wonen en/of meedoen in de maatschappij (zie de tabellen op p.68).

Wmo-loket in het stadhuis

Het Wmo-loket is het loket voor vragen over welzijn en zorg, waar alle inwoners terecht kunnen voor informatie, advies en ondersteuning. Het fysieke (en telefonisch bereikbare) loket in het stadhuis is bekend bij 1095 respondenten (44%). Dat is ongeveer dezelfde bekendheid als het Wmo-loket (het Wzi-loket) had in 2011 en 2012.

14% van deze 1095 respondenten heeft in de twaalf maanden voorafgaand aan de omnibussenquête informatie opgevraagd bij dit loket. Zij beoordelen de informatie die zij kregen gemiddeld met het rapportcijfer 7,2. Twintig beoordelingen zijn lager dan een 6, op een totaal van 142 beoordelingen.

zoetermeerwijzer

De nieuwe mogelijkheid om bij zoetermeerwijzer.nl, dus langs digitale weg, informatie te zoeken over welzijn of zorg, is bekend bij 563 respondenten (23%). 9% van hen heeft hiervan na de ingebruikname in juni 2013 gebruik gemaakt. Van deze laatste groep (51 respondenten) zegt 47% de gezochte informatie volledig te hebben gevonden; 43% vond een deel van de informatie; vier respondenten (8%) hebben niet gevonden wat zij zochten. Voor het merendeel van degenen die daadwerkelijk informatie vonden (46 respondenten) was de digitale

zoektocht eenvoudig ('heel gemakkelijk' of 'redelijk gemakkelijk'); zeven respondenten (15%) hadden er wel moeite mee.

De respondenten die inderdaad informatie vonden beoordelen deze gemiddeld met een 7,0. Zes beoordelingen zijn lager dan een 6, op een totaal van 46 beoordelingen (zie de tabellen op p.70/71).

wijkposten

Van alle respondenten hebben er 71 (2,9%) in de twaalf maanden voorafgaand aan de omnibusenquête wel eens bij een wijkpost informatie opgevraagd over ondersteuning op het gebied van welzijn en/of zorg.

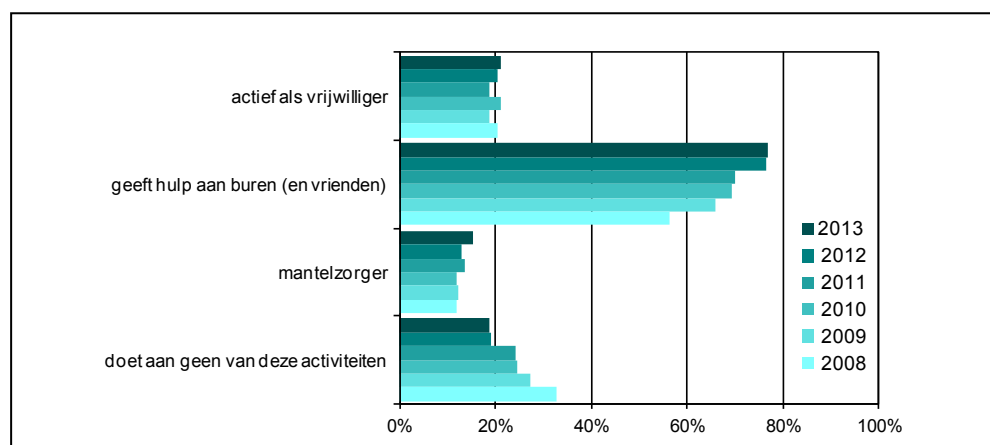
Van hen zijn er 58 (82%) goed geholpen, d.w.z.: de vraag is naar tevredenheid beantwoord, of men is naar de juiste instantie doorverwezen. Negen personen (13%) werden niet naar tevredenheid geholpen (zie tabellen IV-48/49, p.71).

2.5 vrijwilligerswerk, burenhulp, mantelzorg

Vrijwilligerswerk is werk dat onverplicht en onbetaald (of hooguit tegen een geringe vergoeding) wordt verricht ten behoeve van anderen of van de samenleving. Vrijwilligerswerk verricht men altijd onder de hoede van een organisatie.

Onder *buren- en vrienden hulp* wordt in dit onderzoek verstaan: de praktische hulp die buren en bekenden elkaar onderling geven. Voorbeelden zijn het verzorgen van planten en dieren tijdens de vakantie, klussen in huis en tuin, opvangen van kinderen na schooltijd.

Mantelzorg is de zorg voor een (chronisch) zieke, gehandicapte of hulpbehoevende naaste: de partner, een ouder, kind of ander familielid, een vriend of kennis. Mantelzorgers zijn geen beroepsmatige zorgverleners; zij geven zorg omdat zij een persoonlijke band hebben met degene voor wie zij zorgen. Mantelzorg is niet de alledaagse zorg, zoals de zorg voor een gezond kind. Mantelzorg is vaak langdurig en intensief.

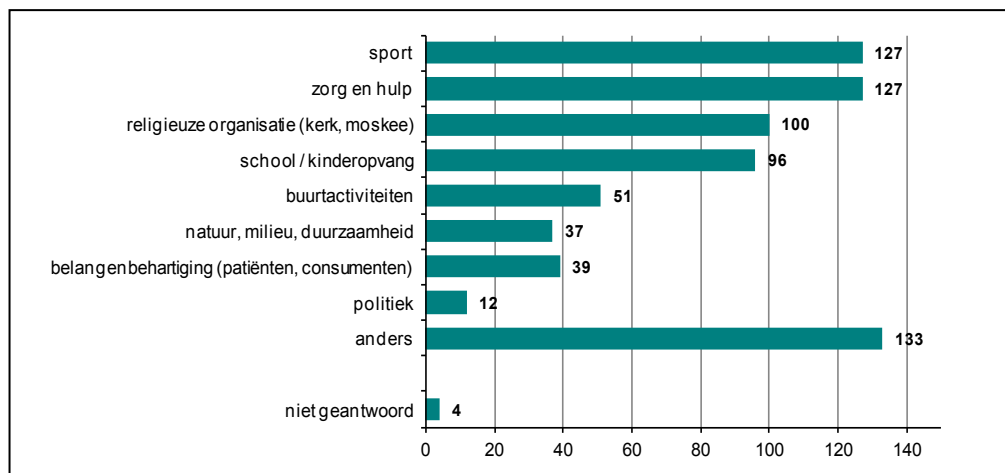

figuur 2.14 respondenten die actief zijn als vrijwilliger, die hulp geven aan buren en vrienden, en die actief zijn als mantelzorger (in procenten, $n_{2013} = 2472$; $n_{2012} = 2373$; $n_{2011} = 1257$; $n_{2010} = 1300$; $n_{2009} = 1372$; $n_{2008} = 1390$; meer dan één mogelijkheid per respondent)

Figuur 2.14 toont hoeveel respondenten van zichzelf vinden dat zij aan één of meer van de omschreven vormen van hulpverlening doen. 21% is in 2013 actief als vrijwilliger. 77% helpt buren of vrienden. 15% noemt zichzelf mantelzorger. De cijfers van eerdere jaren laten een vergelijkbaar beeld zien. Burenhulp scoorde in 2008 iets lager dan in latere jaren, mogelijk doordat de vragenlijst toen nog geen omschrijving van burenhulp bevatte. En burenhulp scoort in 2012 en 2013 iets hoger dan in voorgaande jaren, waarschijnlijk omdat het item is verbreed tot *buren- en vrienden hulp*. Hieronder wordt nader ingegaan op vrijwilligerswerk en mantelzorg. De vraag over buren- en vrienden hulp wordt niet verder uitgediept.

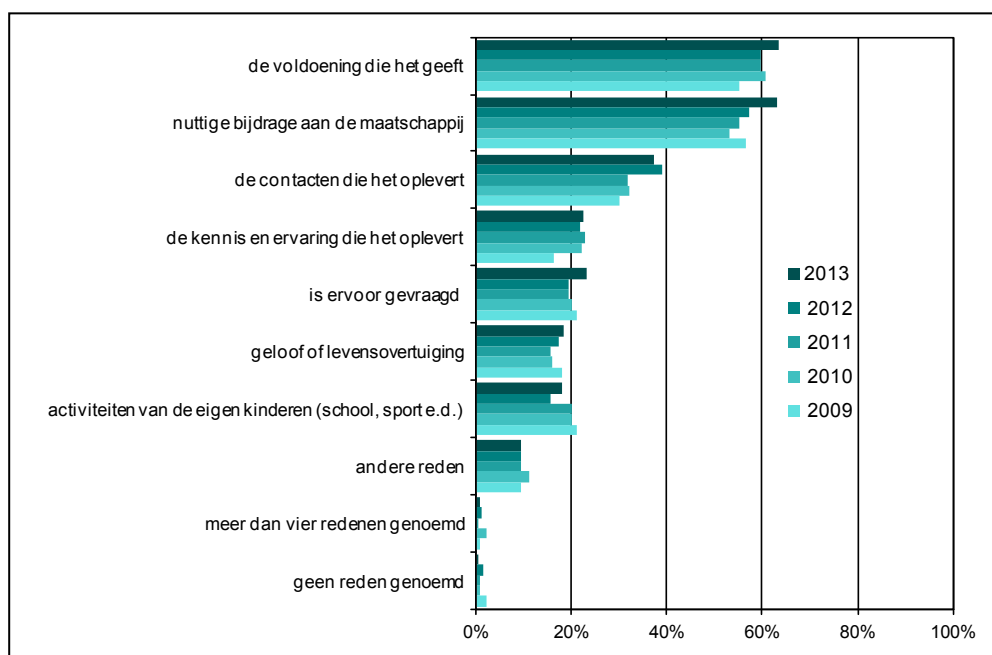
vrijwilligerswerk

Aan de 525 personen die hebben geantwoord dat zij vrijwilligerswerk verrichten is een aantal maatschappelijke sectoren voorgelegd, met de vraag in welke van deze sectoren zij als vrijwilliger actief zijn (figuur 2.15).

figuur 2.15 maatschappelijke sectoren waarvoor respondenten vrijwilligerswerk doen (absolute aantallen, $n = 525$; meer dan één antwoord per persoon mogelijk)

De meest genoemde sectoren zijn: *sport*; *zorg en hulp*; *religieuze organisaties*; *school / kinderopvang*. Het beeld van 2013 strookt daarmee met het beeld van 2012. Ook toen werden de drie eerstgenoemde sectoren het meest genoemd. School en kinderopvang scoorden iets lager.

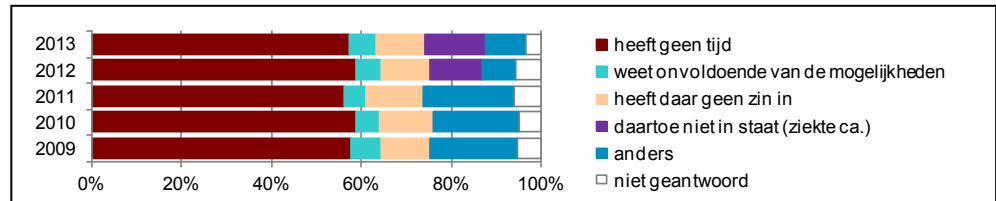
figuur 2.16 Redenen om vrijwilligerswerk te doen (in procenten, $n_{2013} = 525$; $n_{2012} = 484$; $n_{2011} = 238$; $n_{2010} = 277$; $n_{2009} = 255$, maximaal vier antwoorden per respondent mogelijk)

Figuur 2.16 laat zien welke redenen actieve vrijwilligers hebben om hun vrijwilligerswerk te verrichten. Evenals in de voorgaande jaren springen twee redenen er duidelijk uit: de voldoening die het oplevert, en het leveren van een nuttige bijdrage aan de maatschappij (beide genoemd door 63%).

niet-vrijwilligers

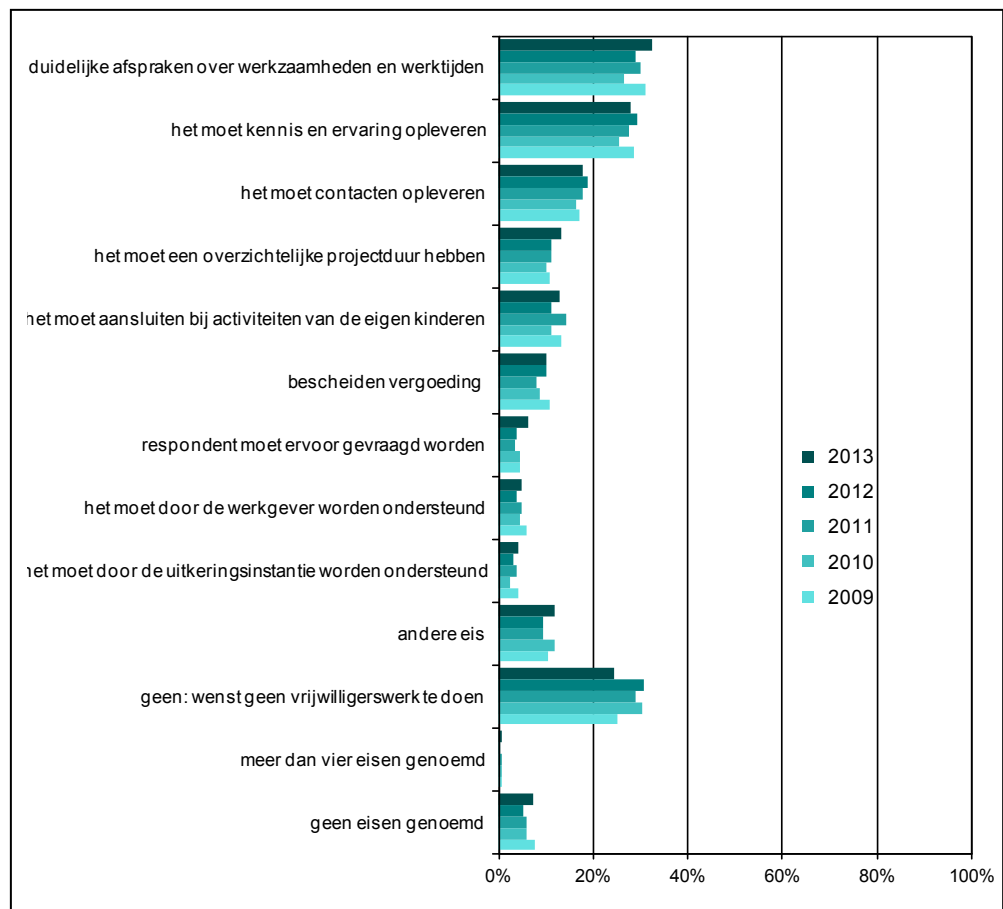
Aan de niet-vrijwilligers onder de respondenten is gevraagd naar hun belangrijkste reden om geen vrijwilligerswerk te doen. Van de aan hen aangeboden antwoordmogelijkheden noemen zij *geen tijd* het meeste. De antwoorden uit 2013 wijken niet sterk af van die uit eerdere jaren (zie figuur 2.17).

Omdat in voorgaande jaren telkens zo'n 20% het antwoord '*anders, namelijk*' aanvinkte, waarna uit de toelichtingen bleek dat deze respondenten veelal vanwege ziekte, ouderdom of een handicap geen vrijwilligerswerk (meer) deden, is de enquêtevraag in 2012 aangepast. Het antwoord '*daartoe ben ik niet in staat (vanwege ziekte, leeftijd, of handicap)*' wordt nu gekozen door 13% van de niet-vrijwilligers.

figuur 2.17 belangrijkste reden om geen vrijwilligerswerk te doen (in procenten, $n_{2013} = 1913$; $n_{2012} = 1857$; $n_{2011} = 1004$; $n_{2010} = 1008$; $n_{2009} = 1095$)

De toelichtingen bij het antwoord 'anders' hebben in hoofdzaak betrekking op verplichtingen (mantelzorg; drukke werk- en gezinsomstandigheden). En daarnaast op het feit dat men jarenlang vrijwilliger of mantelzorger is geweest en nu even aan zichzelf wil toekomen.

figuur 2.18 eisen die niet-vrijwilligers zouden stellen aan de werkzaamheden, in het geval zij vrijwilligerswerk zouden gaan doen (in procenten, $n_{2013} = 1913$; $n_{2012} = 1857$; $n_{2011} = 1004$; $n_{2010} = 1008$; $n_{2009} = 1095$; maximaal vier antwoorden per respondent)

Aan de niet-vrijwilligers is tevens gevraagd welke eisen zij aan vrijwilligerswerk zouden stellen, ervan uitgaand dat zij tijd en gelegenheid zouden hebben om zulk werk te verrichten. De belangrijkste eisen (figuur 2.18): er moeten duidelijke afspraken zijn over werkzaamheden en werktijden; de werkzaamheden moeten kennis en ervaring opleveren. Ook het sociale aspect (contacten) wordt door veel respondenten als eis genoemd.

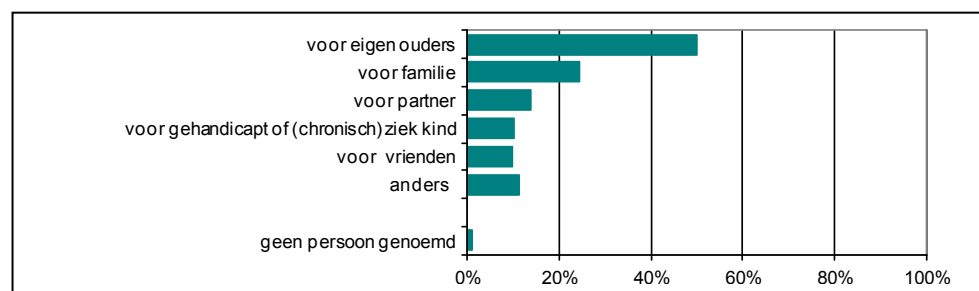
De *andere eisen* die men noemt staan opgesomd op p.76. De andere eisen die men veel noemt zijn: de werkzaamheden moeten aansluiten bij de eigen interesse, de werkzaamheden moeten zinvol zijn; men moet plezier aan het werk kunnen beleven.

Tot slot: 24% wenst hoe dan ook geen vrijwilligerswerk te doen. Dat percentage is wat lager dan in voorgaande jaren.

mantelzorg

Het geven van mantelzorg doet in het algemeen een zwaarder beroep op de hulpgever dan vrijwilligerswerk en gewone burenhulp.

Van alle respondenten noemen er 375 zichzelf mantelzorger. Dat is zo'n 15%, ongeveer evenveel als in voorgaande jaren. Figuur 2.19 toont dat in de helft van de gevallen de eigen ouders de verzorgden van de mantelzorgers zijn. Ook de verzorging van (overige) familie wordt vaak genoemd.

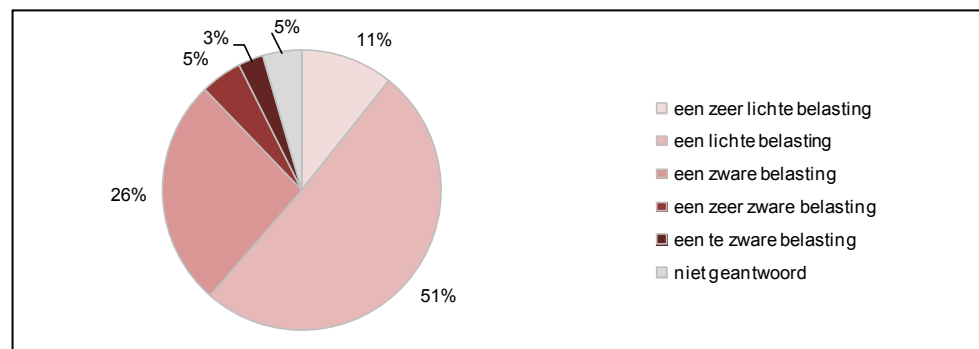

figuur 2.19 relatie tussen de mantelzorger en de ontvanger van mantelzorg (in procenten, meer antwoorden per respondent mogelijk, n = 375)

fysieke en psychische belasting van mantelzorgers

Een groot deel van de mantelzorgers (57%) verricht de mantelzorg vaker dan eens per week. Van de mantelzorgers hoeft 57% daarvoor de stad niet uit; 31% verricht enkel buiten Zoetermeer mantelzorg; 10% verricht zowel binnen als buiten de stad mantelzorg. (zie tabel IV-56-59, p.79/80).

Het merendeel (62%) kan de zorg zelf goed aan: zij beschouwen de mantelzorg als een lichte of zeer lichte belasting. Dit blijkt uit figuur 2.20. Ongeveer een derde deel van de mantelzorgers zegt echter de belasting zwaar te vinden; enkele mantelzorgers achten de belasting zelfs te zwaar.

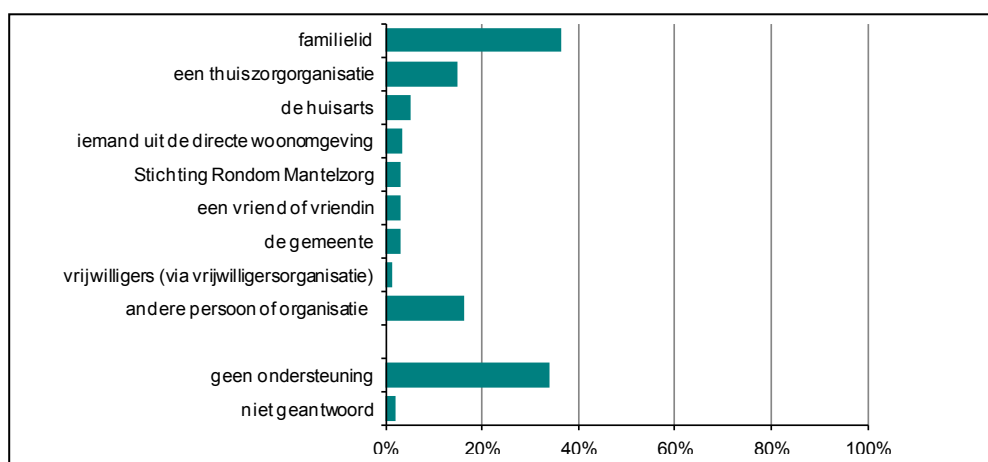
figuur 2.20 de belasting die mantelzorgers ervaren bij hun zorgtaken (in procenten, n = 375)

Degenen die de belasting als licht of zeer licht beschouwen geven veelal te kennen dat zij de werkzaamheden als vanzelfsprekend beschouwen en dat zij deze met

plezier of met liefde doen. Tegelijk kunnen die werkzaamheden echter tijdrovend en intensief zijn. Voor de respondenten die spreken van een zware belasting is het veelal de combinatie van lasten die het zwaar maakt: een baan, het eigen gezin, de eigen gezondheid, in combinatie met de verzorging van - meestal - één van de ouders. Men geeft uiteraard zelf zijn invulling aan wat een zware belasting is: de fysieke belasting, de mentale belasting, de energie die men overhoudt (zie p.80 en verder).

ondersteuning van mantelzorgers

Gevraagd naar de personen en organisaties die hen bij hun zorgtaken ondersteunen geeft 34% van de mantelzorgers aan dat zij géén steun ontvangen (In 2009 ontving 36% geen steun; in 2010 40%, in 2011 45% in 2012 40%). 64% van de mantelzorgers maakt wél melding van ondersteunende personen of instanties. Figuur 2.21 laat zien dat mantelzorgers voor ondersteuning vooral op de eigen familie terugvallen; daarnaast op thuiszorgorganisaties. Op p.85 staat een overzicht van de andere ondersteuners die door de mantelzorgers worden genoemd.

figuur 2.21 personen en organisaties die mantelzorgers ondersteunen (in procenten, meer antwoorden per respondent mogelijk, n = 375)

Van alle mantelzorgers onder de respondenten voelt 70% zich voldoende ondersteund; 22% voelt zich niet voldoende ondersteund (tabel IV-62, p.85). In 2009 en 2010 voelde 60% zich voldoende ondersteund; in 2011 54%; in 2012 63%.

Gevraagd naar hun behoefte aan (aanvullende) ondersteuning noemen de 375 mantelzorgers vooral de volgende zaken:

- geen behoefte;
- 'lucht': iemand die de mantelzorg tijdelijk kan overnemen (bijvoorbeeld tijdens een vakantie);
- praktische ondersteuning (huishouden / klussen in huis);
- financiële ondersteuning;
- feedback van professionals; informatie over hoe te handelen bij een bepaalde aandoening;
- procedurele informatie: bij wie moet ik wát regelen.

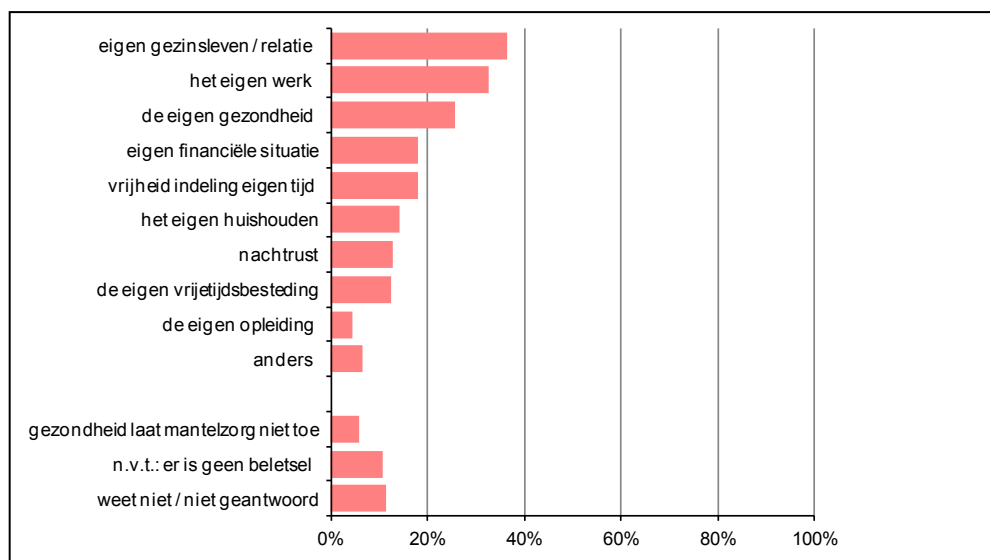
Incidenteel wordt het overnemen van zorgtaken door professionals (thuiszorg) genoemd (p.85).

niet-mantelzorgers

Aan degenen die geen mantelzorg verrichten is de volgende vraag voorgelegd: "Stel: één van uw naaste familieleden of bekenden wordt hulpbehoevend. Als u (een deel van) de mantelzorg op u zou nemen zou dit uiteraard gevolgen hebben voor uw persoonlijke leven.

Wat zou voor u een beletsel kunnen zijn om mantelzorger te worden?"

Uit de reacties op deze vraag (figuur 2.22) blijkt dat het grootste beletsel is gelegen in de angst dat het eigen gezinsleven onder de mantelzorg zou lijden (dit geldt voor 36%). Ook de angst dat het eigen werk eronder zou lijden, of de eigen gezondheid, scoort hoog. Een kleine groep geeft aan dat er bij hen geen beletsel is om mantelzorg te worden (11%). Van degenen die het antwoord 'anders' hebben gekozen (133 respondenten) noemen er velen als beletsel het feit dat zij er al jaren mantelzorg op hebben zitten; ook de eigen leeftijd wordt veel door hen genoemd.

figuur 2.22 mogelijke beletsels voor niet-mantelzorgers om mantelzorg te worden: welke aspecten van het persoonlijke leven zouden daaronder lijden? (in procenten, meer antwoorden per respondent mogelijk, n = 2059)

2.6 visie op maatschappelijke ondersteuning

In een nieuwe nota over maatschappelijke ondersteuning legt de gemeente, zwaarder dan voorheen, de nadruk op zelfredzaamheid van de inwoners, op hun onderlinge solidariteit en op hun financiële zelfstandigheid:

"Zoetermeeders zijn verantwoordelijk voor hun eigen leven en zetten zich in voor een ander. Solidariteit, burenhulp, vrijwilligerswerk, (mantel)zorg en maatschappelijk verantwoord ondernemen zijn belangrijk. (.....) Als het nodig is, zorgen we voor een vangnet."

Getracht is na te gaan wat de visie van de Zoetermeeders zelf op deze problematiek is. Daarom is de respondenten over vier thema's uit de sfeer van maatschappelijke ondersteuning de vraag gesteld of...

- verwanten en/of vrienden een rol kunnen spelen bij de ondersteuning op deze gebieden;
- vrijwilligersorganisaties een dergelijke rol kunnen spelen;
- het een taak voor de gemeente is om hulp te organiseren op deze gebieden.

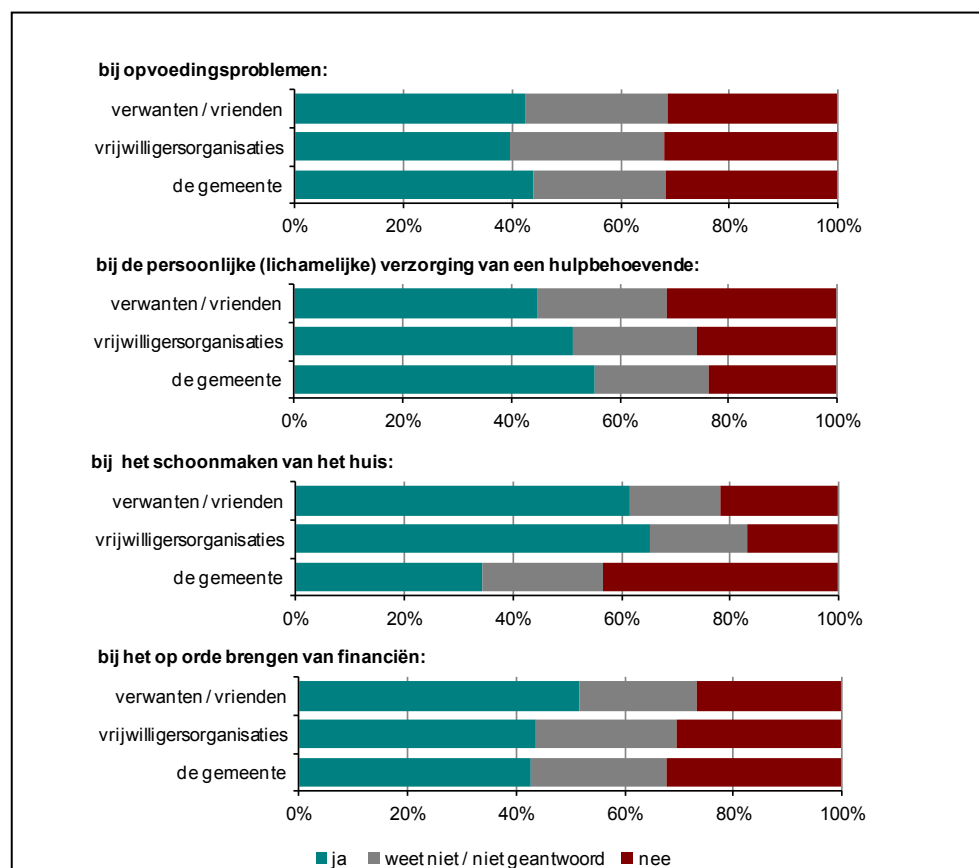
Figuur 2.23 vat de antwoorden in enkele diagrammen samen. Voor de overzichtelijkheid is het antwoord 'weet niet' als middelste antwoordcategorie opgenomen, samen met het deel van de respons dat geen antwoord gaf (telkens zo'n 6 à 7%). Zie ook de tabellen IV-64 t/m IV-75 (p.89-91).

Wanneer het gaat om ondersteuning bij opvoedingsproblemen is 31% van de respondenten van mening dat verwanten en vrienden daarbij geen rol kunnen spelen. Voor vrijwilligersorganisaties, en voor de gemeente als organiserende partij geldt een nagenoeg even hoog percentage.

Bij de vraag over persoonlijke (lichamelijke) verzorging van een hulpbehoevende is er wel enige differentiatie. Opvallend genoeg is het aantal respondenten dat meent dat verwanten en/of vrienden hier een rol kunnen spelen iets kleiner dan het aantal dat meent dat vrijwilligers daarin een rol kunnen spelen.

Schoonmaken in huis wordt door de meerderheid gezien als een activiteit die verwanten, vrienden en/of vrijwilligers zelf kunnen regelen. Het organiseren van hulp daarbij wordt door een verhoudingsgewijs groot deel van de respons (43%) niet als een gemeentelijke taak gezien.

Wanneer het gaat om het op orde brengen van de financiën meent 52% dat vrienden en verwanten daarbij een rol kunnen spelen. Het aandeel respondenten dat hierbij een mogelijke rol voor vrijwilligers ziet weggelegd is wat kleiner: 44%. Het organiseren van hulp hierbij is volgens 43% een taak voor de gemeente.

figuur 2.23 visie op de rol van verwanten / vrienden, vrijwilligersorganisaties en de gemeente bij het bieden van maatschappelijke ondersteuning op een viertal thema's: kunnen verwanten / vrienden; vrijwilligersorganisaties hierbij een rol spelen? heeft de gemeente hierbij een taak als organisator? (in procenten, n = 2472)

2.7 leefstijl

De vragen over de leefstijl gaan over (ongezonde) leefgewoonten en over de hulp die respondenten op dat gebied zoeken. De tabellen waarop het onderstaande is gebaseerd staan in bijlage IV (p.91/92).

alcoholgebruik

Figuur 2.24 toont de reacties op de deelvraag over alcoholgebruik. De figuur toont dat (ten minste) 54% van de respondenten alcohol gebruikt (2012: 56%).¹

¹ Het is aannemelijk dat dit een onderschatting is. Het aantal drinkers van 19 jaar en ouder (alcohol genuttigd in de afgelopen twaalf maanden) ligt volgens het CBS/RIVM in Zoetermeer in 2012 op 77,9%.

Ten minste 6% behoort naar eigen zeggen tot de zwaardere drinkers: zij gebruiken meer dan twee glazen alcoholhoudende drank per dag (de maximum aanbevolen hoeveelheid voor mannen).

Van alle respondenten zeggen er negentien (0,8%) dat zij in het afgelopen jaar hulp hebben gezocht op het gebied van alcoholgebruik.

figuur 2.24 het wel of niet gebruiken van alcohol (in procenten, n = 2472)

roken

Figuur 2.25 toont de reacties op een vraag over het rookgedrag. 81% van de respondenten zegt niet te roken, ruim 17% rookt wel. Het aandeel rokers in de omnibus 2012 bedroeg een kleine 21%.¹

En van alle respondenten zeggen er 31 (1,3%) dat zij in het afgelopen jaar hulp hebben gezocht op het gebied van rookgedrag.

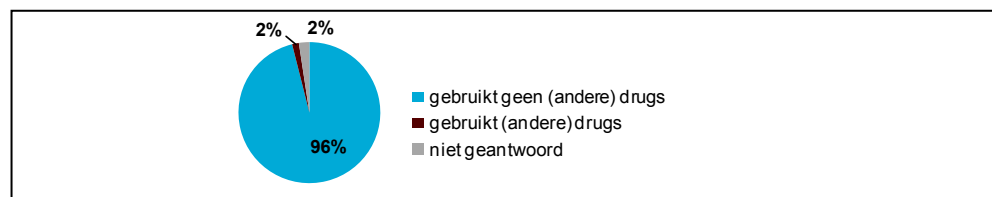

figuur 2.25 het wel of niet roken (in procenten, n = 2472)

gebruik van overige drugs

Figuur 2.26 toont de reacties op een vraag over het (overige) drugsgebruik. 96% zegt geen drugs (zoals bijvoorbeeld cannabis, paddo's en harddrugs) te gebruiken; een kleine 2% (38 respondenten) gebruikt wel drugs; ruim 2% heeft de vragen over drugsgebruik niet beantwoord.

En van alle respondenten zeggen er acht (0,3%) dat zij in het afgelopen jaar hulp hebben gezocht op het gebied van drugsgebruik.

figuur 2.26 het gebruik (wel of niet) van drugs, zoals cannabis, paddo's, harddrugs (in procenten, n = 2472)

gezonde voeding; voldoende bewegen

Figuur 2.27 toont de reacties op een vraag over gezonde voeding. 92% zegt meestal gezond en gevarieerd te eten. 6% houdt zich niet bezig met gezonde voeding. In 2012 waren de percentages hieraan gelijk.

¹ Dit laatste getal wordt bevestigd door gegevens van het RIVM : de Nationale Atlas Volksgezondheid constateert dat er (in 2012) 20,1% rokers zijn in Zoetermeer (antwoord ja op de vraag: rook u wel eens?).

figuur 2.27 het gebruik van gezonde voeding (in procenten, n = 2472)

Van alle respondenten zeggen er in 2013 123 (5%) dat zij in het afgelopen jaar hulp hebben gezocht op het gebied van gezonde voeding. 136 respondenten (6%) hebben hulp gezocht op het gebied van voldoende beweging.

2.8 welbevinden

2.8.1 algemeen

Twee vragenblokken hebben als thema het welbevinden van de respondent. Er worden vragen gesteld over eenzaamheid en over psychische gezondheid. Uit deze vragen zijn respectievelijk een eenzaamheidsscore en een maat voor psychische gezondheid te berekenen.

2.8.2 eenzaamheid

Er zijn elf stellingen voorgelegd die betrekking hebben op eenzaamheid. De drie antwoordmogelijkheden bij deze stellingen zijn: *ja*, *min of meer* en *nee*. De stellingen vormen een standaard vragenset. Deze is ontleend aan onderzoek van De Jong Gierveld en Kamphuis (1985)¹.

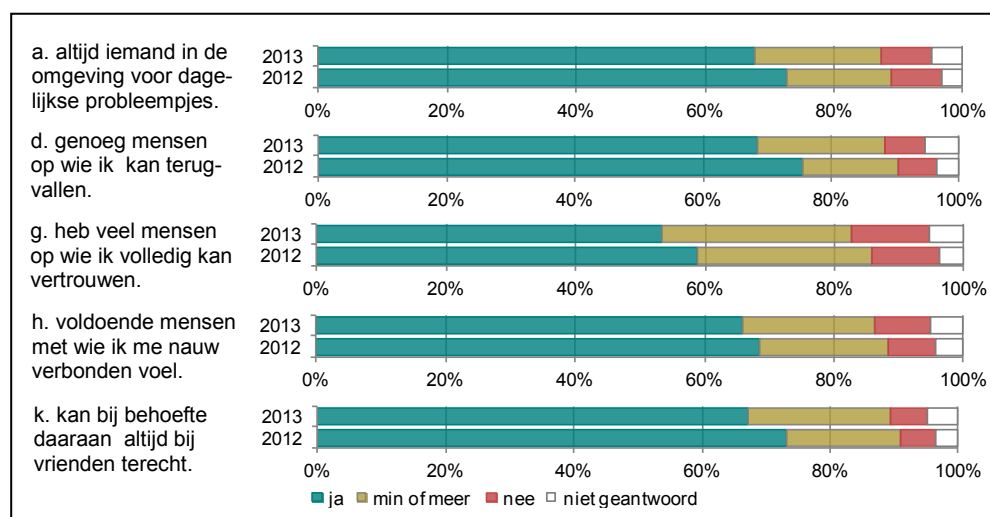
- Er is altijd wel iemand in mijn omgeving bij wie ik met mijn dagelijkse probleempjes terecht kan.
- Ik mis een echt goede vriend of vriendin.
- Ik ervaar een leegte om mij heen.
- Er zijn genoeg mensen op wie ik in geval van narigheid kan terugvallen.
- Ik mis gezelligheid om mij heen.
- Ik vind mijn kring van kennissen te beperkt.
- Ik heb veel mensen op wie ik volledig kan vertrouwen.
- Er zijn voldoende mensen met wie ik me nauw verbonden voel.
- Ik mis mensen om mij heen.
- Vaak voel ik me in de steek gelaten.
- Wanneer ik daar behoefte aan heb, kan ik altijd bij mijn vrienden terecht.

Vijf van de stellingen (a, d, g, h en k) gaan over een gevoel van verbondenheid. De stellingen zijn positief geformuleerd: een antwoord 'nee' bij één van deze stellingen versterkt de eenzaamheidsscore. Figuur 2.28 laat zien dat de positieve antwoorden bij deze stellingen sterk overheersen. Telkens kiest ook een tamelijk grote groep een neutrale positie (in 2013 zo'n 20 tot 30%). Een minderheid (zo'n 6 tot 12%) kiest voor 'nee'. De stelling over mensen op wie je kunt vertrouwen (g) laat de minst gunstige beantwoording zien.

Het valt op dat de resultaten in 2013 per stelling iets minder gunstig zijn dan in 2012. Deze verschillen zijn overigens niet altijd significant. Voor een deel zijn de verschillen terug te voeren op de databron: want ook tussen de omnibusenquête en de enkele weken later gehouden Wmo-enquête verschillen de resultaten enigszins. Er zou dan ook sprake kunnen zijn van een artefact.²

¹ de Jong Gierveld, J., & Kamphuis, F.H. (1985). The development of a Rasch-type loneliness-scale. *Applied Psychological Measurement*, 9, 289-299.

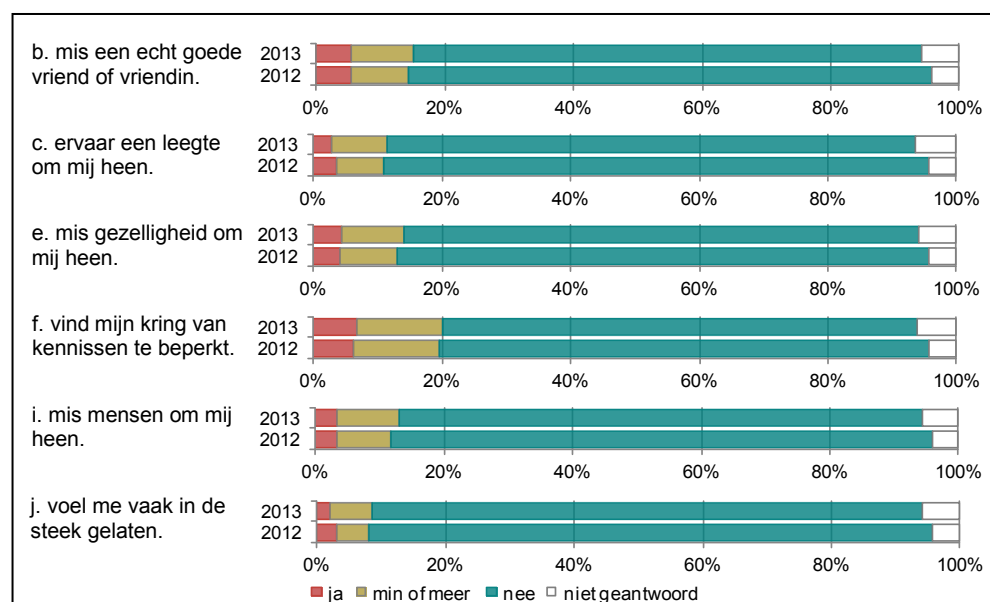
² artefact: een verschil in resultaat is aan de meting toe te schrijven: zo zou bijvoorbeeld een verschil in de context van de enquêtevragen kunnen hebben geleid tot een verschil in (zelf)selectie van respondenten en daarmee tot een verschil in de eenzaamheidsscores.

figuur 2.28 reacties op positief geformuleerde stellingen over eenzaamheid (in procenten, $n_{2013} = 2472$; $n_{2012} = 2273$; stellingen worden hier verkort weergegeven)

Zes stellingen gaan over een gemis aan sociale relaties. De stellingen hebben een negatieve strekking: een antwoord 'ja' bij één van deze stellingen versterkt de eenzaamheidsscore. De reacties op deze zes stellingen staan in figuur 2.29. Hier overheersen de reacties met een positieve strekking (dus het antwoord 'nee') dan bij de positieve stellingen. Afhankelijk van de stelling kiest 6 tot 13% een neutrale positie. Een kleine minderheid (2 tot 7%) kiest in 2013 voor het antwoord 'ja'. De stelling over de omvang van de eigen kennissenkring heeft de minst gunstige beantwoording.

De verschillen tussen 2012 en 2013 zijn aanmerkelijk kleiner dan bij de positief geformuleerde stellingen.

figuur 2.29 reacties op negatief geformuleerde stellingen over eenzaamheid (in procenten, $n_{2013} = 2472$; $n_{2012} = 2273$; stellingen worden hier verkort weergegeven)

eenzaamheidsscore

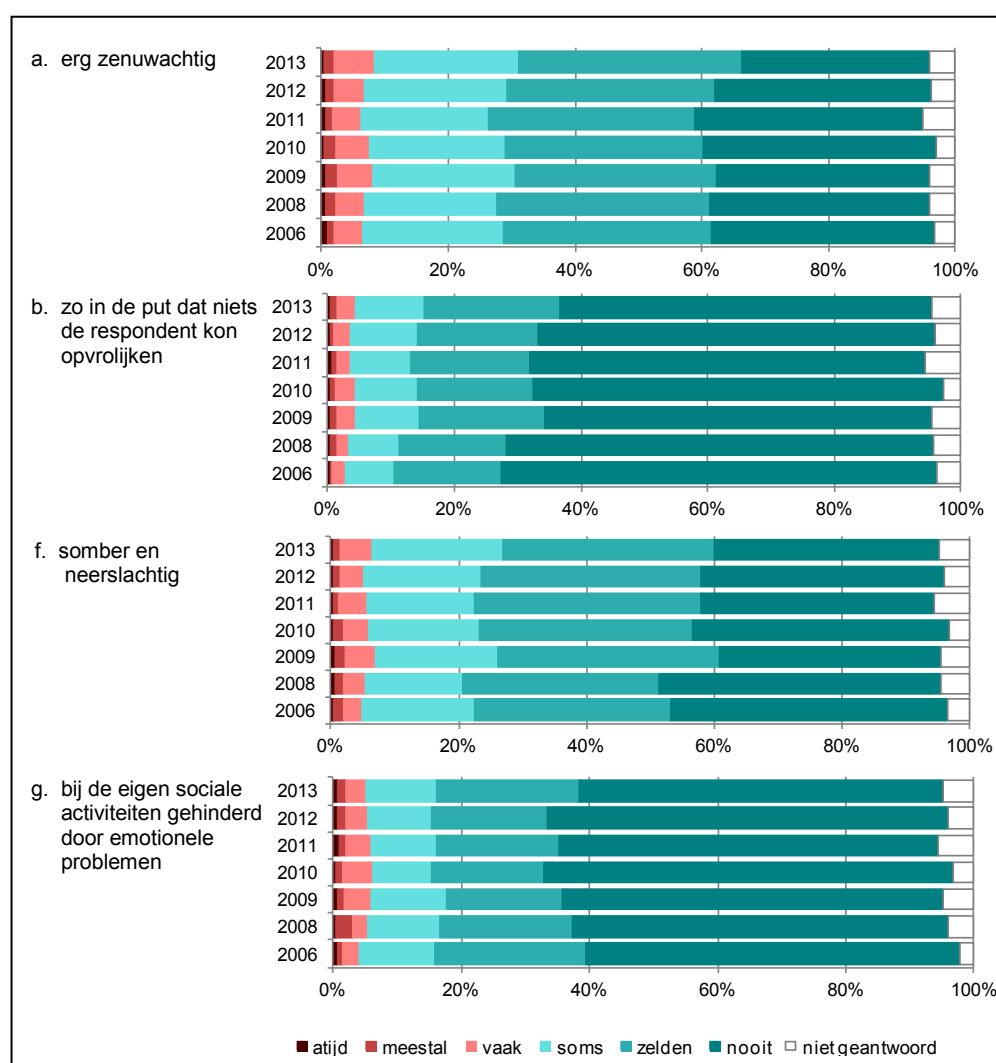
In bijlage V (p.101) wordt toegelicht hoe uit de antwoorden op de elf bovenstaande stellingen een eenzaamheidsscore kan worden berekend. Deze score kan (op individueel niveau) gehele waarden aannemen tussen nul (niet eenzaam) en 11 (zeer sterke eenzaamheid). De gemiddelde eenzaamheidsscore voor de gehele respons in 2013 is 2,5. In 2012 bedroeg deze gemiddeld 2,2.

2.8.3 psychische gezondheid

Allereerst is in een blok met zeven vragen gepeild hoe men zich voelde in de vier weken voorafgaand aan de enquête:

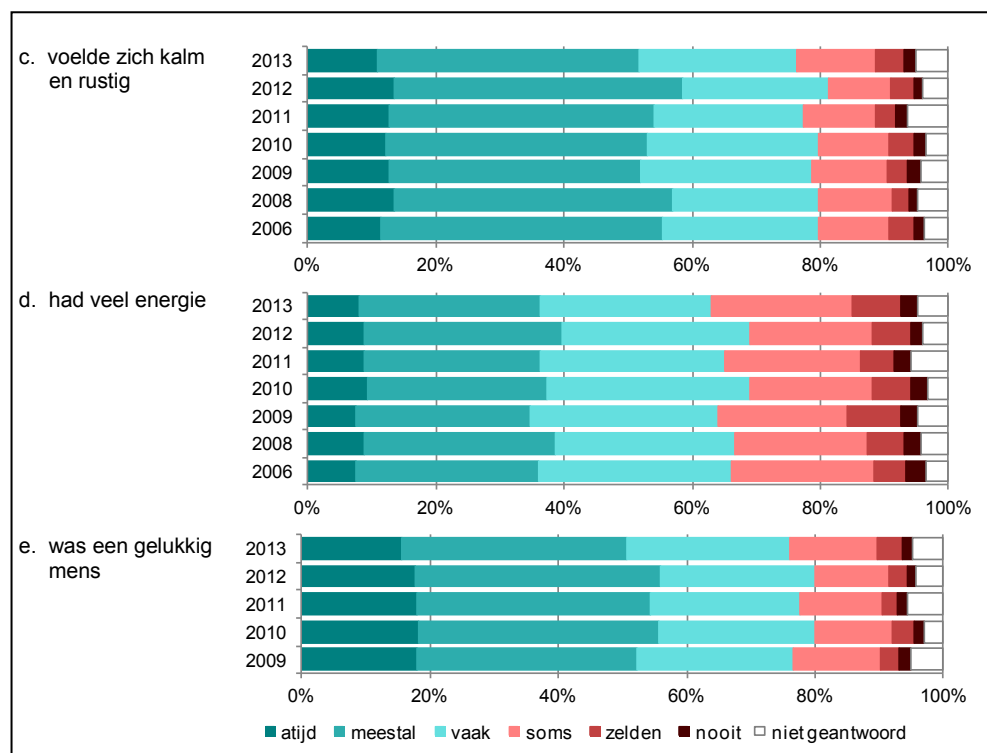
- Hoe vaak was u gedurende de afgelopen vier weken erg zenuwachtig?
- Hoe vaak zat u gedurende de afgelopen vier weken zo in de put, dat niets u kon opvrolijken?
- Hoe vaak voelde u zich gedurende de afgelopen vier weken kalm en rustig?
- Hoe vaak had u gedurende de afgelopen vier weken veel energie?
- Hoe vaak was u gedurende de afgelopen vier weken een gelukkig mens?
- Hoe vaak voelde u zich gedurende de afgelopen vier weken somber en neerslachtig?
- Hoe vaak hebben emotionele problemen u gedurende de afgelopen vier weken gehinderd bij uw sociale activiteiten?

De vragen a, b, c, d, f en g zijn sinds 2006 zeven maal in de omnibusenquête gesteld; vanaf 2009 is vraag e (vraag over het geluksgevoel) aan de reeks toegevoegd. De reacties in de verschillende jaren op de vragen met een negatieve strekking (a, b, f en g) worden getoond in figuur 2.30. Reacties op vragen met een positieve strekking (c, d en e) worden getoond in figuur 2.31.

figuur 2.30 psychische klachten bij de respondent in de vier weken voorafgaand aan de omnibus-enquête, in de jaren 2006 en 2008 t/m 2013 (in procenten; $n_{2013} = 2472$; $n_{2012} = 2373$; $n_{2011} = 1257$; $n_{2010} = 1300$; $n_{2009} = 1372$; $n_{2008} = 1390$; $n_{2006} = 1370$)

Figuur 2.30 laat zien dat zenuwachtigheid in 2013 bij 8% van de respondenten *altijd*, *meestal* of *vaak* voorkwam. 4% was veelal zó in de put dat niets hem of haar nog kon opvrolijken. 7% was veelal somber en neerslachtig. En 5% ondervond bij zijn of haar sociale activiteiten hinder van emotionele problemen.

figuur 2.31 stabiliteit, energie en geluksgevoel in de vier weken voorafgaand aan de omnibussenquête, in 2006 en 2008 t/m 2013 (in procenten; $n_{2013} = 2472$; $n_{2012} = 2373$; $n_{2011} = 1257$; $n_{2010} = 1300$; $n_{2009} = 1372$; $n_{2008} = 1390$; $n_{2006} = 1370$)

Figuur 2.31 laat het volgende zien: 6% van de respondenten voelde zich in de vier weken voorafgaand aan de enquête zelden of nooit rustig; 10% had zelden of nooit veel energie; 5% voelde zich zelden of nooit een gelukkig mens. Wanneer de jaarreeksen in beide figuren worden vergeleken blijkt dat de reacties op de stellingen redelijk stabiel zijn.

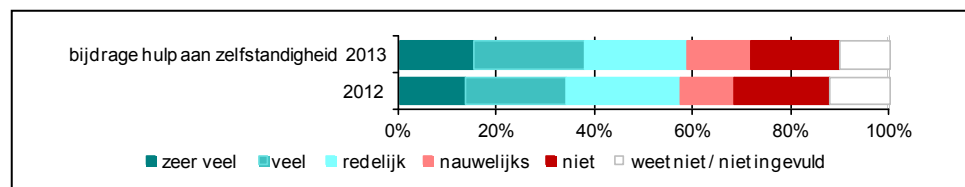
mental health inventory

Er bestaat een internationale standaard voor de meting van de psychische gezondheid van personen ouder dan twaalf jaar: de MHI-5. Deze wordt gebaseerd op vijf van de vragen die betrekking hebben op de psychische gesteldheid in de afgelopen vier weken. De vragen a, b, c, e en f vormen de vragenset voor de MHI-5. De berekening van de MHI-5 staat toegelicht in bijlage V (p.102). Voor 2013 bedraagt de MHI-5 (voor de respondenten op de omnibus- en Wmo-enquête) gemiddeld 76,3 op een schaal van nul tot 100. Dat getal is, hoewel net iets lager, van dezelfde orde als de waarden die in voorgaande jaren (2009 - 2012) zijn gevonden: tussen 77,2 en 78,4. Net als bij de eenzaamheidsscore blijken de scores voor de omnibussenquête en het Wmo-onderzoek enigszins verschillend uit te pakken. De gemiddelde score voor respondenten uit de omnibus is volgens tabel V-2 (p.102) gunstiger (77,1) dan die voor respondenten uit het Wmo-onderzoek (75,7).

hulp bij psychische problemen

138 respondenten kregen in de twaalf maanden voorafgaand aan de omnibussenquête hulp voor psychische problemen. Dat is een kleine 6%. Over de effectiviteit van die hulp is een deel van deze respondenten, net als in voorgaande

jaren, kritisch. Eén van de doelstellingen van de Wmo is het bevorderen dat mensen zelfstandig kunnen blijven wonen, en kunnen meedoen aan de maatschappij. 31% van degenen die psychische hulp ontvingen ziet niet of nauwelijks dat de ontvangen hulp aan die doelstelling bijdraagt (zie figuur 2.32).

figuur 2.32 mate waarin hulp bij psychische problemen bijdraagt aan zelfstandig blijven wonen en/of meedoen in de maatschappij (in procenten van de respondenten die hulp ontvingen voor psychische problemen, $n_{2012} = 171$; $n_{2013} = 138$)

2.9 toegankelijkheid van gebouwen en voorzieningen

Van alle respondenten op de Wmo-enquête¹ zeggen er 60 (een kleine 5%) dat zij wel eens problemen ondervinden met de toegankelijkheid van gebouwen of voorzieningen in Zoetermeer. In de drie voorgaande jaren was dat ook 4 of 5%. Het grootste deel van deze 60 personen (72%) deed van deze ervaring geen melding bij de gemeente of een andere instantie. Veertien respondenten (23%) deden wel één of meer meldingen: twaalf onder hen deden dat bij de gemeente, vijf (ook) bij een andere instantie. De twaalf meldingen bij de gemeente werden overwegend telefonisch of via het digitale klachten- en meldingenloket gedaan (tabel IV-101 t/m IV-103, p.96).

In de toelichtingen van de respondenten die toegankelijkheidsproblemen ondervinden wordt betrekkelijk veel melding gemaakt van defecte liften, met name bij RandstadRailstations. De toegankelijkheid van het stadhuis wordt enkele keren genoemd. Ook zijn er klachten over de toegankelijkheid van winkels (opstapjes, trapjes) en over wegwerkzaamheden en wegafsluitingen (p.97).

¹ De enquêtevragen over toegankelijkheid, die sinds 2010 in de omnibusenquête van zijn opgenomen, zouden in 2013 aanvankelijk niet worden gesteld, omdat er een afzonderlijk, groter, omnibusonderwerp toegankelijkheid in het leven is geroepen. Omdat er evenwel toch behoefte bleek te zijn aan voortzetting van de bestaande meetreeks is dit deel van de vragenlijst alsnog aan respondenten voorgelegd. Dat kon toen alleen nog in de Wmo-enquête (dus niet in de omnibusenquête).

3

ANALYSES WELBEVINDEN

3.1 algemeen

Voor enkele enquêtevariabelen is nagegaan of er binnen de stad opvallende variaties bestaan in de uitkomsten. Dat is met name onderzocht voor het kengetal voor eenzaamheid en voor het kengetal voor psychische stabiliteit (MHI-5).

3.2 eenzaamheidsscore

Nagegaan is of de eenzaamheidsscore in dit onderzoek een verband vertoont met enkele onafhankelijke variabelen. De veronderstelling hierbij is dat er (meetbare) omstandigheden zijn die mensen een achterstand geven in hun mogelijkheden om de door hen gewenste relaties aan te gaan of te handhaven: een hoge leeftijd, een beperkte scholing, minder financiële armslag, de samenstelling van het huishouden, de culturele achtergrond. De onderstaande tabellen maken aannemelijk dat dergelijke verbanden inderdaad bestaan.

De gemiddelde eenzaamheidsscores van de volgende categorieën zijn relatief hoog (ongeveer een punt hoger dan het overall gemiddelde):

- personen met een laag inkomen (tabel 3.3);
- alleenstaanden en hoofden van eenoudergezinnen (tabel 3.4);
- personen die zich tot een niet-Nederlandse bevolkingsgroep rekenen (tabel 3.5).

De waarnemingen uit 2013 vormen daarbij een bevestiging van die uit 2012 (óók als rekening gehouden wordt met het feit dat de scores in 2013 structureel ongeveer 0,3 punten hoger liggen dan in 2012).

tabel 3.1 *gemiddelde score op de dichotome eenzaamheidsschaal (De Jong Gierveld) per leeftijdsklasse*

leeftijdsklasse	gemiddelde eenzaamheidsscore (aantal respondenten)			
	2012		2013	
18 t/m 39 jaar	1,8	(566)	2,0	(611)
40 t/m 64 jaar	2,2	(1273)	2,5	(1236)
65 jaar en ouder	2,5	(384)	2,8	(423)
leeftijd onbekend	3,6	(34)	3,8	(40)
Totaal	2,2	(2257)	2,5	(2310)

* schaal loopt van 0 (niet eenzaam) tot 11 (zeer sterke eenzaamheid)

tabel 3.2 *gemiddelde score op de dichotome eenzaamheidsschaal (De Jong Gierveld) per klasse van opleidingsniveau*

opleidingsniveau	gemiddelde eenzaamheidsscore (aantal respondenten)			
	2012		2013	
laag	2,7	(642)	2,9	(702)
middelbaar	2,0	(760)	2,3	(752)
hoog	1,8	(714)	2,0	(715)
overig / onbekend	2,7	(141)	3,1	(141)
Totaal	2,2	(2257)	2,5	(2310)

tabel 3.3 gemiddelde score op de dichotome eenzaamheidsschaal (De Jong Gierveld) per inkomensklasse (netto inkomen hoofd van het huishouden + eventuele partner)

inkomensklasse	gemiddelde eenzaamheidsscore (aantal respondenten)	
	2012	2013
< € 1.501,=	3,7 (237)	3,9 (270)
€ 1.501,= t/m € 2.500,=	2,8 (508)	3,0 (489)
€ 2.501,= of meer	1,6 (1080)	1,9 (1109)
overig / onbekend	2,0 (432)	2,4 (442)
Totaal	2,2 (2257)	2,5 (2310)

tabel 3.4 gemiddelde score op de dichotome eenzaamheidsschaal (De Jong Gierveld) naar positie in het huishouden

positie in huishouden	gemiddelde eenzaamheidsscore (aantal respondenten)	
	2012	2013
alleenstaande	3,5 (294)	3,5 (280)
samenwonende partner	1,9 (780)	2,2 (780)
partner in twee-oudergezin	1,8 (886)	2,2 (921)
kind (18+) in twee-oudergezin	1,8 (91)	1,7 (83)
hoofd eenoudergezin	3,2 (107)	3,5 (130)
kind (18+) in eenoudergezin	2,6 (42)	2,4 (38)
overig / onbekend	3,2 (57)	3,1 (78)
Totaal	2,2 (2257)	2,5 (2310)

tabel 3.5 gemiddelde score op de dichotome eenzaamheidsschaal (De Jong Gierveld) naar de bevolkingsgroep waar respondenten zich toe rekenen

bevolkingsgroep	gemiddelde eenzaamheidsscore (aantal respondenten)	
	2012	2013
Nederlands	2,1 (2036)	2,3 (2047)
niet-Nederlands	3,4 (196)	3,4 (224)
overig / onbekend	2,9 (25)	3,7 (39)
totaal	2,2 (2257)	2,5 (2310)

Tabel 3.6 geeft de gemiddelde eenzaamheidsscore per wijk. Er is voor gekozen geen eenzaamheidsscores op buurtniveau te presenteren. Doordat het aantal respondenten per buurt als regel niet zo groot is en het algemene gemiddelde van de eenzaamheidsscore laag in de range van mogelijke waarden (0 tot 11) ligt, zijn de gemiddelden per buurt iets te gevoelig voor ongunstige uitschieters. Op wijkniveau zijn de verschillen in gemiddelde eenzaamheidsscore score niet groot.

tabel 3.6 *gemiddelde score op de dichotome eenzaamheidsschaal (De Jong Gierveld) per wijk*

Wijk	gemiddelde eenzaamheidsscore (aantal respondenten)			
	2012		2013	
Centrum	2,5	(311)	2,5	(320)
Meerzicht	2,7	(236)	3,0	(254)
Buytenwegh De Leyens	2,4	(374)	2,4	(388)
Seghwaert	2,0	(301)	2,5	(316)
Noordhove	2,0	(146)	2,1	(178)
Rokkeveen	1,8	(381)	2,2	(378)
Oosterheem	2,0	(364)	2,4	(348)
overig / wijk onbekend	2,1	(144)	2,7	(128)
Zoetermeer	2,2	(2257)	2,5	(2310)

Tabel 3.7 laat zien dat de eenzaamheidsscore en de beantwoording van een al langer in de omnibusenquête opgenomen vraag naar eenzaamheid niet met elkaar in tegenspraak zijn. Ook hier bevestigen de waarnemingen uit 2013 die uit 2012.

tabel 3.7 *gemiddelde score op de dichotome eenzaamheidsschaal (De Jong Gierveld) naar de vraag of men voldoende contacten heeft buiten werk, school of eigen huishouden*

voldoende contacten?	gemiddelde eenzaamheidsscore (aantal respondenten)			
	2012		2013	
ja, zeker	1,7	(1930)	1,9	(1928)
ja, maar wenst meer contacten	4,6	(136)	5,0	(176)
nee, te weinig contacten	5,8	(146)	5,9	(180)
niet geantwoord	3,1	(45)	2,3	(26)
Totaal	2,2	(2257)	2,5	(2310)

3.3 psychische gezondheid

Op basis van vijf vragen is in § 2.8.3 de MHI-5 bepaald. Voor dit kengetal (met individuele waarden tussen - theoretisch - nul en 100) geldt: een hogere score is gunstiger. De MHI-5 is getoetst aan dezelfde onafhankelijke variabelen als de eenzaamheidsscore (§ 3.2). De tabellen 3.8 t/m 3.12 laten ook hier verbanden zien tussen de gerealiseerde score en enkele achtergrondvariabelen.

De gemiddelde MHI-5 van personen met een laag inkomen is relatief laag. Ook hangt een lage MHI-5 samen met enkele posities in het huishouden (alleenstaande; hoofd van een eenoudergezin). De waarnemingen uit 2013 vormen daarbij in grote lijnen een bevestiging van die uit 2012.

tabel 3.8 *gemiddelde MHI-5* per leeftijdsklasse*

leeftijdsklasse	gemiddelde MHI-5 (aantal respondenten)			
	2012		2013	
18 t/m 39 jaar	76,9	(556)	75,2	(597)
40 t/m 64 jaar	78,5	(1249)	76,6	(1227)
65 jaar en ouder	80,5	(398)	77,7	(443)
leeftijd onbekend	74,4	(34)	70,1	(38)
Totaal	78,4	(2237)	76,3	(2305)

* individuele scores kunnen liggen tussen 0 (ongunstig) en 100 (gunstig)

tabel 3.9 *gemiddelde MHI-5 per klasse van opleidingsniveau*

opleidingsniveau	gemiddelde MHI-5 (aantal respondenten)			
	2012		2013	
laag	77,4	(639)	73,8	(716)
middelbaar	77,5	(751)	76,3	(740)
hoog	80,5	(706)	79,2	(713)
overig / onbekend	76,8	(141)	74,8	(136)
Totaal	78,4	(2237)	76,3	(2305)

tabel 3.10 *gemiddelde MHI-5 per inkomensklasse (netto inkomen hoofd van het huishouden + eventuele partner)*

inkomensklasse	gemiddelde MHI-5 (aantal respondenten)			
	2012		2013	
< € 1.501,=	70,1	(246)	66,9	(276)
€ 1.501,= t/m € 2.500,=	76,4	(503)	74,1	(495)
€ 2.501,= of meer	81,4	(1070)	79,3	(1097)
overig / onbekend	78,0	(418)	77,3	(437)
Totaal	78,4	(2237)	76,3	(2305)

tabel 3.11 *gemiddelde MHI-5 naar positie in het huishouden*

positie in huishouden	gemiddelde MHI-5 (aantal respondenten)			
	2012		2013	
alleenstaande	74,1	(298)	71,7	(287)
samenwonende partner	81,2	(784)	79,4	(794)
partner in twee-oudergezin	79,0	(864)	76,4	(907)
kind (18+) in twee-oudergezin	74,0	(92)	78,6	(80)
hoofd eenoudergezin	72,3	(105)	70,3	(130)
kind (18+) in eenoudergezin	72,8	(41)	72,6	(36)
overig / onbekend	74,1	(53)	70,4	(71)
Totaal	78,4	(2237)	76,3	(2305)

tabel 3.12 *gemiddelde MHI-5 naar de bevolkingsgroep waar respondenten zich toe rekenen*

bevolkingsgroep	gemiddelde MHI-5 (aantal respondenten)			
	2012		2013	
Nederlands	78,9	(2018)	76,8	(2040)
niet-Nederlands	73,2	(195)	72,9	(225)
overig / onbekend	79,7	(24)	70,5	(40)
Totaal	78,4	(2237)	76,3	(2305)

Tabel 3.13 geeft de gemiddelde MHI-5 per wijk en buurt in een reeks van jaren. In 2013 vertoont deze score iets minder differentiatie naar wijk of buurt dan in voorgaande jaren.

tabel 3.13 kengetal MHI-5, naar wijk en buurt

wijk	buurt	gemiddelde MHI-5 (aantal respondenten)									
		2009		2010		2011		2012		2013	
Centrum		77,8	(166)	77,8	(192)	75,0	(155)	77,0	(311)	76,3	(323)
	Dorp	79,1	(42)	79,4	(55)	76,5	(37)	81,6	(80)	78,0	(93)
	Stadscentrum	76,4	(32)	79,6	(34)	73,8	(27)	79,9	(68)	75,3	(43)
	Palenstein	74,2	(38)	75,9	(55)	72,0	(54)	68,9	(85)	72,7	(84)
	Driemanspolder	80,1	(54)	76,8	(48)	78,7	(37)	78,5	(78)	78,3	(103)
Meerzicht		76,3	(171)	76,2	(141)	79,2	(101)	76,6	(237)	74,7	(253)
	-West	78,7	(107)	77,4	(91)	78,4	(66)	77,1	(168)	74,3	(141)
	-Oost	72,3	(64)	74,0	(50)	80,7	(35)	75,2	(69)	75,3	(112)
Buytenw.-De Leyens		79,0	(209)	78,1	(185)	79,6	(202)	77,4	(370)	77,8	(391)
	Buytenwegh	79,6	(98)	75,0	(82)	78,7	(84)	75,9	(182)	78,4	(162)
	De Leyens	78,5	(111)	80,5	(103)	80,2	(118)	78,8	(188)	77,4	(229)
Seghwaert		77,9	(154)	76,6	(167)	76,1	(174)	78,9	(297)	76,0	(311)
	-Zuidwest	76,6	(72)	78,7	(76)	77,7	(77)	79,9	(144)	76,1	(144)
	-Noordoost	78,2	(82)	74,8	(91)	74,8	(97)	78,0	(153)	76,0	(167)
Noordhove		77,9	(88)	77,9	(95)	76,9	(87)	79,3	(144)	78,4	(178)
	-West	77,0	(36)	78,2	(37)	76,9	(34)	79,8	(48)	76,9	(64)
	-Oost	78,5	(52)	77,7	(58)	76,8	(53)	79,1	(96)	79,3	(114)
Rokkeveen		77,3	(241)	78,9	(215)	80,8	(234)	80,5	(376)	76,5	(383)
	-West	76,9	(101)	79,1	(98)	80,4	(95)	81,7	(153)	76,2	(150)
	-Oost	77,6	(140)	78,7	(117)	81,0	(139)	79,7	(223)	76,8	(233)
Oosterheem		74,3	(191)	78,8	(180)	78,6	(152)	78,8	(363)	74,6	(338)
	-Zuidwest	72,8	(39)	78,9	(48)	74,9	(38)	78,5	(96)	73,6	(84)
	-Noordoost	74,7	(152)	78,7	(132)	79,8	(114)	79,0	(267)	75,0	(254)
overige / onbekend		78,1	(58)	78,6	(55)	78,7	(56)	78,1	(139)	77,0	(128)
Totaal		77,2	(1278)	77,9	(1230)	78,3	(1161)	78,4	(2237)	76,3	(2305)

BIJLAGE I bevolking, steekproef, respons

bevolking, steekproef en respons

In de onderstaande tabellen worden de Zoetermeerse bevolking, de steekproef en de bruikbare respons (op de beide enquêtes die zijn gebruikt voor dit deelonderzoek) vergeleken aan de hand van de kenmerken *seks* en *leeftijd*. Binnen de Zoetermeerse bevolking van 18 jaar en ouder zijn vrouwen in de meerderheid. De steekproef toont ten opzichte van de feitelijke verdeling over mannen en vrouwen een afwijking van 1,1 procentpunt (minder vrouwen, meer mannen). In de respons is het percentage vrouwen 1,4 procentpunten hoger dan in de bevolking. Verder laat de respons een zekere oververtegenwoordiging zien voor de leeftijdscategorie *40-64 jaar*, en een ondervertegenwoordiging van de jongste groep.

De verschillen zijn vergelijkbaar met die in de omnibusenquête van voorgaande jaren; een correctie door middel van weging is niet uitgevoerd.

tabel I-1 *Zoetermeerse bevolking (18+), steekproef en respondenten, naar seks*

seks		bevolking (18+) op 01-01-2013	(dubbele) steekproef	bruikbare respons
man	aantal	46882	1975	1139
	procent	48,3	49,4	46,9
vrouw	aantal	50158	2025	1289
	procent	51,7	50,6	53,1
subtotaal (100%)		97040	4000	2428
seks onbekend		-	-	44
totaal		97040	4000	2472

tabel I-2 *Zoetermeerse bevolking (18+), steekproef en respons, naar leeftijd in klassen*

leeftijd		bevolking (18+) op 01-01-2013	(dubbele) steekproef	bruikbare respons
18 t/m 39 jaar	aantal	33441	1397	635
	procent	34,5	35,0	26,5
40 t/m 64 jaar	aantal	45526	1857	1277
	procent	46,9	46,5	53,3
65+	aantal	18073	742	417
	procent	18,6	18,6	20,2
subtotaal (100%)		97040	3996	2397
leeftijd onbekend		-	4	75
totaal		97040	4000	2472

BIJLAGE II betrouwbaarheid en nauwkeurigheid

Betrouwbaarheidsintervallen

De in dit verslag opgenomen uitkomsten hebben betrekking op de totale respons of op bepaalde categorieën daarbinnen. Over de 'werkelijkheid', dat wil zeggen de situatie in de totale populatie van Zoetermeeders van 18 jaar of ouder, kunnen alleen uitspraken worden gedaan in de vorm van schattingen.

Dit kan in de vorm van puntschattingen en intervallschattingen. Bij een puntschatting, dat wil zeggen een schatting in de vorm van één getal, ligt het voor de hand als benadering van de werkelijkheid de uitkomst uit de enquête te nemen. Wanneer in de respons bijvoorbeeld 40% een bepaald gedrag vertoont, wordt dan aangenomen dat dit ook in de populatie 40% zal zijn. Een dergelijke puntschatting van een percentage zal bijna altijd in meer of mindere mate van de werkelijkheid afwijken.

De kans op een verkeerde schatting kan aanzienlijk worden teruggebracht door de werkelijkheid te schatten in de vorm van intervallen (intervallschattingen). Het is daarbij, met behulp van statistische formules, mogelijk de grootte van een interval zodanig rond de enquête uitkomst (bijvoorbeeld rond een percentage) te kiezen dat met een bepaalde mate van zekerheid (veelal 'betrouwbaarheid' genoemd) kan worden aangenomen dat het werkelijke percentage zich binnen dat interval bevindt.

In onderstaande tabel is voor verschillende aantallen respondenten en voor verschillende percentages weergegeven wat de nauwkeurigheidsmarges zijn. Het gaat daarbij om de marges bij 95% betrouwbaarheid. Dit betekent dat als de steekproeftrekking en het onderzoek vele malen zou worden herhaald, het berekende nauwkeurigheidinterval in minstens 95 van de 100 gevallen de werkelijke waarde zou bevatten.

Voorbeelden

Allereerst enkele voorbeelden ter verduidelijking van de tabel:

- Stel dat van alle (2472) respondenten 30% opvatting A aanhangt. In werkelijkheid (dus in de totale populatie Zoetermeeders van 18 jaar en ouder) zal dit percentage dan met 95% zekerheid liggen tussen 28,2% en 31,8%.
- Stel dat van alle respondenten er 50 gedrag X vertonen. Als van deze 50 personen 60% vrouw is dan kan met 95% zekerheid gesteld worden dat van alle Zoetermeerse 18-plussers die gedrag X vertonen tussen de 46,4% en 73,6% vrouw is.

tabel II-1 *aantal procentpunten waarmee de werkelijke percentages (in de populatie) maximaal kunnen verschillen met die in de respons (betrouwbaarheidsinterval van 95%).*

		percentages in de respons				
		10% of 90%	20% of 80%	30% of 70%	40% of 60%	50%
aantal	50	8,3	11,1	12,7	13,6	13,9
respon-	100	5,9	7,8	9,0	9,6	9,8
denten	200	4,2	5,5	6,4	6,8	6,9
	300	3,4	4,5	5,2	5,5	5,7
	400	2,9	3,9	4,5	4,8	4,9
	500	2,6	3,5	4,0	4,3	4,4
	600	2,4	3,2	3,7	3,9	4,0
	700	2,2	3,0	3,4	3,6	3,7
	800	2,1	2,8	3,2	3,4	3,5
	900	2,0	2,6	3,0	3,2	3,3
	1000	1,9	2,5	2,8	3,0	3,1
	1100	1,8	2,4	2,7	2,9	3,0
	1200	1,7	2,3	2,6	2,8	2,8
	1300	1,6	2,2	2,5	2,7	2,7
	1400	1,6	2,1	2,4	2,6	2,6
	1500	1,5	2,0	2,3	2,5	2,5
	1600	1,5	2,0	2,2	2,4	2,5
	1700	1,4	1,9	2,2	2,3	2,4
	1800	1,4	1,8	2,1	2,3	2,3
	1900	1,3	1,8	2,1	2,2	2,2
	2000	1,3	1,8	2,0	2,1	2,2
	2100	1,3	1,7	2,0	2,1	2,1
	2200	1,3	1,7	1,9	2,0	2,1
	2300	1,2	1,6	1,9	2,0	2,0
	2400	1,2	1,6	1,8	2,0	2,0
	2472	1,2	1,6	1,8	1,9	2,0

BIJLAGE III vragenlijst

WET MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING

SAMENLEVEN IN UW BUURT

1. **Wilt u aangeven in hoeverre u het met de volgende stelling eens of oneens bent?**

In deze buurt zijn er spanningen tussen mensen met verschillende culturele achtergronden.

- 1. helemaal mee eens
- 2. mee eens
- 3. niet eens, niet oneens
- 4. mee oneens
- 5. helemaal mee oneens
- 6. geen mening

2. **Vindt u dat u in het algemeen voldoende contacten met andere mensen heeft, d.w.z. buiten werk, school of eigen huishouden?**

- 1. ja, zeker → ga naar vraag 5
- 2. ja, maar ik zou wel wat meer contacten willen hebben
- 3. nee, ik vind dat ik te weinig contacten heb

3. **Op welke terreinen zou u meer contacten willen hebben?**

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- sport
- uitgaan/recreatie
- hobby's
- vrijwilligerswerk
- vrienden ontmoeten
- burenccontact
- gelijke belangen/gedeelde ervaringen (bijv. dezelfde handicap)
- anders, namelijk:

4. **Wat weerhoudt u hiervan?**

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- geld
- tijd
- afstand/vervoer
- ik weet niemand om dingen samen mee te ondernemen
- gezondheid/handicap
- anders, namelijk:

5. **Ik heb voornamelijk contacten met mensen**

- 1. in de buurt waarin ik woon
- 2. buiten de buurt waarin ik woon, maar wel in Zoetermeer
- 3. buiten Zoetermeer
- 4. weet niet

6. **Voelt u zich medeverantwoordelijk voor de leefbaarheid in uw buurt?**

- 1. ja
- 2. nee
- 3. weet niet

7. **Bent u het afgelopen jaar actief geweest om uw buurt te verbeteren?**
- 1. ja
 - 2. nee
 - 3. weet niet
8. **Bent u in de afgelopen twaalf maanden betrokken geweest bij de organisatie van activiteiten in uw buurt?**
- 1. ja
 - 2. nee
 - 3. weet niet
9. **Heeft u in de afgelopen twaalf maanden wel eens deelgenomen aan activiteiten in uw wijk, die werden georganiseerd door één of meer van de volgende instellingen?**
- Stichting MOOI
 - Stichting Piëzo
 - Palet Welzijn (ouderenwerk)
 - de wijk- of buurtvereniging
- 1. ja
 - 2. nee → ga naar vraag 11
 - 3. weet niet → ga naar vraag 11
10. **Kunt u voor elk van deze instellingen aangeven hoe vaak u in de afgelopen twaalf maanden aan een activiteit in uw wijk heeft deelgenomen? En kunt u aangeven hoe tevreden u bent over het aanbod aan activiteiten van deze organisatie?**
- a. **deelname aan activiteiten Stichting MOOI in de afgelopen twaalf maanden:**
- 1. nul keer → ga naar vraag 10c
 - 2. één keer
 - 3. twee tot vijf keer
 - 4. meer dan vijf keer
- b. **beoordeling activiteiten Stichting MOOI**
- 1. zeer ontevreden
 - 2. ontevreden
 - 3. tevreden
 - 4. zeer tevreden
 - 5. geen oordeel
- c. **deelname aan activiteiten Stichting Piëzo in de afgelopen twaalf maanden:**
- 1. nul keer → ga naar vraag 10e
 - 2. één keer
 - 3. twee tot vijf keer
 - 4. meer dan vijf keer
- d. **beoordeling activiteiten Stichting Piëzo**
- 1. zeer ontevreden
 - 2. ontevreden
 - 3. tevreden
 - 4. zeer tevreden
 - 5. geen oordeel
- e. **deelname aan activiteiten Palet Welzijn in de afgelopen twaalf maanden:**
- 1. nul keer → ga naar vraag 10g
 - 2. één keer
 - 3. twee tot vijf keer
 - 4. meer dan vijf keer
- f. **beoordeling activiteiten Palet Welzijn**
- 1. zeer ontevreden
 - 2. ontevreden
 - 3. tevreden
 - 4. zeer tevreden
 - 5. geen oordeel

g. deelname aan activiteiten wijk- of buurtvereniging in de afgelopen twaalf maanden:

- 1. nul keer → ga naar vraag 11
- 2. één keer
- 3. twee tot vijf keer
- 4. meer dan vijf keer

h. beoordeling activiteiten wijk- of buurtvereniging

- 1. zeer ontevreden
- 2. ontevreden
- 3. tevreden
- 4. zeer tevreden
- 5. geen oordeel

DISCRIMINATIE

De volgende vragen gaan over discriminatie in Zoetermeer. Discriminatie is het benadelen van mensen (of van groepen mensen) vanwege uiteenlopende kenmerken, zoals afkomst, geloof of seksuele geaardheid.

11. Voelde u zich in de afgelopen twaalf maanden wel eens gediscrimineerd in Zoetermeer?

- 1. ja
- 2. nee → ga naar vraag 18

12. Wat voor discriminatie was dat?

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

Discriminatie op grond van:

- ras / afkomst
- religie, geloof
- handicap / chronische ziekte
- leeftijd
- seksuele geaardheid
- geslacht of genderidentiteit (bijvoorbeeld discriminatie van transseksuelen)
- andere discriminatie, namelijk:

13. In welke situatie(s) voelde u zich in de afgelopen twaalf maanden wel eens gediscrimineerd in Zoetermeer?

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- op straat in mijn woonbuurt
- op straat, elders in Zoetermeer
- bij sport of recreatie
- bij het zoeken van woonruimte
- bij politie, justitie of de vreemdelingendienst
- bij algemene voorzieningen zoals de gemeente, het openbaar vervoer, de gezondheidszorg
- in de horeca / bij het uitgaan
- bij de aanschaf van een product, bij het afsluiten van een verzekering e.d.
- op mijn werk
- op mijn opleiding of stageplek
- bij het vinden van werk of een stageplek
- in de media of in reclame
- in het (Zoetermeerse) maatschappelijk debat
- in mijn privésituatie
- anders, namelijk:

14. Op welke manier werd u toen gediscrimineerd?

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- ik werd anders behandeld dan anderen
- schelden, pesten, beledigen
- geweld
- bedreiging
- anders, namelijk:

15. Heeft u na deze discriminatie zelf actie ondernomen?

- 1. ja → ga naar vraag 17
- 2. nee

16. Waarom heeft u niet gereageerd op deze discriminatie?

LET OP: ga nu door naar vraag 18

17. Welke actie heeft u toen ondernomen?

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- ik heb aangifte gedaan bij de politie
- ik heb een andere instantie geraadpleegd, namelijk:
- ik heb een vertrouwenspersoon (van mijn werk of opleiding) geraadpleegd
- ik heb gebruik gemaakt van een klachtenregeling
- ik heb het zelf opgelost / ben het gesprek aangegaan met degene die mij discrimineerde
- anders, namelijk:

18. Hoe vaak denkt u dat de volgende vormen van discriminatie in Zoetermeer voorkomen?

Discriminatie op grond van:	1 vaak	2 soms	3 zelden	4 nooit	5 weet niet
- ras / afkomst	☐	☐	☐	☐	☐
- religie, geloof	☐	☐	☐	☐	☐
- handicap / chronische ziekte	☐	☐	☐	☐	☐
- leeftijd	☐	☐	☐	☐	☐
- seksuele geaardheid	☐	☐	☐	☐	☐
- geslacht en/of genderidentiteit (bijvoorbeeld discriminatie van transseksuelen)	☐	☐	☐	☐	☐
- andere discriminatie, namelijk:	☐	☐	☐	☐	☐

19. Als u zich als inwoner van Zoetermeer gediscrimineerd voelt, of als u een melding wilt doen van discriminatie, of daarover vragen heeft, kunt u voor ondersteuning en advies terecht bij Bureau Discriminatiezaken Hollands Midden en Haaglanden. Ook geeft dit bureau voorlichting en trainingen over gelijke behandeling.

Had u vóór deze enquête wel eens gehoord van het Bureau Discriminatiezaken?

1. ja
 2. nee

MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING

20. Bij maatschappelijke ondersteuning gaat het om het krijgen van hulp van andere **mensen of instanties om zelfstandig te kunnen blijven wonen en mee te doen in de** samenleving. De hulp kan tal van terreinen omvatten. Denk bijvoorbeeld aan het doen van boodschappen, het geven van hulp bij het opvoeden, het aanpassen van een woning of het regelen van vervoer. Maar ook de praktische hulp aan mensen met een handicap of langdurige ziekte en hun naasten valt eronder.

Heeft u zelf hulp nodig (of ontvangt u al hulp)?

1. ja
 2. nee → ga naar vraag 28

21. **Heeft u (vanuit de Wmo of de AWBZ) een indicatie voor hulp?**

1. ja
 2. nee → ga naar vraag 23
 3. weet niet → ga naar vraag 23

22. **Welke soort van indicatie heeft u?**

1. een Wmo-indicatie
 2. een AWBZ-indicatie
 3. zowel een Wmo- als een AWBZ-indicatie
 4. weet niet

23. **Ontvangt u hulp?**

1. ja
 2. nee → ga naar vraag 28

24. **Waarbij ontvangt u hulp?**

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- het aanpassen van mijn woning
 het schoonmaken van het huis
 het doen van boodschappen, klusjes in en om het huis
 (het op orde brengen van) de financiën
 het vinden van (aangepast) werk
 het vinden van een dagbesteding of een vrijetijdsbesteding
 het regelen van vervoer
 het invullen van formulieren
 (het tegengaan van) eenzaamheid
 het opvoeden van kinderen
 anders, namelijk:

25. **Is deze hulp voldoende voor u?**

1. ja
 2. nee

26. **Ontvangt u deze hulp (of een deel ervan) van één of meer vrijwilligers of van mensen uit uw omgeving?**

LET OP: daarbij wordt niet uw partner of een familielid bedoeld.

1. ja, een enkele keer
 2. ja, regelmatig
 3. nee, nooit → ga naar vraag 28

27. In welke mate draagt deze vrijwillige hulp eraan bij dat u zelfstandig kunt blijven wonen en/of meedoen aan de maatschappij?

1. zeer veel
 2. veel
 3. redelijk
 4. nauwelijks
 5. niet
 6. weet niet

28. Het Wmo-loket is het loket voor vragen over welzijn en zorg, waar alle inwoners terecht kunnen voor informatie, advies en ondersteuning.

Had u al eens gehoord van het Wmo-loket in het stadhuis?

1. ja
 2. nee → ga naar vraag 31

29. Heeft u in de afgelopen twaalf maanden wel eens informatie opgevraagd (telefonisch of door een persoonlijk bezoek) bij het Wmo-loket in het stadhuis?

1. ja
 2. nee → ga naar vraag 31

30. Kunt u in een rapportcijfer aangeven hoe tevreden u bent over de informatie die u heeft gekregen?

zeer ontevreden	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9 ☐ 10	zeer tevreden	geen oordeel/
niet van toepassing
			☐ 99

31. Wist u al dat u ook op zoetermeerwijzer.nl (rechtstreeks te bereiken, of via zoetermeer.nl) informatie over welzijn en zorg kunt opvragen?

1. ja
 2. nee → ga naar vraag 36

32. Heeft u na 1 juni van dit jaar wel eens informatie over welzijn of zorg gezocht op zoetermeerwijzer.nl?

1. ja
 2. nee → ga naar vraag 36

33. Heeft u de informatie gevonden die u zocht?

1. ja, volledig
 2. ja, gedeeltelijk
 3. nee → ga naar vraag 36

34. Was de informatie gemakkelijk te vinden?

1. ja, heel gemakkelijk
 2. ja, redelijk gemakkelijk
 3. nee

35. Kunt u in een rapportcijfer aangeven hoe tevreden u bent over de op zoetermeerwijzer.nl gevonden informatie?

zeer ontevreden	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9 ☐ 10	zeer tevreden	geen oordeel
			☐ 99

36. Heeft u in de afgelopen twaalf maanden wel eens informatie over ondersteuning op het gebied van welzijn en/of zorg opgevraagd bij een wijkpost?

1. ja
 2. nee → ga naar vraag 38

37. Bent u op de wijkpost goed geholpen?

1. ja, mijn vraag is naar tevredenheid beantwoord
 2. ja, ik ben naar de juiste instantie doorverwezen
 3. nee

VRIJWILLIGERSWERK

38. Vrijwilligerswerk is werk dat onverplicht en onbetaald (of tegen een geringe vergoeding) wordt verricht ten behoeve van anderen of de samenleving.

Bent u actief als vrijwilliger?

1. ja
 2. nee → ga naar vraag 41

39. **Kunt u aangeven op welk(e) gebied(en) u momenteel vrijwilligerswerk doet?**

- sport
 zorg en hulp
 belangenbehartiging (patiënten, consumenten)
 natuur, milieu, duurzaamheid
 politiek
 religieuze organisatie (kerk, moskee)
 school / kinderopvang
 buurtactiviteiten
 anders

40. **Wat zijn voor u de belangrijkste redenen om vrijwilligerswerk te doen?**

LET OP: u kunt maximaal vier antwoorden aankruisen.

Ik doe vrijwilligerswerk

- vanwege de contacten die het mij oplevert
 vanwege de kennis en ervaring die het mij oplevert
 om een nuttige bijdrage aan de maatschappij te leveren
 omdat het voldoening geeft
 vanuit mijn geloof of levensovertuiging
 dat aansluit bij de activiteiten van mijn kinderen (school, sportvereniging, e.d.)
 omdat ik daarvoor gevraagd ben

- om een andere reden, namelijk:

LET OP: ga nu door naar vraag 43

41. **Waarom bent u niet actief als vrijwilliger? Noem de belangrijkste reden.**

1. daarvoor heb ik geen tijd (bijvoorbeeld vanwege werk of zorgtaken)
 2. ik weet onvoldoende van de mogelijkheden
 3. daar heb ik geen zin in
 4. daartoe ben ik niet in staat (vanwege ziekte, ouderdom of handicap)
 5. anders, namelijk:

42. **Stel: u hebt de tijd en gelegenheid om vrijwilligerswerk te gaan doen. Welke eisen zou u dan stellen aan de werkzaamheden?**

LET OP: u kunt maximaal vier antwoorden aankruisen.

- het vrijwilligerswerk moet mij contacten opleveren
 het vrijwilligerswerk moet mij kennis en ervaring opleveren
 het vrijwilligerswerk moet aansluiten bij de activiteiten van mijn kinderen (school, sportvereniging, e.d.)
 ik moet voor het vrijwilligerswerk gevraagd worden
 er moeten duidelijke afspraken zijn over werkzaamheden en werktijden
 het vrijwilligerswerk moet een overzichtelijke projectduur hebben
 het vrijwilligerswerk moet door mijn werkgever worden ondersteund (vrijwilligerswerk deels onder werktijd)
 het vrijwilligerswerk moet door mijn uitkeringsinstelling worden ondersteund
 er moet een bescheiden vergoeding tegenover de werkzaamheden staan
 anders, namelijk:

- geen van deze eisen: ik wens geen vrijwilligerswerk te doen

BUREN- EN VRIENDENHULP

43. Onder buren- en vrienden hulp wordt hier verstaan: de praktische hulp die buren en bekenden elkaar onderling geven: bijvoorbeeld het verzorgen van planten en dieren tijdens de vakantie, klussen in huis en tuin, opvangen van kinderen na schooltijd

Geeft u wel eens dergelijke hulp aan uw buren of bekenden?

1. ja
 2. nee

MANTELZORG

Mantelzorgers zorgen voor een (chronisch) zieke, gehandicapte of hulpbehoevende partner, ouder, kind of ander familielid, vriend, kennis of buur. Mantelzorgers zijn geen beroepsmatige zorgverleners, maar geven zorg omdat zij een persoonlijke band hebben met degene voor wie ze zorgen. Mantelzorg is niet de alledaagse zorg, zoals de zorg voor een gezond kind. Mantelzorg is vaak langdurig en intensief.

44. **Verricht u momenteel mantelzorg?**

1. ja
 2. nee → ga naar vraag 53

45. **Hoe vaak geeft u mantelzorg?**

1. een aantal keer per jaar
 2. een aantal keer per maand
 3. een aantal keer per week / dag

46. **Voor wie zorgt u?**

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- partner
 gehandicapt of (chronisch) ziek kind
 eigen ouders
 familie
 vrienden
 anders, namelijk:

47. **Geeft u mantelzorg binnen of buiten Zoetermeer?**

1. binnen Zoetermeer
 2. buiten Zoetermeer
 3. zowel binnen als buiten Zoetermeer

48. **Ervaart u de zorgtaken die u uitvoert als een lichte, een zware, of misschien een te zware belasting voor uzelf?**

1. een zeer lichte belasting
 2. een lichte belasting
 3. een zware belasting
 4. een zeer zware belasting
 5. een te zware belasting

49. **Kunt u het antwoord op vraag 48 toelichten?**

50. Door wie of door welke organisatie wordt u als mantelzorgder ondersteund bij uw zorgtaken?

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- de Stichting Rndom Mantelzorg
- de huisarts
- een thuiszorgorganisatie
- de gemeente
- vrijwilligers (via een vrijwilligersorganisatie)
- een familielid
- een vriend of vriendin
- iemand uit mijn directe woonomgeving
- anders, namelijk:

- ik word daarbij niet ondersteund

51. Voelt u zich als mantelzorgder voldoende ondersteund?

- 1. ja
- 2. nee

52. Aan wat voor (aanvullende) ondersteuning heeft u behoefte?

LET OP: ga nu door naar vraag 54.

53. Stel: één van uw naaste familieleden of bekenden wordt hulpbehoevend. Als u (een deel van) de mantelzorg op u zou nemen zou dit uiteraard gevolgen hebben voor uw persoonlijke leven.**Wat zou voor u een beletsel kunnen zijn om mantelzorgder te worden?**

LET OP: meer antwoorden mogelijk

- dat mijn gezinsleven / relatie eronder zou lijden
- dat mijn nachtrust eronder zou lijden
- dat mijn gezondheid eronder zou lijden
- dat mijn werk eronder zou lijden
- dat mijn opleiding eronder zou lijden
- dat mijn huishouden eronder zou lijden
- dat mijn vrijetijdsbesteding eronder zou lijden
- dat ik de vrijheid om mijn tijd in te delen kwijt zou raken
- dat mijn financiële situatie eronder zou lijden
- anders, namelijk:

- weet niet
- nvt: mijn gezondheidstoestand laat niet toe dat ik mantelzorgder word
- nvt: voor mij is er geen enkel beletsel om mantelzorgder te worden

UW VISIE OP MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING

54. In de nieuwe nota over maatschappelijke ondersteuning legt de gemeente, zwaarder dan voorheen, nadruk op zelfredzaamheid van de inwoners, op hun onderlinge solidariteit en op financiële zelfstandigheid: "Zoetermeeders zijn verantwoordelijk voor hun eigen leven en zetten zich in voor een ander. Solidariteit, burenhulp, vrijwilligerswerk, (mantel)zorg en maatschappelijk verantwoord ondernemen zijn belangrijk. (.....) Als het nodig is, zorgen we voor een vangnet."

Hoe ziet u zelf de rol van verwanten/vrienden, vrijwilligers en de gemeente? We verzoeken u om uitspraken te doen over vier vormen van ondersteuning. Over elk van deze vormen stellen we drie vragen.

a. Kunnen verwanten/vrienden een rol spelen bij:	1. ja	2. nee	3. weet niet
- ondersteuning bij opvoedingsproblemen?	☐	☐	☐
- persoonlijke (lichamelijke) verzorging van een hulpbehoevende?	☐	☐	☐
- schoonmaken van het huis?	☐	☐	☐
- het op orde brengen van de financiën?	☐	☐	☐

b. Kunnen vrijwilligersorganisaties een rol spelen bij:	1. ja	2. nee	3. weet niet
- ondersteuning bij opvoedingsproblemen?	☐	☐	☐
- persoonlijke (lichamelijke) verzorging van een hulpbehoevende?	☐	☐	☐
- schoonmaken van het huis?	☐	☐	☐
- het op orde brengen van de financiën?	☐	☐	☐

c. Is het organiseren van hulp een taak voor de gemeente bij:	1. ja	2. nee	3. weet niet
- ondersteuning bij opvoedingsproblemen?	☐	☐	☐
- persoonlijke (lichamelijke) verzorging van een hulpbehoevende?	☐	☐	☐
- schoonmaken van het huis?	☐	☐	☐
- het op orde brengen van de financiën?	☐	☐	☐

GEZONDE LEVENSTIJL

55. Onderstaande uitspraken gaan over een gezonde of minder gezonde levensstijl.

Kunt u bij elk van de vier onderstaande thema's aangeven welke uitspraak op dit moment op uw eigen levensstijl van toepassing is?

a. alcoholgebruik

1. ik gebruik geen alcoholhoudende drank
 2. ik drink wel alcoholhoudende drank: gemiddeld twee of minder glazen per dag
 3. ik drink wel alcoholhoudende drank: gemiddeld meer dan twee glazen per dag

b. roken

1. ik rook niet
 2. ik rook wel

c. (andere) drugs, zoals cannabis; paddo's; harddrugs

1. dergelijke drugs gebruik ik niet
 2. dergelijke drugs gebruik ik wel

d. voeding

1. ik eet meestal gezond en gevarieerd
 2. ik houd me niet bezig met gezonde voeding

56. Heeft u zelf in de afgelopen twaalf maanden wel eens hulp gezocht op één of meer van de volgende gebieden?

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- ja: op het gebied van alcoholgebruik
 ja: op het gebied van rookgedrag
 ja: op het gebied van (overig) drugsgebruik
 ja: op het gebied van gezonde voeding
 ja: op het gebied van voldoende beweging

 nee: op geen van deze gebieden

WELBEVINDEN**57. Er volgen nu enkele uitspraken.**

Wilt u voor elk van de volgende uitspraken aangeven in hoeverre die op u, zoals u de laatste tijd bent, van toepassing is?

	1 ja	2 min of meer	3 nee
- er is altijd wel iemand in mijn omgeving bij wie ik met mijn dagelijkse probleempjes terecht kan.	☐	☐	☐
- ik mis een echt goede vriend of vriendin.	☐	☐	☐
- ik ervaar een leegte om mij heen.	☐	☐	☐
- er zijn genoeg mensen op wie ik in geval van narigheid kan terugvallen.	☐	☐	☐
- ik mis gezelligheid om mij heen.	☐	☐	☐
- ik vind mijn kring van kennissen te beperkt.	☐	☐	☐
- ik heb veel mensen op wie ik volledig kan vertrouwen.	☐	☐	☐
- er zijn voldoende mensen met wie ik me nauw verbonden voel.	☐	☐	☐
- ik mis mensen om mij heen.	☐	☐	☐
- vaak voel ik me in de steek gelaten.	☐	☐	☐
- wanneer ik daar behoefte aan heb, kan ik altijd bij mijn vrienden terecht.	☐	☐	☐

58. De volgende vragen gaan over hoe u zich voelt en hoe het met u ging in de afgelopen vier weken.

Wilt u a.u.b. bij elke vraag het antwoord geven dat het best benadert hoe vaak u zich zo voelde?

	1 altijd	2 meestal	3 vaak	4 soms	5 zelden	6 nooit
- Hoe vaak was u gedurende de afgelopen vier weken erg zenuwachtig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Hoe vaak zat u gedurende de afgelopen vier weken zo in de put, dat niets u kon opvrolijken?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Hoe vaak voelde u zich gedurende de afgelopen vier weken kalm en rustig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Hoe vaak had u gedurende de afgelopen vier weken veel energie?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Hoe vaak was u gedurende de afgelopen vier weken een gelukkig mens?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Hoe vaak voelde u zich gedurende de afgelopen vier weken somber en neerslachtig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Hoe vaak hebben emotionele problemen u gedurende de afgelopen vier weken gehinderd bij uw sociale activiteiten?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

59. Heeft u in de afgelopen twaalf maanden wel eens hulp gekregen voor psychische problemen?

- 1. ja
- 2. nee → ga naar vraag 61

60. In welke mate draagt de hulp die u heeft gekregen eraan bij dat u zelfstandig kunt blijven wonen en/of meedoen aan de maatschappij?

- 1. zeer veel
- 2. veel
- 3. redelijk
- 4. nauwelijks
- 5. niet
- 6. weet niet

TOEGANKELIJKHEID (de vragen 61 t/m 64 zijn enkel gesteld in het afzonderlijke WMO-onderzoek)

61. Ondervindt u binnen Zoetermeer wel eens problemen met de toegankelijkheid van gebouwen of voorzieningen?

- 1. ja
- 2. nee → ga naar vraag 65

62. Heeft u deze problemen ergens gemeld?

- 1. ja, bij de gemeente
- 2. ja, bij de gemeente en bij een andere instantie
- 3. ja, bij een andere instantie → ga naar vraag 64
- 4. nee → ga naar vraag 64

63. Langs welke weg heeft u deze problemen bij de gemeente gemeld?

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- het digitale klachten- en meldingenloket
- telefonisch
- bij een wijkpost
- bij een balie van het stadhuis
- anders
- weet niet

64. Welke problemen ondervindt u met de toegankelijkheid van deze gebouwen of voorzieningen?

PERSOONLIJKE GEGEVENS

65. Bent u een man of een vrouw?

- 1. man
- 2. vrouw

66. Wat is uw leeftijd?

jaar

67. Wat is uw hoogste voltooide opleiding?

1. geen
 2. lager algemeen onderwijs (lagere school, basisschool)
 3. middelbaar algemeen onderwijs (bijv. MULO, MAVO, VGLO, VMBO-T)
 4. hoger algemeen onderwijs (bijv. HBS, VWO, MMS, HAVO)
 5. lager beroepsonderwijs (bijv. LEAO, LTS, LHNO, LAS, VMBO)
 6. middelbaar beroepsonderwijs (bijv. MEAO, MTS, MHNO)
 7. hoger beroepsonderwijs (bijv. HEAO, HTS, MO-A)
 8. wetenschappelijk onderwijs
 9. anders, namelijk:

10. weet niet

68. Verricht u momenteel betaald werk?

(Ook als het maar voor enkele uren per week is of voor een korte periode)

1. ja
 2. nee → ga naar vraag 70

69. Hoeveel uur per week verricht u gewoonlijk betaald werk?

uur per week

70. Welke van onderstaande situaties is op u het meest van toepassing?

LET OP: het 'meest', dus slechts één hokje aankruisen.

1. werkzaam in loondienst, eigen bedrijf of praktijk
 2. werkzoekende zonder werk
 3. student of scholier
 4. werkzaam in eigen huishouding
 5. gepensioneerd, AOW'er, VUT'er, rentenier
 6. arbeidsongeschikt of invalide
 7. verricht vrijwilligerswerk
 8. anders, namelijk:

71. Waaruit bestaat het huishouden waartoe u behoort?

1. alleenstaande → ga naar vraag 75
 2. twee partners, zonder kind(eren) → ga naar vraag 74
 3. twee partners, met kind(eren)
 4. éénoudergezin (= één volwassene met kind(eren))
 5. anders, namelijk:

72. Wat is uw plaats in het huishouden?

1. één van de twee partners
 2. hoofd van het éénoudergezin
 3. kind
 4. anders, namelijk:

73. Uit hoeveel personen bestaat uw huishouden?

personen

74. Hoeveel personen van uw huishouden hebben een inkomen?

personen

75. In welke klasse valt momenteel het totale netto-inkomen per maand van het hoofd van uw huishouden plus dat van de (eventuele) partner van dat hoofd?

LET OP: -vakantiegeld en onregelmatige toelagen niet meerekenen.
-het gaat om niet meer dan een ruwe schatting!

- 1. minder dan € 501,-
- 2. € 501,- t/m € 1.000,-
- 3. € 1.001,- t/m € 1.500,-
- 4. € 1.501,- t/m € 2.000,-
- 5. € 2.001,- t/m € 2.500,-
- 6. € 2.501,- t/m € 3.000,-
- 7. € 3.001,- t/m € 3.500,-
- 8. € 3.501,- t/m € 4.000,-
- 9. € 4.001,- of meer
- 10. weet niet

76. Tot welke bevolkingsgroep rekent u zichzelf vooral?

LET OP: 'vooral', dus slechts één hokje aankruisen.

- 1. Nederlandse
- 2. Surinaamse
- 3. Antilliaanse/Arubaanse
- 4. Indonesische/Nederlands Indische
- 5. andere

BIJLAGE IV tellingen en toelichtingen

vragen over: samenleven in de buurt

tabel IV-1 reacties op de uitspraak:
"In deze buurt zijn er spanningen tussen mensen met verschillende culturele achtergronden" (vraag 1)

	aantal	procent
helemaal mee eens	87	3,5
mee eens	184	7,4
niet eens / niet oneens	421	17,0
mee oneens	733	29,7
helemaal mee oneens	711	28,8
geen mening	307	12,4
niet geantwoord	29	1,2
totaal	2472	100,0

tabel IV-2 heeft men voldoende contacten buiten werk, school of eigen huishouden? (vraag 2)

	aantal	procent
ja, zeker	2039	82,5
ja, maar wenst meer contacten	187	7,6
nee, te weinig contacten	203	8,2
niet geantwoord	43	1,7
totaal	2472	100,0

tabel IV-3 terreinen waarop respondenten meer contacten willen hebben (vraag 3 - meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
sport	90	23,1
uitgaan/recreatie	106	27,2
hobby's	98	25,1
vrijwilligerswerk	53	13,6
vrienden ontmoeten	149	38,2
burencontact	176	45,1
gelijke belangen / gedeelde ervaringen	28	7,2
andere terreinen *	29	7,4
geen onderwerp genoemd	18	4,6
totaal (respondenten die meer contacten wensen)	390	100,0

* andere terreinen

- contact met andere ouders (**2 keer genoemd**)
- feesten / evenementen (**2 keer genoemd**)
- diverse andere antwoorden (**14 keer genoemd**)
- 'geen' / 'nvt' (**8 keer genoemd**)

tabel IV-4 *Wat weerhoudt respondenten van meer contacten?
(vraag 4 - meer antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
geld	95	24,4
tijd	179	45,9
afstand / vervoer	31	7,9
weet niemand om dingen samen mee te ondernemen	111	28,5
gezondheid / handicap	62	15,9
ander beletsel *	56	14,4
geen beletsel genoemd	22	5,6
totaal (respondenten die meer contacten wensen)	390	100,0

* *ander beletsel*

- burens hebben daaraan geen behoefte (**4 keer genoemd**)
- zelf geen behoefte daaraan (**5 keer genoemd**)
- te druk - algemeen (**3 keer genoemd**)
- te druk met eigen gezin / (klein-)kinderen (**9 keer genoemd**)
- de juiste voorzieningen zijn er niet (**7 keer genoemd**)
- overige antwoorden (**20 keer genoemd**)

tabel IV-5 *waar heeft men zijn of haar belangrijkste contacten? (vraag 5)*

	aantal	procent
in de buurt waarin men woont	350	26,4
buiten de eigen buurt, wel in Zoetermeer	437	32,9
buiten Zoetermeer	275	20,7
weet niet	26	2,0
niet geantwoord	240	18,1
totaal (zie voetnoot op p. 12)	1328	100,0

tabel IV-6 *voelt zich medeverantwoordelijk voor de leefbaarheid in de buurt?
(vraag 6)*

	aantal	procent
ja	1811	73,3
nee	322	13,0
weet niet	298	12,1
niet geantwoord	41	1,7
totaal	2472	100,0

tabel IV-7 *Is de respondent het afgelopen jaar actief geweest om de buurt te verbeteren? (vraag 7)*

	aantal	procent
ja	468	18,9
nee	1807	73,1
weet niet	156	6,3
niet geantwoord	41	1,7
totaal	2472	100,0

tabel IV-8 in de afgelopen twaalf maanden betrokken geweest bij de organisatie van activiteiten in de buurt? (vraag 8)

	aantal	procent
ja	201	8,1
nee	2217	89,7
weet niet	23	,9
niet geantwoord	31	1,3
totaal	2472	100,0

tabel IV-9 in de afgelopen twaalf maanden deelgenomen aan activiteiten in de wijk, (georganiseerd door Stichting MOOI e.d.)? (vraag 9)

	aantal	procent
ja	202	8,2
nee	2191	88,6
weet niet	41	1,7
niet geantwoord	38	1,5
totaal	2472	100,0

tabel IV-10 deelname aan activiteiten Stichting MOOI in de afgelopen twaalf maanden (vraag 10a)

	aantal	procent	procent (geldig)
nul keer / niet geantwoord	137	5,5	67,8
één keer	27	1,1	13,4
twee tot vijf keer	23	,9	11,4
meer dan vijf keer	15	,6	7,4
subtotaal (deelgenomen aan activiteiten)	202	8,2	100,0
niet van toepassing	2270	91,8	
totaal	2472	100,0	

tabel IV-11 beoordeling activiteiten van Stichting MOOI (vraag 10b)

	aantal	procent	procent (geldig)
zeer ontevreden	2	,1	3,1
ontevreden	3	,1	4,6
tevreden	28	1,1	43,1
zeer tevreden	13	,5	20,0
geen oordeel	9	,4	13,8
niet geantwoord	10	,4	15,4
subtotaal (deelgenomen aan activiteiten MOOI)	65	2,6	100,0
niet van toepassing	2407	97,4	
totaal	2472	100,0	

tabel IV-12 deelname aan activiteiten Stichting Piëzo in de afgelopen twaalf maanden (vraag 10c)

	aantal	procent	procent (geldig)
nul keer / niet geantwoord	156	6,3	77,2
één keer	15	,6	7,4
twee tot vijf keer	14	,6	6,9
meer dan vijf keer	17	,7	8,4
subtotaal (deelgenomen aan activiteiten)	202	8,2	100,0
niet van toepassing	2270	91,8	
totaal	2472	100,0	

tabel IV-13 *beoordeling activiteiten van Stichting Piëzo in de afgelopen twaalf maanden (vraag 10d)*

	aantal	procent	procent (geldig)
zeer ontevreden	1	,0	2,2
ontevreden	2	,1	4,3
tevreden	25	1,0	54,3
zeer tevreden	15	,6	32,6
geen oordeel	2	,1	4,3
niet geantwoord	1	,0	2,2
subtotaal (deelgenomen aan activiteiten Piëzo)	46	1,9	100,0
niet van toepassing	2426	98,1	
totaal	2472	100,0	

tabel IV-14 *deelname aan activiteiten Palet Welzijn in de afgelopen twaalf maanden (vraag 10e)*

	aantal	procent	procent (geldig)
nul keer / niet geantwoord	159	6,4	78,7
één keer	10	,4	5,0
twee tot vijf keer	8	,3	4,0
meer dan vijf keer	25	1,0	12,4
subtotaal (deelgenomen aan activiteiten)	202	8,2	100,0
niet van toepassing	2270	91,8	
totaal	2472	100,0	

tabel IV-15 *beoordeling activiteiten van Palet Welzijn (vraag 10f)*

	aantal	procent	procent (geldig)
zeer ontevreden	2	,1	-
ontevreden	-	-	2,3
tevreden	31	1,3	62,8
zeer tevreden	9	,4	32,6
geen oordeel	1	,0	2,3
niet geantwoord	-	-	-
subtotaal (deelgenomen aan activiteiten Palet)	43	1,7	100,0
niet van toepassing	2429	98,3	
totaal	2472	100,0	

tabel IV-16 *deelname aan activiteiten van de wijk- of buurtvereniging in de afgelopen twaalf maanden (vraag 10g)*

	aantal	procent	procent (geldig)
nul keer / niet geantwoord	103	4,2	51,0
één keer	48	1,9	23,8
twee tot vijf keer	35	1,4	17,3
meer dan vijf keer	16	,6	7,9
subtotaal (deelgenomen aan activiteiten)	202	8,2	100,0
niet van toepassing	2270	91,8	
totaal	2472	100,0	

tabel IV-17 *beoordeling activiteiten van de wijk- of buurtvereniging (vraag 10h)*

	aantal	procent	procent (geldig)
zeer ontevreden	3	,1	3,0
ontevreden	1	,0	1,0
tevreden	62	2,5	62,6
zeer tevreden	30	1,2	30,3
geen oordeel	1	,0	1,0
niet geantwoord	2	,1	2,0
subtotaal (deelgenomen aan activiteiten vereniging)	99	4,0	100,0
niet van toepassing	2373	96,0	
totaal	2472	100,0	

vragen over: discriminatietabel IV-18 *voelde respondent zich in de afgelopen twaalf maanden wel eens gediscrimineerd in Zoetermeer? (vraag 11)*

	aantal	procent
ja	177	7,2
nee	2274	92,0
niet geantwoord	21	,8
totaal	2472	100,0

tabel IV-19 *soorten van discriminatie die respondenten ondervonden hebben in de afgelopen twaalf maanden (vraag 12 - meer antwoorden per respondent mogelijk)*

discriminatie op grond van:	aantal	procent
ras / afkomst	107	60,5
religie, geloof	24	13,6
handicap / chronische ziekte	20	11,3
leeftijd	29	16,4
seksuele geaardheid	3	1,7
geslacht of genderidentiteit	7	4,0
andere discriminatie *	33	18,6
geen vorm van discriminatie genoemd	9	5,1
totaal (respondenten die zich gediscrimineerd voelden)	177	100,0

*** andere discriminatie**

- Als ik buiten ben zie ik te weinig blanke mensen. Dat maakt me bang en daardoor kom ik niet graag buiten.
- Als Nederlander geïntimideerd voelen door provocerende etnische minderheden.
- Anders denkend over verantwoordelijkheden orde + snelheid. Noem het normen en waarden + discriminatie bij solliciteren parttime niet mogelijk + vrouw met kinderen.
- Burendiscriminatie.
- Dakloos, geen hulp
- Doofheid
- Door de Gemeente Zoetermeer niet serieus genomen worden
- Door de overheid
- Een gewoon mens zijn.
- Financieel
- Geen interesse voor mij en mijn echtgenote als individu
- Gehandicapten zijn voor veel mensen toch een reden om om te kijken en te beoordelen.
- haarkleur
- Het Nederlander zijn.
- Hoe Marokkanen denken over vrouwen.
- "Hoer,,Sniekie" enz.
- Iedereen veroordeelt iemand achter je rug om, ze zeggen het niet tegen je.
- Ik ben gast in mijn eigen land
- Ik ben van mening dat er te veel rekening wordt gehouden met de wensen en meningen van allochtonen en daardoor de autochtonen worden gediscrimineerd.

- Ik heb de indruk dat veel activiteiten worden georganiseerd voor kinderen in Palenstein e.d. In Noordhove nooit.
- Limburgse. Heb een duidelijk accent. Word persoonlijk op 'Geert Wilders' aangesproken.
- Mannen die vrouwen negeren
- Mijn eigen vereniging (door landgenoten)
- Mijn zoon word telkens zomaar aangehouden wegens zijn verleden. Hoe wil je je leven verbeteren als de politie je steeds aanhoudt om niks? En dan zeggen ze tegen hem: ik heb je lang niet gezien. Dit slaat nergens op want hij werkt, gaat naar school en wordt in februari vader
- Nederlandse te zijn.
- Omdat ik bij het kadaster als 2e persoon sta ingeschreven.
- Omgekeerde discriminatie? mensen met andere religie / huidskleur + weinig inkomen hebben tegenwoordig overal een streepje voor.
- Op vrouw zijn, op zomerkleding dragen
- Te veel moslims die je behandelen alsof de wereld van hun is (gaat om jongere generatie)
- Uiterlijk / gewicht
- Wij worden gediscrimineerd door de jongere buitenlanders
- Woongenot, egocentrisch egoïsme

tabel IV-20 *situatie(s) waarin men zich gediscrimineerd voelde in de afgelopen twaalf maanden (vraag 13 - meer antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
op straat in mijn woonbuurt	73	41,2
op straat, elders in Zoetermeer	79	44,6
bij sport of recreatie	11	6,2
bij het zoeken van woonruimte	8	4,5
bij politie, justitie of de vreemdelingendienst	18	10,2
bij algemene voorzieningen (gemeente, OV, gezondheidszorg)	32	18,1
horeca / uitgaan	18	10,2
aanschaf product / verzekering	13	7,3
op het werk	12	6,8
opleiding of stageplek	4	2,3
bij het vinden van werk of een stageplek	21	11,9
media / reclame	9	5,1
het (Zoetermeerse) maatschappelijk debat	11	6,2
privésituatie	7	4,0
anders *	22	12,4
geen situatie genoemd	12	6,8
totaal (respondenten die zich gediscrimineerd voelden)	177	100,0

* *andere situatie*

- bij de overheid (**5 keer genoemd**)
- winkel / stadshart (**8 keer genoemd**)
- overige antwoorden (**7 keer genoemd**)

tabel IV-21 *wijze waarop men werd gediscrimineerd (vraag 14 - meer antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
anders behandeld dan anderen	84	47,5
schelden, pesten, beledigen	57	32,2
geweld	12	6,8
bedreiging	20	11,3
anders*	38	21,5
geen discriminerende handeling genoemd	16	9,0
totaal (respondenten die zich gediscrimineerd voelden)	177	100,0

* *andere wijze*

- (als gehandicapte) genegeerd, gekleineerd, bekeken (**3 keer genoemd**)
- anders behandeld (bureaucratie) (**7 keer genoemd**)
- anders behandeld (politie) (**2 keer genoemd**)
- anders behandeld (sollicitatie) (**3 keer genoemd**)
- bedreiging / provocatie (**3 keer genoemd**)
- verbaal (**6 keer genoemd**)
- overig (**14 keer genoemd**)

tabel IV-22 heeft zelf actie ondernomen na discriminatie? (vraag 15)

	aantal	procent	procent (geldig)
ja	51	2,1	28,8
nee *	114	4,6	64,4
niet geantwoord	12	,5	6,8
subtotaal (voelde zich gediscrimineerd)	177	7,2	100,0
niet van toepassing	2295	92,8	
totaal	2472	100,0	

* waarom niet gereageerd? (vraag 16)

- A wise man told me don't argue with fools because people from a distance can't tell who is who
- Al eerder gedaan zonder enige effect (aangifte politie gemeld, etc.) actie ondernomen. Is volstrekt nutteloos
- Als autochtone man heb je in het maatschappelijk debat geen recht op je mening. Dat wordt niet serieus genomen.
- Als ik reageer op iemand staan ze gelijk met een mes voor je. Mensen met een grote bek hebben de hele wereld, fatsoenlijke mensen zijn daar de dupe van.
- Als ik wat zeg maak ik het alleen nog erger.
- Als moslim shia zijnde, verlaag ik mij niet tot het niveau van bepaalde mensen.
- Als Nederlander ben je terughoudend met aangiften! ze lopen direct weer buiten.
- Angst voor wraak
- Bang voor represailles! Bang dat er iets gedaan wordt in agressievorm op ons persoonlijk.
- Bedrijf is vrij om te kiezen. Leeftijd werd niet als reden opgegeven.
- Dat heeft toch geen zin!
- Dan reactie tegenpartij, kan hij of zij agressief reageren vechtpartij kan leiden tot grotere problemen.
- Een hopeloos geval/persoon in mijn straat.
- Eenmaal op een zwarte lijst voor de politie blijf je altijd er op, zo te zien. Je telt als burger nog niet mee om op zoiets te reageren Je wordt toch gezien als de moeder van..... en daar heb ik geen zin.
- er valt niets aan te veranderen.
- Fysieke gesteldheid van 93-jarige
- Gebrek aan respect lastig bij te brengen bij vooral jongeren allochtone afkomst ten opzichte van vooral Hollandse vrouwen.
- Geen aandacht aan geschonken.
- Geen behoefte aan
- Geen mening!
- Geen nut / weinig nut / heeft geen zin / heeft weinig zin / helpt niet (**17 keer genoemd**)
- Geen nut meer: Nederland is al naar zijn grootje
- Geen zin in ruzie
- Gewoon niet. Het was lang geleden; die man was op fiets ik weet niet wie is die man toen.
- Gezien mijn leeftijd en opleiding gezien de leeftijd opleiding en maatschappelijke contacten doordat ik reeds boven de 90 jaar ben.
- Heeft geen nut, is onmogelijk tegen staatsorgaan te procederen.
- Heeft geen nut op korte termijn.
- Het is mij de tijd niet waard, kan het prima negeren.
- Het is niet eerlijk en ik kan altijd werk bij een ander bedrijf zoeken.
- Het verandert toch niets.
- Het zijn bliken, niet erg genoeg.
- Hier sta ik boven.
- Ik ben bang, en alleen.
- Ik ben zoals ik ben en ik vind als zij gaan schelden hebben zij/hij zelf een probleem.
- Ik kon weinig uithalen als zwangere vrouw t.o. die pubers. Doorlopen was het beste.
- Ik weet niet hoe ik moet reageren.
- Ik weet niet wat ik er mee bereik, op school ben je een leerling, op straat kom je er ook niet!
- Ik zag het nut niet van een reactie op een afwijzing van een sollicitatie.
- Ik zie het als een incident
- Je wordt niet gehoord
- N.v.t. (**2 keer genoemd**)
- niet nodig, negeren!!!
- Niet tastbaar, want er is niet daadwerkelijk iets gebeurd. Verder zag ik geen ernst in de gebeurtenis.
- Om mijn eigen veiligheid (ben lichamelijk gehandicapt)
- Om onenigheid te voorkomen
- Omdat er geen loket is voor autochtone Nederlanders! Verder had Piezo dat zelf moeten oppakken.
- Omdat het om een groep Marokkaans Nederlandse jongeren ging
- Omdat ik al jaren niet gelijk behandeld word. Ik ben allochtoon.

- Omdat ik die mensen toch nooit meer zou zien.
- Omdat ik er boven sta
- Omdat ik er wel aan gewend ben. Tevens heeft het toch geen zin tegen de politie in te gaan.
- Omdat ik maar tijdelijk in een rolstoel zit en het gedrag van mensen, als ze me negeren of behandelen als een kind, zie als domheid/onwetendheid.
- Omdat ik van mening ben dat dit geen zin heeft
- Onzeker
- Overheid (gemeente) doet er niks aan. Neem liever heft in eigen hand. Eigen rechter spelen politie is zwak.
- Te globaal
- Tegen de bureaucratie valt niet te vechten "eigen schuld dikke bult".
- Te veel vreemde bureaus. Ook wordt er samengevat regelmatig aan de bel getrokken en dan nog wel alleen bij ons! Er moet in meer speeltuin of recreatie worden voorzien voor kinderen!
- Uitkleding gezondheidszorg, pensioenen, HMO enz. zijn landelijke maatregelen, die het leven voor ouderen moeilijker maken.
- Valt niets aan te doen
- Veel jongeren van niet-nederlandse afkomst, doen beledigend tegen vrouwen uit andere culturen. Ik ga daar niets van zeggen, want daar wordt agressief op gereageerd.
- Vind zulke mensen de energie niet waard.
- Voor een enkeling doen de autoriteiten toch niets.
- Vorig jaar toen het uit de hand liep hebben we de politie laten komen. Nu negeer ik het. Voor alle duidelijkheid: ben blank woon in woonhuis 2-verdiener
- Was alleen en de andere waren met meer.
- Was in RandstadRail met buitenlands sprekende tante, werden belachelijk gemaakt. Reactie heeft geen zin.
- Was niet de moeite waard
- Wat kan ik ertegen doen dat ik te oud ben of geen opleiding heb en wat kan je doen als een kleurling zegt ik ben de baas.
- Weet niet (**2 keer genoemd**)
- Wil geen klappen krijgen.
- Wilde geen ruzie, durf je niet op in te gaan, want je kent ze niet.
- Wist niet hoe hier mee om te gaan.
- Wordt niet serieus genomen
- Wordt alleen maar erger.
- Wordt meestal in de la gestopt

tabel IV-23 zelf ondernomen acties na discriminatie in de afgelopen twaalf maanden
(vraag 17 - meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
aangifte gedaan bij de politie	15	29,4
andere instantie geraadpleegd *	8	15,7
vertrouwenspersoon (van werk/opleiding) geraadpleegd	6	11,8
gebruik gemaakt van een klachtenregeling	10	19,6
zelf opgelost / gesprek aangegaan	18	35,3
anders **	15	29,4
geen ondernomen actie genoemd	-	-
totaal (zelf actie ondernomen)	51	100,0

* geraadpleegde instantie

- advocaat / rechtswinkel (**2 keer genoemd**)
- anders (**4 keer genoemd**)

** andere actie

- advocaat
- melding / aangifte
- ombudsman / burgemeester
- overig (**6 keer genoemd**)
- zelf opgelost / gesprek aangegaan (**3 keer genoemd**)

tabel IV-24 *veronderstelde frequentie in Zoetermeer van discriminatie op grond van ras, afkomst (vraag 18)*

	aantal	procent
vaak	533	21,6
soms	1133	45,8
zelden	206	8,3
nooit	89	3,6
weet niet	422	17,1
niet ingevuld	89	3,6
totaal	2472	100,0

tabel IV-25 *veronderstelde frequentie in Zoetermeer van discriminatie op grond van religie, geloof (vraag 18)*

	aantal	procent
vaak	313	12,7
soms	999	40,4
zelden	442	17,9
nooit	126	5,1
weet niet	460	18,6
niet ingevuld	132	5,3
totaal	2472	100,0

tabel IV-26 *veronderstelde frequentie in Zoetermeer van discriminatie op grond van handicap / chronische ziekte (vraag 18)*

	aantal	procent
vaak	106	4,3
soms	687	27,8
zelden	709	28,7
nooit	273	11,0
weet niet	520	21,0
niet ingevuld	177	7,2
totaal	2472	100,0

tabel IV-27 *veronderstelde frequentie in Zoetermeer van discriminatie op grond van leeftijd (vraag 18)*

	aantal	procent
vaak	94	3,8
soms	576	23,3
zelden	792	32,0
nooit	340	13,8
weet niet	516	20,9
niet ingevuld	154	6,2
totaal	2472	100,0

tabel IV-28 veronderstelde frequentie in Zoetermeer van discriminatie op grond van seksuele geaardheid (vraag 18)

	aantal	procent
vaak	146	5,9
soms	779	31,5
zelden	598	24,2
nooit	206	8,3
weet niet	577	23,3
niet ingevuld	166	6,7
totaal	2472	100,0

tabel IV-29 veronderstelde frequentie in Zoetermeer van discriminatie op grond van geslacht en/of genderidentiteit (vraag 18)

	aantal	procent
vaak	114	4,6
soms	603	24,4
zelden	539	21,8
nooit	198	8,0
weet niet	840	34,0
niet ingevuld	178	7,2
totaal	2472	100,0

tabel IV-30 veronderstelde frequentie in Zoetermeer van andere discriminatie* (vraag 18)

	aantal	procent
vaak	22	,9
soms	30	1,2
zelden	42	1,7
nooit	55	2,2
weet niet	489	19,8
geen frequentie ingevuld	1834	74,2
totaal	2472	100,0

*toelichting andere discriminatie (tabel IV-30) + veronderstelde frequentie van deze discriminatie

	andere discriminatie							
	vaak	soms	zelden	nooit	weet niet	freq. niet ingevuld	totaal	
als Nederlander	1	1	-	-	-	-	2	
dikke mensen	1	1	-	-	-	-	2	
geslacht	-	1	-	-	-	-	1	
handicap / chronische ziekte	1	1	-	-	-	-	2	
inkomen: arm en rijk	3	6	-	-	1	-	10	
leeftijd	2	-	-	-	-	-	2	
overige antwoorden	8	6	-	-	4	2	20	
ras / afkomst	3	2	1	-	-	-	6	
soort werk	-	1	-	-	-	-	1	
werkloosheid	1	1	-	-	-	-	2	
subtotaal (toelichtingen)	20	20	1	-	5	2	48	
geen toelichtingen	2	10	41	55	484	1832	2424	
totaal respondenten	22	30	42	55	489	1834	2472	

tabel IV-31 *heeft men gehoord van het Bureau Discriminatiezaken? (vraag 19)*

	aantal	procent
ja	636	25,7
nee	1783	72,1
niet geantwoord	53	2,1
totaal	2472	100,0

vragen over: maatschappelijke ondersteuningtabel IV-32 *heeft respondent maatschappelijke ondersteuning nodig (of ontvangt al hulp)? (vraag 20)*

	aantal	procent
ja	150	6,1
nee	2280	92,2
niet geantwoord	42	1,7
totaal	2472	100,0

tabel IV-33 *heeft respondent een indicatie (Wmo of AWBZ) voor hulp? (vraag 21)*

	aantal	procent	procent (geldig)
ja	96	3,9	64,0
nee	37	1,5	24,7
weet niet	7	,3	4,7
niet geantwoord	10	,4	6,7
subtotaal (hulp nodig / ontvangt hulp)	150	6,1	100,0
niet van toepassing	2322	93,9	
totaal	2472	100,0	

tabel IV-34 *soort van indicatie (vraag 22)*

	aantal	procent	procent (geldig)
een Wmo-indicatie	48	1,9	50,0
een AWBZ-indicatie	12	,5	12,5
zowel een Wmo- als een AWBZ-indicatie	23	,9	24,0
weet niet	12	,5	12,5
niet geantwoord	1	,0	1,0
subtotaal (heeft een indicatie)	96	3,9	100,0
niet van toepassing	2376	96,1	
totaal	2472	100,0	

tabel IV-35 *ontvangt respondent hulp? (vraag 23)*

	aantal	procent	procent (geldig)
ja	107	4,3	71,3
nee	34	1,4	22,7
niet geantwoord	9	,4	6,0
subtotaal (hulp nodig of ontvangt al hulp)	150	6,1	100,0
niet van toepassing	2322	93,9	
totaal	2472	100,0	

tabel IV-36 *Bij welke activiteiten ontvangt men hulp?
(vraag 24 - meer antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
aanpassen woning	17	15,9
schoonmaken huis	74	69,2
boodschappen + klusjes in en om het huis	25	23,4
(op orde brengen van) financiën	15	14,0
het vinden van (aangepast) werk	2	1,9
vinden van dagbesteding of vrijetijdsbesteding	5	4,7
regelen van vervoer	28	26,2
invullen van formulieren	19	17,8
(tegengaan van) eenzaamheid	8	7,5
opvoeden van kinderen	3	2,8
andere ontvangen hulp *	22	20,6
geen activiteit genoemd	1	,9
totaal (respondenten die hulp ontvangen)	107	100,0

* andere activiteit waarbij men hulp ontvangt:

- (hulp bij) mantelzorg / thuiszorg (**2 keer genoemd**)
- aanpassen woning (**1 keer genoemd**)
- huishoudelijke hulp (**1 keer genoemd**)
- opvoeden van kinderen (**2 keer genoemd**)
- overig (**9 keer genoemd**)
- persoonlijke verzorging (**5 keer genoemd**)
- regelen van vervoer (**2 keer genoemd**)

tabel IV-37 *is de ontvangen hulp voldoende? (vraag 25)*

	aantal	procent	procent (geldig)
ja	84	3,4	78,5
nee	20	,8	18,7
niet geantwoord	3	,1	2,8
subtotaal (respondenten die hulp ontvangen)	107	4,3	100,0
niet van toepassing	2365	95,7	
totaal	2472	100,0	

tabel IV-38 *ontvangt men (een deel van de hulp) van één of meer vrijwilligers, of van mensen uit de eigen omgeving (niet de partner of een familielid)? (vraag 26)*

	aantal	procent	procent (geldig)
ja, een enkele keer	25	1,0	23,4
ja, regelmatig	18	,7	16,8
nee, nooit	60	2,4	56,1
niet geantwoord	4	,2	3,7
subtotaal (ontvangt hulp)	107	4,3	100,0
niet van toepassing	2365	95,7	
totaal	2472	100,0	

tabel IV-39 mate waarin de vrijwillige hulp eraan bijdraagt dat de respondent zelfstandig kan blijven wonen en/of meedoen in de maatschappij (vraag 27)

	aantal	procent	procent (geldig)
zeer veel	9	,4	20,9
veel	7	,3	16,3
redelijk	13	,5	30,2
nauwelijks	4	,2	9,3
niet	4	,2	9,3
weet niet	6	,2	14,0
subtotaal (ontvangt vrijwillige hulp)	43	1,7	100,0
niet van toepassing	2429	98,3	
totaal	2472	100,0	

tabel IV-40 had men al gehoord van het Wmo-loket in het stadhuis? (vraag 28)

	aantal	procent
ja	1095	44,3
nee	1335	54,0
niet geantwoord	42	1,7
totaal	2472	100,0

tabel IV-41 heeft me in de afgelopen twaalf maanden wel eens (telefonisch of als bezoeker) info opgevraagd bij het Wmo-loket in het stadhuis? (vraag 29)

	aantal	procent	procent (geldig)
ja	149	6,0	13,6
nee	932	37,7	85,1
niet geantwoord	14	,6	1,3
subtotaal (gehoord van Wmo-loket)	1095	44,3	100,0
niet van toepassing	1377	55,7	
totaal	2472	100,0	

tabel IV-42 tevredenheid over de bij het Wmo-loket verstrekte info (vraag 30 - rapportcijfer)

rapportcijfer:	aantal	procent	procent (geldig)
1	6	,2	4,0
2	1	,0	,7
3	4	,2	2,7
4	5	,2	3,4
5	4	,2	2,7
6	16	,6	10,7
7	31	1,3	20,8
8	43	1,7	28,9
9	18	,7	12,1
10	14	,6	9,4
geen oordeel	4	,2	2,7
niet geantwoord	3	,1	2,0
subtotaal (info gevraagd bij Wmo-loket)	149	6,0	100,0
niet van toepassing	2323	94,0	
totaal	2472	100,0	

gemiddeld cijfer: 7,2

tabel IV-43 bekendheid met het feit dat men op zoetermeerwijzer.nl informatie over wonen, welzijn en zorg kan opvragen (vraag 31)

	aantal	procent
ja	563	22,8
nee	1860	75,2
niet geantwoord	49	2,0
totaal	2472	100,0

tabel IV-44 na 1 juni 2013 wel eens informatie over welzijn of zorg gezocht op zoetermeerwijzer.nl? (vraag 32)

	aantal	procent	procent (geldig)
ja	51	2,1	9,1
nee	494	20,0	87,7
niet geantwoord	18	,7	3,2
subtotaal (weet van bestaan zoetermeerwijzer)	563	22,8	100,0
niet van toepassing	1909	77,2	
totaal	2472	100,0	

tabel IV-45 heeft men de gezochte informatie gevonden? (vraag 33)

	aantal	procent	procent (geldig)
ja, volledig	24	1,0	47,1
ja, gedeeltelijk	22	,9	43,1
nee	4	,2	7,8
niet geantwoord	1	,0	2,0
subtotaal (info over welzijn of zorg gezocht)	51	2,1	100,0
niet van toepassing	2421	97,9	
totaal	2472	100,0	

tabel IV-46 was de informatie makkelijk te vinden? (vraag 34)

	aantal	procent	procent (geldig)
ja, heel gemakkelijk	17	,7	37,0
ja, redelijk gemakkelijk	22	,9	47,8
nee	7	,3	15,2
subtotaal (info gevonden)	46	1,9	100,0
niet van toepassing	2426	98,1	
totaal	2472	100,0	

tabel IV-47 *tevredenheid over de op zoetermeerwijzer.nl gevonden informatie (vraag 35 - rapportcijfer)*

rapportcijfer:	aantal	procent	procent (geldig)
1	-	-	-
2	-	-	-
3	1	0	2
4	1	,0	2,2
5	4	,2	8,7
6	7	,3	15,2
7	19	1	41,3
8	9	,4	19,6
9	3	,1	6,5
10	2	,1	4,3
geen oordeel	-	-	-
niet geantwoord	-	-	-
subtotaal (info gevonden)	46	1,9	100,0
niet van toepassing	2426	98,1	
totaal	2472	100,0	

gemiddeld cijfer: 7,0

tabel IV-48 *in de afgelopen twaalf maanden wel eens informatie over ondersteuning op het gebied van welzijn en/of zorg opgevraagd bij een wijkpost? (vraag 36)*

	aantal	procent
ja	71	2,9
nee	2357	95,3
niet geantwoord	44	1,8
totaal	2472	100,0

tabel IV-49 *oordeel over de beantwoording van informatievraag bij de wijkpost, over welzijn en/of zorg (vraag 37)*

	aantal	procent	procent (geldig)
ja, vraag is naar tevredenheid beantwoord	45	1,8	63,4
ja, naar de juiste instantie doorverwezen	13	,5	18,3
nee: niet goed geholpen	9	,4	12,7
niet geantwoord	4	,2	5,6
subtotaal (info bij wijkpost opgevraagd)	71	2,9	100,0
niet van toepassing	2401	97,1	
totaal	2472	100,0	

vragen over: vrijwilligerswerk

tabel IV-50 *is men actief als vrijwilliger? (vraag 38)*

	aantal	procent
ja	525	21,2
nee	1913	77,4
niet geantwoord	34	1,4
totaal	2472	100,0

tabel IV-51 gebieden waarop men vrijwilligerswerk doet
(vraag 39 - meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
sport	127	24,2
zorg en hulp	127	24,2
belangenbehartiging (patiënten, consumenten)	39	7,4
natuur, milieu, duurzaamheid	37	7,0
politiek	12	2,3
religieuze organisatie (kerk, moskee)	100	19,0
school / kinderopvang	96	18,3
buurtactiviteiten	51	9,7
anders	133	25,3
niet geantwoord	4	,8
totaal (actief als vrijwilliger)	525	100,0

tabel IV-52 belangrijkste redenen om vrijwilligerswerk te doen
(vraag 40 - maximaal vier antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
de contacten die het oplevert	196	37,3
de kennis en ervaring die het oplevert	118	22,5
nuttige bijdrage aan de maatschappij	332	63,2
voldoening	333	63,4
geloof of levensovertuiging	96	18,3
vrijwilligerswerk dat aansluit bij de activiteiten van de kinderen	94	17,9
is daarvoor gevraagd	121	23,0
andere reden*	50	9,5
meer dan vier redenen genoemd	4	,8
geen reden genoemd	1	,2
totaal (actieve vrijwilligers)	525	100,0

* andere redenen

- Aansluiting aan mijn activiteiten
- Belangrijk om kinderen op één of andere manier respect, kennis v/d natuur, samenspelen [.....] bij te brengen (scouting)
- Betrokkenheid bij Derde Wereldproblematiek + hobby
- Bewonerscommissie
- Familie ook aanwezig
- Helpen van onze kinderen met het opvangen van hun kinderen, zodat zij kunnen werken.
- i.v.m. (vrijwillig) niet werken voldoende vrije tijd.
- In de hoop dat het helpt om een leuke betaalde baan te krijgen. Dit d.m.v. het uitbreiden van mijn netwerk. Ik zet het op mijn cv waardoor er geen gat is en ik extra kennis en ervaring kan aangeven!
- In familiekring helpen met kinderopvang
- In het buitenland voor een organisatie die het laatste middel is om hulp te krijgen. Het is fantastisch om mensen te helpen aan een toekomst die ze zelf waar moeten maken.
- Jongeren positief beïnvloeden / begeleiden.
- Koffie schenken en een praatje maken met bewoners
- Leek met nuttig werk, passend bij mijn ervaring.
- Leuk
- Mantelzorg (7 keer genoemd)
- Mijn kleinkinderen zitten op school
- Om de buurt een beetje veilig te houden.
- Om de kinderen te ontlasten.
- Om een paar uur per week met oudere mensen bezig te zijn.
- Om een ritme te houden in de tijd dat ik werkloos ben.
- Om een zegen te zijn, mensen verder te helpen.
- Om kennis en ervaring te delen.
- Om mensen de aandacht te geven die ze normaal niet krijgen
- Om mensen te helpen. God beter te leren kennen en daardoor hier meer doel krijgt, daarvoor mensen gelukkiger worden.
- Om mijn leefomgeving netjes te maken en te houden.
- Omdat het gewoon leuk is.

- Omdat het leuk is.
- Omdat ik het leuk vind om te doen.
- Ondersteuning activiteiten verpleeghuis.
- Oude mensen helpen
- Praktijkervaring voor studie
- Sluit aan bij mijn persoonlijke interesse
- Staat goed op mijn CV
- Stichting 40-45 kamp Buchenwald - Organisatie van herdenkingen in Amsterdam Duitsland.
- Uit vriendschap.
- Veel vrije tijd doordat ik in between jobs zit
- verpleging ondersteunen in verpleeghuis van mijn moeder
- Voor de mensen die zoiets nodig hebben.
- Voor een betere buurt
- Vrienden zorg
- Wat om handen te hebben
- Zo nu en dan moet je wat doen, anders kan niemand sporten.
- Zodat ik beter Nederlands kunt leren.

tabel IV-53 waarom is men niet actief als vrijwilliger - belangrijkste reden (vraag 41)

	aantal	procent	procent (geldig)
heeft daarvoor geen tijd	1095	44,3	57,2
weet onvoldoende van de mogelijkheden	113	4,6	5,9
heeft daar geen zin in	212	8,6	11,1
daartoe niet in staat (ziekte ca.)	257	10,4	13,4
anders (open antwoordmogelijkheid):	168	6,8	8,8
niet geantwoord	68	2,8	3,6
subtotaal (niet-vrijwilligers)	1913	77,4	100,0
niet van toepassing	559	22,6	
totaal	2472	100,0	

* andere reden waarom men niet actief is als vrijwilliger

- 10 Jaar gedaan, nu andere bezigheden.
- 10 Jaar gedaan, nu maar weer eens wat anders + kleinkinderen; (actief) lopen; fietsen; sport; Jeu de Boules
- 2 leden van mijn gezin geven zwemles aan gehandicapten.
- 25 jaar gedaan, nu even tijd voor mezelf.
- 36 jaar gewerkt en geen tijd, druk gezin
- Altijd gedaan totdat de kids naar school gaan.
- Ben 'n tijd actief geweest in buurtvereniging maar reacties van andere waren dusdanig teleurstellend dat ik ermee gestopt ben.
- Ben 15 jaar mantelzorgster geweest voor mijn moeder. Na haar overlijden bezig geweest met verbouwen woning (dus laatste 12 maanden).
- Ben druk met kleinkinderen
- Ben momenteel aan het verbouwen en verhuizen. Geen tijd voor; misschien in de toekomst.
- Ben net gestopt met werken en wil er even van genieten! (na 45 dienstjaren)
- Ben niet georiënteerd; weinig tijd door school
- Ben op zoek naar vrijwilligerswerk
- Ben op dit moment een soort snuffel stage aan 't doen bij 'n sportvereniging om te kijken wat ik kan doen met mijn beperking.
- Ben teveel weg (niet thuis)
- Ben veel in 't buitenland
- Ben veel met een camper weg
- Ben veel weg zit bij mcDonalds koffie drinken.
- Daar moet je geschikt voor zijn.
- De zorg voor ouders
- Doe zorgtaken in privésfeer. Voor vrienden of kennissen, naar autorijden / samen eten.
- Druk doende met verscheidene zaken
- Eindelijk tijd voor onszelf!
- Een kind
- Financiën
- Full time baan + gezin; daarnaast actief in het verenigingsleven in Den Haag + mantelzorgster in Zoetermeer.
- Fulltime baan heb ik
- Geen behoefte nog aan
- Geen excuus; zou er tijd voor moeten maken.
- Geen mening.

- Geen tijd en geen zin i.v.m.full-time baan en ik wil ook tijd voor mijzelf
- Geen tijd ivm kinderen, sport, familie, zorg voor moeder etc.
- Geen tijd ivm werk!!
- Geen tijd vanwege school en werk.
- Geen tijd wij hebben n.l. een moestuin
- Geen zin, mijn vrouw is mindervalide. Werk en hobby's
- Genoeg activiteiten
- Genoeg andere dingen te doen die leuk en belangrijk zijn. Met gezin, fam en vrienden en mijn werk doe ik al genoeg voor de maatschappij
- Genoeg bezigheden.
- Genoeg zorg verleend aan familie
- Gevolgen UWV-uitkering.Ik denk dat dit veel mensen afschrikt.
- Had me 1 keer opgegeven bij het stadhuis waar ik verder aan me lot ben overgelaten.
- Heb 20 jaar als vrijwilliger bestuurd nu even rust.
- Heb al meer dan 40 jaar buurt- en jongerenwerk gedaan.
- Heb het jarenlang gedaan en ben daar vorig jaar mee gestopt vanwege tijdgebrek.
- Heb ik nog niet over nagedacht.
- Heb lang vrijwilligerswerk gedaan. Gestopt wegens leeftijd 76 jr.
- Heb vrijwilligerswerk gedaan na mijn laatste psychose is dit niet meer haalbaar.
- Heel veel andere activiteiten o.a. hobbies.
- Het is er nog niet van gekomen
- I.v.m. leeftijd
- Ik ben 80 jaar vrijwilliger geweest, wegens gezondheidsproblemen gestopt.
- Ik ben al meerdere keren actief als vrijwilliger geweest en wil nu gewoon betaald werk doen.
- Ik ben bijna 74 jaar en ik pas ook nog op mijn kleinkinderen.
- Ik ben chronisch ziek.
- Ik ben enige tientallen jaren actief geweest als vrijwilliger (voorzitter, penningmeester) voetbalvereniging (jeugd) leiders projectleider verbouwings vereniging etc. Voorlopig even genoeg
- Ik ben gemeenteraadslid.
- Ik ben mantelzorg van mijn moeder / schoonmoeder en pas op 6 kleinkinderen.
- Ik ben pas in Nederland wil ik Nederlandse taal leren.
- Ik doe af en toe vrijwilligerswerk voor Merci International en bezoek of bel oudere, eenzame kennissen.
- Ik en mijn vrouw gaan we samen inburgering cursus. Hier zijn kinderen geen oppas. Ik moet zelf oppassen.
- Ik ga 5 dagen naar school.
- Ik ga nog naar school, beetje jong
- Ik heb 2 kleine kinderen thuis
- Ik heb 3 jaar als vrijwilliger gewerkt bij het gilde Utrecht. Woon pas 2 jaar in Zoetermeer, doe hier geen vrijwilligerswerk. Ik doe wel veel voor een gehandicapten vriendin.
- Ik heb 42 jaren i.d.v. de gemeenschap (met plezier) gewerkt, sta zonodig klaar voor vrienden / bekenden, maar wil niet meer georganiseerd werk doen.
- Ik heb afgelopen jaren last gehad op mijn rug en nu wij willen eigen bedrijf beginnen over paar maanden
- Ik heb daar momenteel geen tijd voor: 2 kleine kinderen, maar sta er niet negatief tegenover.
- Ik heb een fulltime baan en doe momenteel ook een HBO opleiding.
- Ik heb een ingezakte wervel en draag voor herstel een korset.
- Ik heb genoeg te doen
- Ik heb gewoon werk
- Ik heb in mijn leven diverse keren voor andere gezorgd, familie e.d. Nu ben "ik"aan de beurt.
- Ik heb tot en met 2012 bestuursfunctie in de gezondheidszorg verricht.
- Ik heb vaak aangemeld, maar kan geen passende vacature vinden.
- Ik heb vrijwilligerswerk wel gedaan, maar heb hier momenteel geen tijd meer voor.
- Ik heb wel vrijwilligers werd gedaan, bij een kringloopwinkel en basisschool. Maar op dit moment niet actief.
- Ik laat regelmatig hond(en) uit van buurtbewoners.
- Ik ondersteun een vriendin met ms en werk
- Ik vind niet wat ik leuk vind.
- Ik werk 4 dagen per week en heb 3 kleine kinderen.
- Ik werk 40 uur per week
- Ik werk 40 uur per week. Helaas geen tijd voor vrijwilligerswerk.
- Ik werk als verpleegkundige dus zorg al genoeg voor anderen. Misschien later als ik niet meer werk ga ik als vrijwilliger werken.
- Ik werk en studeer.
- Ik werk in de hulpverlening, dus doe veel voor gezinnen en mensen die hulp nodig hebben.
- Ik werk voor een 'goede doelenorganisatie om het zo maar even te noemen. Besteed daar buiten betaalde uren ook veel vrije uren aan.
- Ik wil een betaalde baan en niet vrijwillig.
- Ik zit momenteel in de bijstand en ben op zoek naar een baan; sollicitatie - plichtig.

- Ik zoek betaald werk
- Ik zorg voor mijn moeder 94 jaar.
- Internationaal chauffeur.
- Is er nooit van gekomen.
- Is taak van de overheid!
- Lang geleden, nu even niet.
- Lang genoeg actief geweest.
- Leeftijd (**3 keer genoemd**)
- Leeftijd (90 jaar)
- Lichamelijke gesteldheid (knieën) + mentaliteit van jeugd.
- Mag niet van de staat met een uitkering.
- Mag niet van KVV
- Mantelzorger voor partner
- Meer dan de helft van ons gezamenlijk inkomen wordt ingeleverd tb hiervan ontvangers hiervan zouden zich in moeten
- Mijn activiteiten liggen buiten de gemeente Zoetermeer.
- Mijn beroep is in de zorg, wil in mijn vrije tijd mijn eigen gang kunnen gaan.
- Mijn dag is al gevuld genoeg.
- Mijn echtgenote heeft alzheimer en woont al 3 jaar in verpleeghuis. Het bezoek & de was doen vergt al veel.
- Mijzelf opgegeven bij vip. paar x gebeld. Hoor je niets meer.
- Net gestopt
- Niet voor geschikt
- Niks passends nog gevonden
- Nog geen noodzaak gezien.
- Nog niet, geen tijd voor maar inmiddels wel opgegeven.
- Nog niets passends gevonden.
- Nog werkzaam
- Nooit over na gedacht, ivm werk in het verleden.
- nooit over nagedacht
- Omdat ik op dit moment probeer te overleven.
- Omdat ik vind dat er veel te veel werkloze rondlopen die betaald werk moeten daar en ze niet in geld zorgen kunnen komen.
- Op mijn kleinkind passen en met mijn moeder boodschappen doen.
- Op school OR
- Oproepbaar voor kleinkinderen buiten Zoetermeer.
- Ouderdom
- Pas gepensioneerd (sept 2013) had eerder geen tijd Als iemand in de buurt hulp nodig heeft, dan kan ik eventueel iemand helpen.
- Pas regelmatig op de kleinkinderen buiten Zoetermeer.
- Prive
- Reeds gedaan!
- Ruim zwerfvuil rondom de woning weleens zelf op: onderhoud contact met ouderen in mijn omgeving.
- Sinds 2 jaar ben ik niet meer actief als vrijwilliger.
- Sinds mijn pensionering heb ik jaar vrijwilligerswerk gedaan (pr Rode kruis en Uww) Vind het wel genoeg.
- Slechte ervaring
- Slechte ervaring met eerdere vrijwilligerswerkzaamheden.
- Student en veel sporten
- Taalbarrière (**3 keer genoemd**)
- Toen ik hier in 2011 kwam wonen, bij mijn huidige man, wisten we dat dat maar een paar jaar zou zijn in Zoetermeer. Het is bespoedigd! Gelukkig! Huis in verkoop.
- Tot 1½ jaar geleden BWC geholpen bij activiteiten etc. Door gezondheidsredenen niet meer toe in staat. Behalve soms wat kleine klusjes.
- Tot mijn 64ste en 2 maanden gewerkt met verstandelijk gehandicapten. Wil daarom voorlopig even helemaal niets.
- Tot voor kort geen tijd gehad.
- Verleen wel mantelzorg (aan moeder) en vind ik voldoende
- Verzorg mijn moeder
- Via mijn werk doe ik wel mee aan initiatieven. Verder geen tijd.
- Voornamelijk op zoek naar een vast dienstverband.
- Vrijwilligerswerk is niet vrijwillig: men rekent op je. Ik ben hiervoor te vaak niet thuis.
- Wat me op dit moment bezig houdt, is dat ik bezig bent met twee cursussen. En me druk bezig houd om werk te zoeken (betaalde)
- Wel eens over nagedacht nog nooit ten uitvoering gebracht.
- Werk
- Werk en kinderen
- Werk in zorg 30 uur.
- Wij hebben jarenlang vrijwilligerswerk gedaan. Genieten nu van onze rust en willen geen

- verplichtingen meer.
- Wij zijn al actief als mantelzorger voor familie.
- Wil eigenlijk wel maar heb weinig tijd om het uit te zoeken. Infopakket zou welkom zijn.
- Word nooit hier voor benaderd / gevraagd.
- Zeker in zorg- / maatschappelijk werkfuncties staat het me tegen: 'marktverzieken". Veel voor weinig.
- Ziekte
- Zijn veel weg i.v.m. overwintering in Spanje; veel op de camping in Lunteren.
- Zit zelf in zorg. Ben al zoveel met andere mensen bezig op bepaald vlak dat ik geen energie heb voor doen vrijwilligerswerk.
- Zou wel willen, maar naast werk, huishouden niet genoeg energie (wel tijd)
- Zowel mijn man als dochter doen al vrijwilligerswerk. Om alles thuis voor de rest v/h gezin te runnen blij ik vrijwillig thuis.

tabel IV-54 *niet-vrijwilligers: eisen die niet-vrijwilligers stellen om vrijwilligerswerk te gaan doen (vraag 42 – maximaal vier antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
het moet contacten opleveren	342	17,9
het moet kennis en ervaring opleveren	532	27,8
het moet aansluiten bij activiteiten van de kinderen	244	12,8
het moet gevraagd worden	121	6,3
duidelijke afspraken over werkzaamheden en werktijden	622	32,5
overzichtelijke projectduur	257	13,4
ondersteuning door werkgever	91	4,8
ondersteuning door uitkeringsinstantie	78	4,1
een bescheiden vergoeding	192	10,0
andere eis *	227	11,9
geen van de genoemde eisen (wenst geen vrijwilligerswerk te doen)	465	24,3
meer dan vier eisen genoemd	13	,7
geen eisen genoemd	140	7,3
totaal (niet-vrijwilligers)	1913	100,0

* *andere eis aan vrijwilligerswerk (niet-vrijwilligers)*

- 20 jaar vrijwilliger geweest
- Aansluiten bij interesse (**12 keer genoemd**)
- Aansluiten bij kennis en ervaring / competenties / vaardigheden (**11 keer genoemd**)
- Aansluiten bij mijn opleidingsniveau
- Alleen in eigen tijd en iets wat nuttig/leuk/passend vind.
- Als ik dit (weer) wil, geef ik dit zelf aan.
- als ik geen werk zou hebben zou ik voor andere mensen klaar staan.
- Als ik gepensioneerd ben zal ik het overwegen.
- Als ik helemaal beter ben wil ik het wel doen
- Als ik vrijwilligerswerk zou doen zou ik geen eisen stellen. Vrijwillig = vrijwillig.
- Als ik vrijwilligerswerk zou doen, moet het voor anderen van maatschappelijk nut zijn!
- Andere mensen iets geven / brengen wat ze niet kunnen/mogen etc.
- Anders kost het zelfs geld. reiskosten enz. benzinekosten hoog!
- Belangrijk voor hulpbehoevende(n)
- Ben 88 jaar en slechtziend
- Ben de Nederlandse taal niet machtig
- Dat het dan in de avonduren kan.
- Dat ik ook zonder werk kan blijven wonen waar ik nu woon
- Dat ik zelf vrijwilligerswerk doen, wat ik leuk vind en zinvol vind bijv. aandacht voor eenzame ouderen.
- Doe vrijwilligerswerk binnen de familie en vrienden.
- Door mijn gezondheid. Ik moest stoppen, maar vanaf 2014 ik wil weer vrijwilligerswerken.
- Door mijn werk geen vaste vrije dagen.
- Er moet geen dwingende druk zijn.
- Flexibel
- Geen (**2 keer genoemd**)
- Geen contract! Kunnen komen als ik tijd en zin heb.
- Geen eisen, behalve dat ik er plezier aan wil hebben.
- Geen eisen; vrijwilligerswerk doe je belangeloos.
- Geen interesse
- Geen reguliere banen bedreigen.
- Geen sociaal gezeur, baasjes gedrag

- Geen tijd momenteel: klein kind + eigen bedrijf te druk.
- Heb het veel te druk
- Heb nog geen concrete eisen.
- Heel verhaal
- Het gevoel hebben gewaardeerd te worden.
- Het mag géén betaald werk verdringen!!
- Het mag nooit een betaalde baan vervangen of in gevaar brengen: geen verschuiving naar vrijwilligerswerk bv in de zorg!
- Het moet aansluiten bij dingen die ik belangrijk vind. Niet ieder vrijwilligerswerk zou ik accepteren.
- Het moet aantoonbaar nuttig zijn voor een ander.
- Het moet betaald worden
- Het moet bij mij passen, het moet voor mij zinnig zijn, ik moet het leuk vinden.
- Het moet dankbaar werk zijn.
- Het moet de mensen die je helpt voldoening geven!!!
- Het moet een doel dienen. Vrijwilligerswerk doe je niet voor jezelf.
- Het moet een toegevoegde waarde hebben en ik moet het leuk vinden.
- Het moet gewenst zijn.
- Het moet iets zijn dat mij blij maakt en werkelijke / echte noden van iemand kan oplossen!
- Het moet leuk zijn en niet te verplichtend.
- Het moet leuk zijn / ik moet er plezier in hebben (**19 keer genoemd**)
- Het moet me het gevoel geven nuttig te zijn en iets te mogen betekenen voor anderen.
- Het moet mensen echt helpen.
- Het moet mij aanspreken.
- Het moet mij een nuttig en fijn gevoel geven.
- Het moet mij het gevoel geven nuttig te zijn voor een ander (zorg behoevend pers.)
- Het moet mij voldoening / een goed gevoel geven (**17 keer genoemd**)
- Het moet nuttig zijn, en goede afspraken maken.
- Het moet nuttig / zinvol zijn (**3 keer genoemd**)
- Het moet persoonlijk zijn
- Het moet tbv hulpbehoevenden zijn die extra aandacht verdienen.
- Het moet voldoening geven en gezellig zijn
- Het moet zinvol zijn er er moet productief gewerkt worden.
- Het moet zuinig zijn en passen in mijn tijdschema
- Het nut moet duidelijk zijn; af en toe een dag, niet structureel
- Het vrijwilligerswerk moet door de hulpbehoevende gewaardeerd worden.
- Het vrijwilligers werk moet mij voldoening geven dat ze (bijv. ouderen) blij zijn dat ik kom.
- Het vrijwilligerswerk mag nooit een verplichting worden.
- Het vrijwilligerswerk moet leuk zijn en voldoening geven (de essentie van vrijwilligerswerk)
- Het vrijwilligerswerk moet mij het gevoel te geven dat ik mensen echt help.
- Het vrijwilligerswerk moet mij voldoening opleveren in die zin dat ik mezelf nuttig kan maken voor andere mensen of instelling op gebied dat mij aanspreekt.
- Het werk moet echt anderen tot nut zijn en niet voor de gezelligheid zijn.
- Het werk moet maatschappelijk nut hebben.
- Het zou een ander persoon echt moeten helpen.
- i.v.m. gebrek aan tijd
- Iets goeds doen voor anderen.
- Ik ben 84 en heb er geen zin meer in. Ben wel secretaris geweest in de bewonerscommissie verleden maand mee opgehouden.
- Ik ben 92 jaar, dus niet meer instaat om deel te nemen.
- Ik ben 96 wat kan ik nog doen.
- Ik ben niet in staat en ben blij dat ik met behulp van een van mijn kinderen wel steun heb.
- Ik ben niet meer in staat vrijwilligerswerk te doen.
- Ik ben ziek (rug pijn - kapot ?)
- Ik heb geen tijd hiervoor.
- Ik kan dit niet meer doen.
- Ik kan mijn kennis en ervaring erin kwijt.
- Ik kan voorlopig nog geen vrijwilligers werk doen.
- Ik moet "nodig"zijn bijv in de zorg of voor kinderen.
- Ik moet een toegevoegde waarde zien in het vrijwilligerswerk.
- Ik moet er voldoening uithalen en het gevoel hebben echt mensen te helpen.
- Ik moet er zelf tijd voor hebben, wat vanwege een vermoeidheid zield erg moeilijk is.
- Ik moet het gevoel hebben dat het iets nuttigs is, m.n naar personen toe.
- Ik moet het leuk en inspirerend vinden.
- Ik moet het leuk vinden en het idee hebben mensen te helpen
- Ik moet het leuk vinden en voldoening krijgen.
- ik moet het ook leuk vinden en voldoening uithalen
- Ik moet het werk goed kunnen uitvoeren en ik zou het ook prettig moeten vinden om te doen.
- Ik moet kiezen, waar, wanneer en hoelang.
- Ik moet zelf ook achter het product staan.

- Ik stel geen eisen, ik wil helpen waar nodig.
- Ik vind het leuk om te doen en je helpt anderen ermee
- Ik wil doen wat voor mij goed voelt.
- Ik wil graag mijn kinderen erbij betrekken, daar was vaak geen ruimte voor, daarom doe ik het niet helaas.
- ik wil onder de mensen blijven
- Ik zou graag ouderen helpen, maar liever niet m.b.t. verzorging.
- Ik zou wel vrijwilligerswerk doen in het ziekenhuis
- Interesse ga er info over inwinnen, om mij misschien er ook bij te sluiten.
- Kennis en ervaring kunnen delen, kunnen zorgen voor mensen / contacten.
- Kennisoverdracht
- Kleine bijdrage hoeft niet alleen in de vorm v. geld te zijn mag ook iets anders zijn.
- Leeftijd speelt een rol
- Leerzaam zijn, mensen helpen/ondersteunen.
- Men moet werklozen vrijwilligerswerk laten doen.
- Mensen helpen is het doel.
- Misschien wordt een van mijn contacten hulpbehoevingsplichtig. Dan zal ik kijken of ik daartoe geschikt ben.
- Misschien iets met mijn eigen hobby's
- Moet een bijdrage leveren aan de samenleving.
- Moet gezellig zijn
- Moet iets bijdragen, voor een goed doel bijvoorbeeld
- Moet iets zijn waar ik in geloof en wat ik kan inpassen in mijn leven.
- Moet ik leuk vinden en aansluiten bij mijn vaardigheden.
- Moet in mijn werk gebied liggen (politie ambtenaar)
- Moet leuk / interessant zijn.
- Moet leuk en doeltreffend zijn.
- Moet maatschappelijk doel dienen, liefst wijkgericht.
- Moet mij aanspreken.
- Moet voldoening geven en direkt mensen helpen.
- n.v.t. vanwege ouderdom (94 jaar)
- Na verkoop huis en nieuw huis in andere woonplaats! Ga ik zeker vrijw. werk doen! Het is nu voor te korte tijd. Wil als ik gedoemd zou zijn hier langer blijven! + door een zgn. onkostenvergoeding kwamen wij 2 jaar of 1 jaar geleden net in een andere inkomensgroep > belasting betalen.
- Niet iets met kinderen. Dus ook afhandelbaar van doelgroep. En niet teveel tijd 1x in de week
- Niet in groepsverband, liever 1 + 1
- Niet van toepassing, vanwege leeftijd
- Niet vrijwillig verplicht zijn.
- Nog niet over nagedacht.
- Normale vergoeding!
- Nvt Mij lichaam laat dit niet toe
- Onkosten vergoed krijgen.
- Op dit moment niet.
- Passend zijn in tijd. Daarnaast moet ik het 'leuk' en interessant vinden.
- Positieve energie geven
- Sociaal en dieven
- tevreden en gelukkige medemensen
- Toen ik jonger was, heb ik veel gedaan. Uiteraard zonder eisen te stellen. Ben nu te oud en loop slecht.
- Uitdagend, gezelligheid met mensen, mensen helpen
- Voldoening en daadwerkelijke mensen helpen.
- voldoening en plezier opleveren
- Voldoening geven, duidelijk nut hebben.
- Voldoening geven, zinvol zijn
- Voldoening geven. Ben voorzitter Zonnebloem geweest.
- Voldoening opleveren en echt meerwaarde hebben.
- Voldoening, plezier
- Voor beide partijen leuk voelen.
- Vrijwilligerswerk is geen moeten. Ik wil graag iets betekenen voor bv eenzaamheid en klusjes.
- Vrijwilligerswerk moet meer vrijwillig zijn, dus niet voor langer perioden vast en aansluiten bij mijn opleiding.
- Waardering
- Wel actief als mantelzorg: mijn moeder 93 jr en een kennis (alleenstaand) 82jr.
- Werkzaamheden als mantelzorger.
- Wij helpen in de kennissenkring alleenstaanden met hand en spanwerk, ook met wijkbewoners doen we dat dit gaat over en weer.
- Wil wel maar zit zelf in rolstoel maak zelf 3D kaarten en borduren.
- zie antwoord op een eerdere vraag **7 keer genoemd**).
- Zinvol zijn en duidelijk doel.

- Zou met dieren willen werken als vrijwilliger
- Zou wel buddy willen zijn.

vragen over: mantelzorg / burenhulp

tabel IV-55 *geeft men wel eens hulp aan buren of bekenden? (vraag 43)*

	aantal	procent
ja	1904	77,0
nee	525	21,2
niet geantwoord	43	1,7
totaal	2472	100,0

tabel IV-56 *verricht men momenteel mantelzorg? (vraag 44)*

	aantal	procent
ja	375	15,2
nee	2059	83,3
niet geantwoord	38	1,5
totaal	2472	100,0

tabel IV-57 *frequentie van gegeven mantelzorg (vraag 45)*

	aantal	procent	procent (geldig)
een aantal keer per jaar	19	,8	5,1
een aantal keer per maand	134	5,4	35,7
een aantal keer per week / dag	212	8,6	56,5
niet geantwoord	10	,4	2,7
subtotaal (mantelzorgers)	375	15,2	100,0
niet van toepassing	2097	84,8	
totaal	2472	100,0	

tabel IV-58 *voor wie zorgt men als mantelzorger? (vraag 46 – meer antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
voor partner	52	13,9
voor gehandicapt of (chronisch) ziek kind	40	10,7
voor eigen ouders	189	50,4
voor familie	101	26,9
voor vrienden	39	10,4
anders *	24	6,4
niet geantwoord	3	,8
totaal (mantelzorgers)	375	100,0

* andere persoon die mantelzorg ontvangt

- doet het als vrijwilligerswerk (**4 keer genoemd**)
- buren (**6 keer genoemd**)
- kinderen (**3 keer genoemd**)
- overige antwoorden (**6 keer genoemd**)
- patiënten (dus niet als mantelzorger) (**2 keer genoemd**)
- niet toegelicht (**3 keer**)

tabel IV-59 geeft men binnen of buiten Zoetermeer mantelzorg? (vraag 47)

	aantal	procent	procent (geldig)
binnen Zoetermeer	214	8,7	57,1
buiten Zoetermeer	118	4,8	31,5
zowel binnen als buiten Zoetermeer	37	1,5	9,9
niet geantwoord	6	,2	1,6
subtotaal	375	15,2	100,0
niet van toepassing	2097	84,8	
totaal	2472	100,0	

tabel IV-60 belasting die mantelzorgers ervaren bij zorgtaken (vraag 48)

	aantal	procent	procent (geldig)
een zeer lichte belasting	40	1,6	10,7
een lichte belasting	190	7,7	50,7
een zware belasting	99	4,0	26,4
een zeer zware belasting	18	,7	4,8
een te zware belasting	11	,4	2,9
niet geantwoord	17	,7	4,5
subtotaal (mantelzorgers)	375	15,2	100,0
niet van toepassing	2097	84,8	
totaal	2472	100,0	

toelichting bij de belasting die mantelzorgers ervaren (vraag 49)

een zeer lichte belasting

- 1x per week naar mijn moeder, is niet belastend.
- Als je het leuk vind dan is het geen belasting.
- Als mijn buurman belt voel ik me verplicht terug te bellen, maar vaak is het voor mij geen probleem of zware verantwoording taak om voor hem boodschappen te doen.
- Betreft vooral ondersteuning of zorgtaken.
- Boodschappen doen. Praatjes maken
- Buurjongen oppassen wegbrengen.
- Dat doe je met alle liefde voor je ouders.
- De zorg voor een familielid vind ik vanzelfsprekend.
- Doe het samen met andere familieleden.
- Gezien mijn leeftijd 76 wil ik zolang het goed gaat blijven doen maar niet uitbreiden.
- Help mijn moeder met liefde
- Het gaat voornamelijk om boodschappen doen en bijv. administratie.
- Het zijn kleine dingen. Ik kan het makkelijk doen.
- Ik bied het zelf aan, en doe het graag. Het is geen fysieke hulp, en (daarom) ook fijn/gezellig om iemand te helpen.
- Ik doe 't graag; daarom geen belasting
- Ik vind het geen probleem om voor m'n moeder te zorgen.
- Ik vind het leuk om te doen!
- Ik zie het als een taak die je gewoon doet voor je ouders en ik doe het graag.
- Ik zie het niet als een belasting maar meer als taak. Het is in mijn beleving meer dan normaal om voor je ouder(s) te zorgen.
- Koffie drinken, boodschapje doen en dergelijk is zeer licht.
- Mijn man is vrijwel blind en daardoor hulpbehoevend. Om hem te helpen is geen zware belasting voor mij omdat ik van hem houd.
- Mijn moeder nalopen en helpen is nooit een belasting.
- Ouder is nog redelijk zelfredzaam.
- Ouders / familie zelfstandig soms schoonmaken. Moeder last van de rug.
- Reparatie kleding familielid.
- Rolstoel duwen, boodschappen, stelt allemaal niet zoveel voor en het is leuk.
- Zo lang het mogelijk is helpen wij mijn schoonmoeder met allerlei dingen in en om het huis mede ook de administratie. Mijn schoonmoeder is beginnend dementerend.

een lichte belasting

- 2 van de 3 kids hebben ADHD, ODD en Dyslexie, dus vergen extra verzorging
- 230 km op en neer, ziekenhuis in en uit etc voor eigen ouders is niets te zwaar.
- 2x per week eten verzorgen

- Aan de ene kant een mentale belasting omdat het iemand betreft die ongeneeslijk ziek is aan de andere kant is het ook fijn om iets te kunnen doen of te betekenen.
- Alleen de bezorgdheid en op prive gebied kan dit wel eens belasting opleveren.
- Behulpzaam bij familielid dat in beschermdwonen-project woont.
- Boodschap doen, klussen in huis, mee naar dokter (ziekenhuisbezoek)
- Boodschappen doen en ramen zemen.
- Boodschappen doen, kleine aanpassingen in woning.
- Boodschappen, administratie, kleine klusjes.
- Boodschappen, transport
- Buurvrouw is niet chronisch ziek. Dus is overzichtelijk in de tijd. Als er geen uitzicht op herstel zou zijn is het een te zware belasting.
- Combinatie zorg en gezelligheid.
- Dagelijks verzorgen van echtgenote en hulp in huishouding en boodschappen halen
- dat wil ik niet
- De mantelzorg is lichamelijk niet zwaar, maar qua tijdsbesteding bij een gedeeltelijke volledige werkweek, komt eigen vrije tijd in het geding
- Dochtertje douchen + aankleden + kammen. Spullen klaar leggen zodat [...] Na douchen helpen met badjas [....] helpen bij aankleden + haar kammen.
- Doe het met liefde maar lichamelijk soms zwaar.
- Een bezoekje brengen boodschap soms doen klusjes opknappen
- Een oom van 92 geen vrouw noch kinderen wel familie dus.
- eigenlijk ervaar ik e.e.a. niet als een belasting: noch licht noch zwaar.
- Er wordt op je gerekend en terecht maar buiten werk, opvang kinderen en eigen huishouden kan het weleens te veel worden.
- Ga regelmatig naar Den Haag (19 km) om hulp te verlenen. Moeder 95 jaar, woont zelfstandig hulp houdt in boodschappen doen, naar huisarts of specialist.
- Gaat prima zo.
- Geeft toch wel zorgen, zeker voor de toekomst
- Gelukkig ben ik in staat om het voor een ander te doen.
- Geven met meerdere mensen aan één persoon mantelzorg. Hierdoor is het een lichte belasting.
- Gezien mijn volledige baan en het huishouden
- goed nl om zorgmijder
- Het begint vaak met een kleine ondersteuning maar kan een zware belasting worden als je zelf geen grenzen aangeeft.
- Het geeft voldoening e.e.a. voor onze ouders te kunnen doen.
- Het geeft voldoening en door het plezier met diegene is het niet erg.
- Het hebben van een beperkt kind is niet makkelijk. De zorg hiervoor blijft.
- Het is (nog) geen grote tijd belasting
- Het is 2008 te zwaar geweest. Daardoor ben ik overspannen geweest. Op dit moment is er een goede balans en zijn de scherpe kantjes eraf. Onze zoon is goed bezig! We zijn trots.
- Het is géén tot gedeeltelijke 24 uurs zorg.
- Het is iets waar ik zelf voor gekozen heb, dus zal het nooit een te zware belasting worden.
- Het is lichte belasting omdat ik er fysiek en psychische niet onder lijd.
- Het is mijn man.
- Het is voor mijn zieke moeder dus niets is te veel.
- Het kost altijd tijd, die heb je niet altijd, dus wordt het soms haasten.
- Het vergt tijd en energie soms ook reistijd
- Het zijn geen lichamelijk zware taken. Gaat m'n om boodschappen doe, administratie verzorgen etc.
- Het zijn lichte werkzaamheden (oa sokken aan doen, boodschapjes)
- Het zijn niet al te moeilijke taken
- Het zijn voornamelijk de huishoudelijke taken die dienen als zorg voor mijn partner.
- Ik doe graag iets nuttigs voor iemand anders.
- Ik doe het gedeeltelijk samen met familie.
- Ik doe het graag voor mensen die het niet kunnen. Deze vriendin kan momenteel weinig zelf. Voelt goed als ik help
- Ik doe het met liefde
- Ik heb de zorgtaken ingevoegd in mijn weekritme
- Ik heb veel tijd voor mijn eigen handycap nodig.
- Ik vind het fijn om te kunnen helpen.
- Ik vind normaal voor je ouders te zorgen dat doe je als familie
- Ik voel mijzelf ook vaak moe en toch help ik met iets.
- Ik werk de hele dag.
- Ik zou wel meer willen doen, maar mijn moeder woont te ver weg (1,5 uur rijden)
- In combinatie met werk en gezin, soms iets te druk
- In feite middel-zware belasting -> zorg voor schoonouders
- Is ook gezellig.
- Je moet er tijd en energie aan geven die je anders voor eigen activiteiten had kunnen gebruiken.
- Kost tijd naast eigen druk gezin en werk.

- Kost wat tijd en moeite, maar dat is niet erg.
- Kost weinig inspanning. Hulp kan vaak meeliften met eigen gezinstaken, zoals b.v. boodschappen halen/winkelen.
- Lichte belasting i.v.m. het gegeven dat we als gezin voor mijn grootmoeder zorgen.
- Lichte belasting van kinderen op voor en na school. Zorg voor gehandicapte zus. Zorg voor schoonmoeder.
- Lief kleinkind
- Luisteren, boodschappen doen, koken
- Mantelzorg kost tijd, organisatietalent en fysieke inspanning en dat lukt mij niet altijd zo goed.
- Men verwacht dat je er bent ongeacht andere onverwachte omstandigheden (ziekte, werk e.d.)
- Mijn dochter is door handicap niet altijd in staat om zelf te lopen. Zij wordt dan door mij van / naar school gebracht met rolstoel. Ook voor transport in de stad niet voortdurend gereden worden.
- Mijn man kan niet autorijden, visueel gehandicapt.
- Mijn man zit in een verpleeghuis buiten Zoetermeer, maar wel in de directe omgeving. Ik bezoek hem 4 middagen in de week maar dat doe ik zelf. Ik wil er zelf zo vaak naar toe. Ik heb daardoor veel minder vrije tijd.
- Mijn moeder woont bij ons gezin in. Ze heeft soms onze hulp/zorg nodig maar is ook actief en geeft hulp en zorg terug waar ze maar kan!
- Mijn ouders ondersteunen in de verzorging van familielid en zo nodig (vakanties of ziekte) hen vervangen.
- Mijn vader heeft een partner en heeft niet iedere dag hulp nodig. Mijn zoon heeft autisme en heeft ook niet constant hulp nodig.
- Mijn zoon heeft een vorm van autisme. Ik vind de zorg voor hem licht belastend omdat ik zelf MS. heb en daardoor weinig energie.
- Moet dit steeds opnieuw inpassen in mijn werk. Huishouden en oppassen van mijn kleinzoon.
- Moet rekening houden met derden.
- Naast drukke baan eigen gezin soms lastig in te plannen, maar ik doe het graag.
- Naast het gezin en werk is het belastend
- Naast mijn werk, heb ik de zorgen voor mijn moeder van 89 jaar. Zij woont nog zelfstandig. Dit kan door mijn ondersteuning.
- Normale zaken die je thuis ook al doet.
- Nu gaat het nog, waar [...] met de jaren meer tijd en inspanning vragen.
- Nu nog licht maar zal zwaarder worden i.v.m. leeftijd moeder en zelfstandig wonen.
- Omdat er een positieve bijdrage kan worden geleverd.
- Omdat het kleine praktische dingen moeten gebeuren.
- Omdat ik zelf ook 2 kleine kinderen heb.
- Omdat mijn ouders ouder worden en geestelijk achteruit gaan wordt mijn hulp onontbeerlijk. Je kan merken dat er steeds meer hulp moet komen in de huishouding - invullen van Belastingaangifte e.d.
- Partner heeft M.D. en kanker
- Past in de normale werkzaamheden
- Persoonlijke en huishoudelijke hulp
- Regelmatig zoeken naar evenwicht door drankgebruik van mijn vader.
- Reisafstand is belastend, moeder woont in Wollega (Fr)
- Scheidingslijn zorg (extra- of normaal) voor kind is niet altijd duidelijk altijd zorg gegeven dus vind ik normaal. Terwijl het naast gezin, werk (natuurlijk) misschien geestelijk wel zwaar is.
- Soms is de belasting zwaar, soms minder zwaar. Afhankelijk van de situatie.
- Soms is het moeilijk te combineren met school & sport.
- Soms, als jezelf al naast bestaande werkweek extra activiteiten hebt.
- Valt nog mee nu, voornamelijk ondersteunend, maar als de gezondheid achteruitgaat.
- Van een te zware belasting om kunnen zetten naar een lichte belasting, door herstel van mijn zoon.
- Verzorging moeder ziekenhuisbezoeken.
- Vind het fijn om te zorgen dat mijn moeder aandacht/afleiding door mij krijgt. Als mijn dochter ondersteuning nodig heeft ben ik blij dat ik het geven kan.
- Voorheen zwaarder maar dankzij cursus GGZ omgaan met mensen met psychische problemen veel minder.
- Voor mijn werk krijg ik veel liefde terug, dat maakt het licht.
- Voor ouders moet je altijd klaarstaan. Alleen het plannen in je eigen beperkte vrije tijd is soms moeilijk.
- Voor zieke moeder maar voor mijn vrouw is het een zware belasting (ze klaagt niet)
- Vriend is woonachtig in Albrandswaard. Heeft Alzheimer. Mijn man en ik ondersteunen bij bezoeken aan ziekenhuis e.d. en bij belangrijke [...]
- Weet dat het tijdelijk is, anders zou het wel zwaarder wegen
- Weinig tijd voor mijzelf
- Wekelijks 4 uur, verplichtend [...]
- Werk, vrije tijd en zorg voor ouders combineren is soms zwaar als je zelf ook geen 30 meer bent.
- Wij doen het met z'n tweeën
- Zorg van mijn vader van 88 jaar, dit doe ik al 13 jaar met overige familie.

- Zorgen voor een ouder naast een fulltime baan + eigen gezin kan best pittig zijn.
- Zorgen voor een demente moeder is lichamenlijk geen belasting maar wel geestelijk.

een zware belasting

- + emotioneel zwaar
- Aanslag op vrijheid en tijd
- Afstand ([...] enkele reis)
- Ben zelf lichamenlijk niet zo goed.
- bij een fulltime job, ervoor zorgen dat alles klaar is, bij thuiskomst staat er een 2e onbetaalde baan op je te wachten.
- Combinatie mantelzorg, fulltime-baan, zorg voor partner + kind en huishouden is zwaar.
- Combinatie werk, gezin, sociaal leven en mantelzorg emotioneel erg zwaar (afhankelijk v/d patient)
- De hulpontvanger vraagt steeds meer tijd. Juist de tijd legt een druk op de mogelijkheden die kunnen worden geboden.
- De zorg voor partner
- Dementie / Alzheimer
- Deze zorg wordt steeds zwaarder
- Dit tegen het feit dat de beperking met zich meebrengt dat zelfstandigheid moeizaam op gang komt. Tevens een oppositionele gedragsstoornis die de communicatie in het gezin ook moeizaam maakt. Hiervoor moet ik als ouder veel structuur en grenzen bieden.
- Dit i.v.m. zelf ziek geweest te zijn.
- Door betrokkenheid is het soms zwaar.
- Door de combinatie van een baan (4 dagen per week) een gezin en zorg ouders kom je niet meer aan je sociale leven toe.
- Door de werkzaamheden naast de taken als mantelzorger.
- Door mijn eigen handicap is het zwaar.
- Echtgenote zorgt met familie voor 92-jarige moeder die laatste maanden achteruit gaat.
- Geen behoefte om dit te doen.
- Gezien mijn eigen chronische ziekte is het voor mij soms wel zwaar.
- Heel druk op werk. Eigen bedrijf
- Heen en weer rijden
- Het is een geestelijke zware belasting om een kind met een verstandelijke beperking te begeleiden en te ondersteunen.
- Het is een zware belasting omdat ik met fibromyalgie en volledige werkweek en gehandicapt kind, totaal geen energie over heb.
- Het is geen zware belasting maar kost tijd.
- Het is in Brabant dus ver weg en het is hier mijn werk en huishouden en de vrije uren daar.
- Het is niet alleen fysiek maar / en ook psychisch een zorg.
- Het is veel en op verschillende adressen
- Het is zorg die altijd verleend moet worden.
- Het kan vaak zwaar zijn, maar elke dag is anders.
- Ik ben mantelzorger voor mijn moeder ga daar elke dag naar toe, en woon samen met mijn vriend dus heb ook eigen huishoudelijke taken.
- Ik bied mantelzorg aan mijn moeder: financiën, regelen sociaal praatje. Gezien mijn eigen situatie is dit soms zwaar afhankelijk van mijn eigen lichamenlijke conditie op moment van zorg leveren.
- In combinatie met een fulltime baan en het feit dat ik de zorg niet altijd kan sturen ervaar ik dit regelmatig als zwaar.
- In tijd (naast volledige baan) en in energie/emotionele betrokkenheid
- Is zowel lichamenlijk als geestelijk zwaar ik "rol mevrouw 160 kg via stoel door winkelcentrum. En mevrouw eist heel veel aandacht. De administratie is niet zwaar.
- Je komt bijna niet meer tot eigen activiteiten
- Kost veel tijd en energie, zowel lichamenlijk als emotioneel
- Lange dagen, reizen
- Langzamer gaat de leeftijd tellen.
- Mentaal zwaar
- Moet altijd standby zijn.
- Naar bijna fulltime baan en als gescheiden vrouw met 2 kinderen is het best zwaar om wekelijks voor ouders te zorgen die afhankelijk van je zijn.
- Naast andere verplichtingen een forse tijdsinvestering
- Naast drukke huishouden en werk. Grote zorg afstand naar Den Haag. Grote zorg.
- Naast een baan van 36 uur is het soms best pittig.
- Naast mijn eigen gezin de zorg voor mijn moeder die zonder hulp nergens heen kan.
- Naast werk en privé is mantelzorg aan 86 jarige moeder buiten Zoetermeer behoorlijk intensief.
- Ondanks dat mijn echtgenote nu verzorgd wordt in verpleeghuis blijft er veel belasting echtgenote woont nu in Den Haag. Verder verzorg ik een 90 jarige oom in Oegstgeest 1-2 x per week.
- Partner is overleden; schoonmoeder woont in.
- Psychisch

- Psychisch zwaar vanwege psychiatrische stoornis vriend.
- Reisaafstand / tijd, lichamenlijk, geestelijk
- Reizen (+kosten) was,eten,huishouding,dingen uitzoeken allen taken die veel tijd in beslag nemen.
- Reizen naar Den Haag, naar verpleeghuis en woning van ouders kost veel tijd, dien je goed in te plannen.
- Soms word het te veel; ik word er niet jonger op.
- Soms zwaar, 2 ouders, erg oud, kost veel tijd als ze ergens naar toe moeten (dokter,ziekenhuis, opticien enz)
- Steeds heen en weer reizen. Ouder wordt oud en hulpbehoevender
- Te veel omvattend
- Te weinig tijd. I.v.m. werk.
- Tijd, kosten, fysisch
- Tijdsbelasting, confronterend - geestelijk zwaar
- Vaak op en neer naar Rijswijk. Verantwoordelijk zijn.
- Vader kan bijna niet meer lopen. Moeder zwaar dementerend.
- Veel reistijd
- Veel verantwoording, veel regelen.
- Verantwoordelijkheid. Kost veel tijd, privéleven lijdt er soms onder.
- Verantwoordelijkheidsgevoel is groot. Daardoor neem jezelf te veel hooi op je vork.
- Vooral als partner jonger is.
- Vooral de druk van het er altijd moeten zijn en niet kunnen overslaan.
- Vraagt veel tijd en inspanning,maar heb het er wel voor over!
- Werk, kinderen, vrijwilligerswerk, huisdieren en de zorg voor mijn moeder is zwaar.
- Werken en zorg voor meerdere familieleden, kost veel tijd en inspanning (mentaal en fysiek)
- Wij werken 70 uur per week, omdat we een eigen bedrijf exploiteren, we helpen voornamelijk bij het brengen en begeleiden van ziekenhuis bezoek. Dit vindt meestal plaats op tijden die [....]
- Zien hoe de partner lijdt onder zeer zware depressieve klachten als gevolg van lichamenlijke klachten is een grote belasting ondanks het feit dat je hulp verleend met liefde.
- Zorg varieert sterk. Kent bijzonder intensieve perioden bij ziekte en ongeval ouder.
- Zorg, werken, veel reizen, gezin met schoolgaand kind.
- Zowel lichamenlijk als psychisch is het belastend om voortdurend klaar te staan voor mijn moeder van 92 die een slechte gezondheid geniet, maar nog zelfstandig woont.

een zeer zware belasting

- Als alleenstaande moeder met minimuminkomen maak ik heel wat kilometers want mijn moeder woont door haar handicap in Boxtel. Belastend in tijd, geld, kilometers, benzine voor mij en voor mijn kind.
- Antwoord kan 4 en 5 zijn. Mantelzorg beperkt zich niet tot, zie vraag 45, maar 7 dgn 18 tot 20 uur per dag.
- De zorgtaken aan ouders is door hulpbehoeften zeer emotioneel, fysiek en mentaal zeer zwaar, gezien het niet één ouder betreft maar 4 ouders. Op dit moment aan 2 ouders.
- Door de ouderdom en ziekte van de "zorgvrager" is de zorg met de dag intensiever. Na bijna 19 jaar mantelzorg voelt ook mijn lijf de jaren.
- Door de ziekte die m'n moeder heeft voelt het als een grote last extra op m'n schouder.
- Er blijft weinig tijd voor mijzelf over.
- Het is een dag taak van 07.00 uur tot 19.00 uur om iemand bijstand met alles (koken,strijken,wassen en onderhoud huis,raamlappen en etc).
- ik heb 2 gehandicapte kinderen dat is zwaar.
- Je bent nooit vrij! Combi werk, alleenstaande ouder, huishouden, onderhoud, financiën, aandacht ander kind is heel veel.
- Man is ernstig ziek, mogelijk terminaal werk ook 36 uur.
- Mijn broer leunt erg op me kan hem niet alleen laten moet overal met me mee is bang om alleen te zijn.
- Naast mijn drukke baan en mijn niet al te beste gezondheid is het vaak wel zwaar.
- Niet gemakkelijk om met een zware ziekte om te gaan.
- Omdat naast een fulltime job in loondienst je nog extra fulltime onbetaalde zorg in huis hebt: wassen strijken, koken, boodschappen, onderhoud en reparatie.
- Vader in Den Haag in verpleegtehuis moeder zelfstandig in Zoetermeer maar kan weinig
- Veel reistijd - zware opdracht.
- Voor ouder is een lichte belasting. Hoort erbij alleen de afstand is wat groot. Voor de zwager was een zware belasting vanwege leeftijd en was terminaal.

een te zware belasting

- De hele dag en nacht moet ik de buurt zijn van mijn moeder
- De kinderen werken niet mee, luisteren niet, zitten in de pubertijd, dat samen met hun handicap maakt het samen met mijn slechte gezondheid erg zwaar.
- Ik zelf ben chronisch depressief, kom zelf niet in aanmerking voor echt hulp. M'n schoonvader kan hulp krijgen en neemt het niet aan. Ik kan zelf niks in huis.

- Man woont begeleid i.v.m. hersentumor
- Met een gezin, schoolgaande zoon en beide ouders fulltime werken
- Mijn partner heeft continu zorg nodig
- Vanuit WMO krijg ik te weinig ondersteuning om een huishouden draaiende te houden.

zwaarte belasting niet ingevuld

- Hulp aan familie is logisch. [...] hangt soms af van omstandigheden. Dus liefde maakt belasting licht
- In combinatie met eigen onderneming en gezin, valt het soms best zwaar!
- Nu ouder sinds 2 jaar in verzorgingshuis voor mij een lichte belasting
- Onze zoon heeft een spierziekte en heeft nog niet heel veel zorg nodig, dit gaat er wel aan te komen binnen 2 à 3 jaar.
- Wisselend!

tabel IV-61 door wie / welke organisatie worden mantelzorgers ondersteund?
(vraag 50 – meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
Stichting Rndom Mantelzorg	12	3,2
de huisarts	19	5,1
een thuiszorgorganisatie	55	14,7
de gemeente	11	2,9
vrijwilligers (via vrijwilligersorganisatie)	5	1,3
familielid	137	36,5
een vriend of vriendin	11	2,9
iemand uit de directe woonomgeving	13	3,5
andere persoon of organisatie *	61	16,3
geen ondersteuning	128	34,1
niet geantwoord	7	1,9
totaal (mantelzorgers)	375	100,0

* andere ondersteunende persoon of organisatie

- broers / zussen (**4 keer genoemd**)
- eigen omgeving (algemeen) (**2 keer genoemd**)
- kinderen (**2 keer genoemd**)
- partner (**3 keer genoemd**)
- niemand / niet ondersteund (**13 keer genoemd**)
- overige antwoorden (**11 keer genoemd**)
- zorginstelling / thuiszorg (**22 keer genoemd**)
- niet toegelicht (**4 keer**)

tabel IV-62 voelt men zich als mantelzorger voldoende ondersteund? (vraag 51))

	aantal	procent	procent (geldig)
ja	261	10,6	69,6
nee	84	3,4	22,4
niet geantwoord	30	1,2	8,0
subtotaal (mantelzorgers)	375	15,2	100,0
niet van toepassing	2097	84,8	
totaal	2472	100,0	

behoefte van mantelzorgers aan (aanvullende) ondersteuning (vraag 52)

- (Nog) niet nodig. Ik hoop het samen met mijn vrouw nog lang vol te houden.
- Aanvragen voorzieningen als WMO + CIZ indicaties, ondersteuning huisarts
- Aanvullende ondersteuning kost me weer te veel tijd om dat te gaan regelen, waarbij ik niet zo veel zin in heb.
- Adviezen
- Af en toe een dagje weg
- Artsen zijn niet aanwezig
- Behoefte om met professionals te spreken over mijn ervaring.
- Dat iemand het eens overneemt

- Dat mijn dochter een hulpmiddel krijgt om zich zelfstandig te verplaatsen
- Dat haar zoon en kleindochter meer zouden doen, bezoeken, administratie
- De zorg kan altijd beter vaker
- Een tegemoetkoming in de benzinekosten vanwege de afstand: 2x 155 km.
- Een vrijwilliger als achtervang tijdens vakanties en om de zorg te delen.
- Efficiëntere zorg. Minder managers
- Financieel juridische ondersteuning
- Financiële en zo nodig begeleidende ondersteuning
- Geen / nvt (**56 keer genoemd**)
- Geen (zoals het nu is)
- Geen idee (**3 keer genoemd**)
- Geen, is een kwestie van mondig zijn en je niet van het kastje naar de muur laten sturen.
- Geld
- gesprekken lotgenoten; financieel
- Het is handig als je info krijgt over verschillende instanties. Wie doet wat ? Waar moet je zijn?
- Het is niet bekend dat mijn vrouw nierpatiënt is en ik krijg al sinds 2005 geen vergoeding voor mijn mantelzorg.
- Het zou door zorginstanties moeten gebeuren. Maar daar is het niet urgent genoeg voor.
- Huishoudelijke taken.
- Iemand die de ziekenhuisbezoeken van ons overnemen, zodat wij op tijden die ons wel uitkomen, persoonlijk voor onze schoonouders er kunnen zijn.
- Ik ben niet iemand die snel hulp vraagt.
- Ik heb zelf hulp nodig, maar helpt een ander. Tuurlijk help ik m'n schoonvader, maar zak zelf door m'n hoeven.
- Ik verricht heel erg zwaar werk maar krijg daar geen genoeg salaris voor.
- Ik vind de uitjes jaarlijks wel leuk; moeten ze zeker mee door gaan.
- Informatie bij bepaalde psychische ziektes; iemand die met je mee denkt, je ondersteunt, die geen kritiek of oordeel heeft.
- Informatie over hoe te handelen in sommige omstandigheden.
- Is een te groot verhaal
- Is op dit moment niet nodig.
- Koffie ochtend/middag/ in het weekend als er niet ook nog gewerkt moet worden.
- Luisterend oor, duidelijke afspraken
- Maar heb geen ondersteuning nodig.
- Meer controle op oudere ivm eenzaamheid; gezondheid.
- Meer coördinatie tussen de verschillende instanties. Hoog kastje - muur verwijzingen nergens is meer geld voor.
- Meer huishoudelijke hulp
- Meer informatie over mogelijkheden. En welke paden te belopen bij voorzieningen
- Meer thuiszorg en een hogere indicatie dan (ZZP 4)!
- Meer toezicht bij de ouders en terugkoppeling hiervan.
- Mijn oma zit in een tehuis en verwacht dat wij veel zorg op ons nemen, vraag naar vrijwilligers werd negatief beantwoord.
- Minder eigenwijs gedrag van de patiënt zou fijn zijn.
- Nog een mantelzorger!
- Nog géén
- Nog geen behoefte
- Nu nog niet van toepassing
- Nu op dit moment red ik het alleen. Zoon wordt ouder en extra hulp lijkt niet beter te werken. Hij moet zelfstandiger worden, nu zonder hulp meer zelfredzaam worden met mijn ondersteuning.
- nvt op dit moment
- Onkosten
- Op dit moment niet. Voorheen was meer info handig geweest. Bij welke instantie moet ik wat regelen (PGB aanvragen, zorg regelen -> speciale naschoolse opvang etc.)
- Op een verzoek voor een invalide parkeerkaart voor een bestuurder is dit afgewezen door de gemeente, waardoor ik niet met mijn partner weg kan en zich meer geïsoleerd voelt. [...]
- Praten en hulp
- Soms huishoudelijke hulp
- Steun huisarts
- Steun, hulp met de zorg taken. Bijvoorbeeld tijdens vakantieperiodes.
- Tijd voor mezelf (vakantie zonder hem maar met mij eigen vrienden) wat uit handen wordt genomen.
- Vergoeding
- Vervanging
- Vervoer. Gezelschap schoonmaakwerk. Klusjes in huis.
- Vooral hulp bij onderhoud aan huis, technische zaken, pc,z ware dingen sjouwen, tuin, enz.
- Voorlopig geen ondersteuning nodig. Ik word ook niet financieel ondersteund
- Voortzetting extramuraal zorg voor kind met beperking die thuiswonend is.
- Vrij zijn.
- Wanneer de chronische longziekte van partner erger wordt is wellicht thuiszorg nodig.

- Was nee; onvoldoende kennis van ondersteuning aan jongeren met een psychische beperking, maar wel hoge intelligentie; pva, aandachtspunten.
- Wat gesprekken mbt ziekte van partner en mijzelf.
- Weet niet (**3 keer genoemd**)
- Wil hier niet op ingaan

tabel IV-63 *mogelijke beletsels om mantelzorger te worden*
(vraag 53 – meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
dat het eigen gezinsleven / relatie eronder zou lijden	751	36,5
dat de eigen nachtrust eronder zou lijden	262	12,7
dat de eigen gezondheid eronder zou lijden	527	25,6
dat het eigen werk eronder zou lijden	669	32,5
dat de eigen opleiding eronder zou lijden	91	4,4
dat het eigen huishouden eronder zou lijden	292	14,2
dat de eigen vrijetijdsbesteding eronder zou lijden	258	12,5
dat men de vrijheid om de eigen tijd in te delen kwijt zou raken	371	18,0
dat de eigen financiële situatie eronder zou lijden	373	18,1
anders *	133	6,5
weet niet	199	9,7
n.v.t.: de eigen gezondheidstoestand laat dit niet toe	122	5,9
n.v.t.: er is geen enkel beletsel om mantelzorger te worden	222	10,8
niet geantwoord	38	1,8
totaal (niet-mantelzorgers)	2059	100,0

ander beletsel:

- Afstand (7 **keer genoemd**)
- Alleenstaande ouder, dus niet te combineren met mijn gezin!
- Als het echt een naaste is zal ik er alles aan doen om te helpen.
- Als het emotioneel zwaar is.
- Als ik het ga doen dan alleen voor directe familie. Bekenden : daar zijn m.i. anderen en instanties voor.
- Als ik het werk niet aan kan.
- Als je voor iemand zorgt en of helpt doe je het uit liefde en wat je niet kan, dan hulp vragen.
- Ben 8 jr. mantelzorger geweest voor mijn man en daarvóór voor mijn vader! Ik vind het genoeg zo!
- Ben mijn hele leven zelf mantelzorger geweest.
- Ben ruim 20 jaar mantelzorger geweest voor mijn beide ouders. Weet dus hoe zwaar dat is. Heeft mijn leven getekend!
- Ben standby in geval van nood
- Bijvoorbeeld, ik heb als vrijwilliger met een blind persoon gewerkt, maar hij was niet tegen mij aardig en eerlijk, ik had veel stress en hij heeft mij pijn gedaan.
- Boven genoemde zaken dan wel ondergeschikt maar of de maatschappij een dergelijke belasting mag vragen!!
- Combinatie van drukke werkzaamheden, vrijwilligerswerk en het beslag dat mensen op je leggen zorgt voor spanning en neemt veel tijd in beslag.
- Daar zijn instanties voor! En reken maar dat wij of ik, indien nodig, in de buurt zullen zijn en vaak zullen komen, etc. = eigen initiatief graag.
- Dat het leven verandert en omgegooid wordt.
- Dat het ten koste zou gaan van betaald werk van anderen.
- Dat ik taken moet doen waarvoor ik niet geschikt ben.
- Dat mijn kinderen eronder zou lijden.
- De overheid dient faciliteiten te bieden. Punt
- Dit vormt geen beletsel
- er is al een zieke in huis
- Er is geen beletsel. Heb mantelzorg geleverd in en buiten Zoetermeer. Samen met partner directe hulp bij nood. Ouderenhulp etc. Nu te oud.
- Er is voor mij geen beletsel: ik ben jaren mantelzorger van mijn moeder geweest na het overlijden van mijn vader. Niet altijd even makkelijk, maar zou het zo weer doen.
- Er zijn instanties die deze hulp prima kunnen leveren! Niet afwenden op kinderen en andere familieleden! schandalig!!
- Er zijn voldoende anderen (ook familieleden) die dit op zich, zouden kunnen nemen.
- Familie woont te ver weg om mantelzorg te kunnen verrichten.
- Familie doet nooit wat voor mij, geen behoefte om iets terug te doen.
- Familie woont te ver weg. Geen andere bekenden in of rond Zoetermeer die ik op zodanige

- persoonlijke wijze ken dat ik daar mantelzorger voor zou willen worden.
- Geen beletsel. Familie help je zonder vragen!!
 - Geen financiële tegenprestatie
 - Geen gevolgen voor persoonlijke leven.
 - Geen interesse / behoefte (**2 keer genoemd**)
 - Geen beletsel
 - Geen tijd
 - Geen tijd, werk, kinderen eten...
 - Goed afspreken - geen beletsel
 - Handicap / ziekte / lichamelijk niet in staat (**6 keer genoemd**)
 - Heb dit 21 jaar gedaan voor mijn dochter en die is sinds juli dit jaar overleden wil op dit moment niets!!
 - Heb jaren mijn moeder begeleid in het verzorgingshuis en heb dit naast mijn gezin + werk zonder problemen gedaan. Kijk trots terug op de 9 jaren.
 - heb mijn ouders tot en met hun overlijden geholpen .Ik ben nu blij dat ik mijn werk naar behoren kan uitvoeren. Heb nu zelf lichamelijke ongemakken.
 - Het ligt eraan waar diegene woont. Mijn man zou ik wel kunnen verzorgen,mijn broer of zus niet (i.v.m.afstand)
 - i.v.m. mijn leeftijd en mijn vrouw is 74 jaar en nog gezond.
 - Ik ben actief mantelzorger geweest voor mijn echtgenoot die nog niet zolang overleden is.
 - ik ben al mantelzorger geweest
 - Ik ben blij dat ik mezelf een beetje kan helpen m'n huishouden te doen.
 - Ik ben in 2009, 2010 en 2011, mantelzorger geweest voor mijn partner. Het was soms zwaar, maar geen punt. Ik houdt er rekening mee binnenkort mantelzorg aan mijn schoonouders te verlenen.
 - Ik heb gezorgd voor mijn vrouw toen zij terminaal was.De impact hiervan is zeer groot.
 - Ik heb jaren voor mijn moeder gezorgd ±20 uur per week en dat heeft mij alleen maar voldoening gegeven en alleen maar een bijzondere band gegeven.
 - Ik heb zelf hulp 1x per week
 - Ik help iedereen in de buurt, ook in de winter/stoepen schoonhouden bladeren opruimen.
 - Ik kan dat niet aan
 - Ik krijg mantelzorg
 - Ik met mijn vader heb verloren aan kanker en samen met mijn broer en moeder veel gezorgd heb voor hem en dat nu emotioneel niet aan zou kunnen.
 - Ik snap de vraag wel.
 - Ik te oud ben en op een scootmobiel mag rijden van de WMO.
 - Ik vindt dat mantelzorger een betaalde baan zou moeten zijn, er zijn genoeg werklozen momenteel die graag willen werken.
 - Ik was mantelzorger voor mijn echtgenote van 2005-2013
 - Ik wens geen mantelzorger te worden.
 - Ik zal dan proberen goed in te schatten hoe ik wel / niet kan helpen met de zorg, want ik moet 't wel aankunnen en met liefde doen.
 - Ik zou het graag doen
 - In principe geen [...], maar het moet wel reëel haalbaar zijn. Is zo moeilijk aan te geven. Afhankelijk van omstandigheden op dit moment.
 - Is mede afhankelijk van wie het betreft en zal ook beïnvloed worden door de dan geldende omstandigheden.
 - Is niet van te voren te overzien
 - Korte termijn geen probleem> lange termijn gaat alles eronder lijden > dit is uit ervaring van een paar jaar geleden.
 - Langdurig: zowel relatie als gezondheid. kort durend: geen beletsel.
 - Leeftijd/ te oud (**27 keer genoemd**)
 - leeftijd + gezondheid (**2 keer genoemd**)
 - Mantelzorg zou andere maatschappelijke taken onmogelijk maken (keuze probleem)
 - Mijn hele leven ben ik mantelzorger geweest. Nu even niet.
 - Mijn kinderen
 - Mijn leeftijd telt mee 81 jaar. Mijn hele leven heb ik gezorgd voor ouders met kanker.
 - Mijn moeder accepteert geen hulp van mij. lange reisafstand.
 - Mijn Nederlandse taal is niet zo goed
 - Mijn tante verzorgd al 28 jaar haar invalide man. Als zij een weekje weg wil zit dat altijd regelgevers in de weg. Mantelzorg.
 - Mijn vrouw doet aan mantelzorg
 - Mijn vrouw doet al 80% van het huishouden omdat ik minder valide ben.
 - Mijn vrouw en ik krijgen zelf mantelzorg van onze dochter.
 - Mogelijk als werkgever (overheid) faciliteert
 - Niet zo belangrijk. klaarstaan zoveel je kunt
 - Ongeschikt
 - Onmogelijk 36 uur werken, ik slaap gemiddeld 4 uur pln.kind van 5 jaar en helaas een ouder buurvrouw die politie activiteiten verricht waardoor weinig nachtrust.
 - Opvang van familie
 - Sociale contacten

- Teveel betrokken worden bij privé zaken van hulpbehoevende
- Voor de hypotheek en vaste lasten moeten we met z'n tweeën fulltime werken. Hoe? wanneer? Niet slapen is ziek is niet werken is geen geld is dag nu en dan.
- Voor familie en vrienden maak ik tijd.
- Voor mij geen enkel beletsel om mantelzorger te worden bij familieleden of bekenden.
- Werk ±70 uur p.w. + mijn vrouw 50 uur p.w. met eigen supermarkt.
- Zie eerdere vraag
- Zou graag meer tijd krijgen van werkgever om schoon (moeder) te helpen

tabel IV-64 kunnen verwanten/vrienden een rol spelen bij ondersteuning bij opvoedingsproblemen? (vraag 54a)

	aantal	procent
ja	1049	42,4
nee	772	31,2
weet niet	472	19,1
niet geantwoord	179	7,2
totaal	2472	100,0

tabel IV-65 kunnen verwanten/vrienden een rol spelen bij de persoonlijke (lichamelijke) verzorging van een hulpbehoevende? (vraag 54a)

	aantal	procent
ja	1105	44,7
nee	775	31,4
weet niet	427	17,3
niet geantwoord	165	6,7
totaal	2472	100,0

tabel IV-66 kunnen verwanten/vrienden een rol spelen bij het schoonmaken van het huis? (vraag 54a)

	aantal	procent
ja	1517	61,4
nee	540	21,8
weet niet	274	11,1
niet geantwoord	141	5,7
totaal	2472	100,0

tabel IV-67 kunnen verwanten/vrienden een rol spelen bij het op orde brengen van financiën? (vraag 54a)

	aantal	procent
ja	1275	51,6
nee	661	26,7
weet niet	372	15,0
niet geantwoord	164	6,6
totaal	2472	100,0

tabel IV-68 kunnen vrijwilligersorganisaties een rol spelen bij ondersteuning bij opvoedingsproblemen? (vraag 54b)

	aantal	procent
ja	979	39,6
nee	792	32,0
weet niet	520	21,0
niet geantwoord	181	7,3
totaal	2472	100,0

tabel IV-69 *kunnen vrijwilligersorganisaties een rol spelen bij de persoonlijke (lichamelijke) verzorging van een hulpbehoevende? (vraag 54b)*

	aantal	procent
ja	1271	51,4
nee	635	25,7
weet niet	395	16,0
niet geantwoord	171	6,9
totaal	2472	100,0

tabel IV-70 *kunnen vrijwilligersorganisaties een rol spelen bij het schoonmaken van het huis? (vraag 54b)*

	aantal	procent
ja	1609	65,1
nee	415	16,8
weet niet	301	12,2
niet geantwoord	147	5,9
totaal	2472	100,0

tabel IV-71 *kunnen vrijwilligersorganisaties een rol spelen bij het op orde brengen van financiën? (vraag 54b)*

	aantal	procent
ja	1077	43,6
nee	752	30,4
weet niet	471	19,1
niet geantwoord	172	7,0
totaal	2472	100,0

tabel IV-72 *kan de gemeente een rol spelen bij ondersteuning bij opvoedingsproblemen? (vraag 54c)*

	aantal	procent
ja	1083	43,8
nee	784	31,7
weet niet	438	17,7
niet geantwoord	167	6,8
totaal	2472	100,0

tabel IV-73 *kan de gemeente een rol spelen bij de persoonlijke (lichamelijke) verzorging van een hulpbehoevende? (vraag 54c)*

	aantal	procent
ja	1367	55,3
nee	580	23,5
weet niet	363	14,7
niet geantwoord	162	6,6
totaal	2472	100,0

tabel IV-74 *kan de gemeente een rol spelen bij het schoonmaken van het huis? (vraag 54c)*

	aantal	procent
ja	848	34,3
nee	1071	43,3
weet niet	397	16,1
niet geantwoord	156	6,3
totaal	2472	100,0

tabel IV-75 *kan de gemeente een rol spelen bij het op orde brengen van financiën? (vraag 54c)*

	aantal	procent
ja	1052	42,6
nee	800	32,4
weet niet	451	18,2
niet geantwoord	169	6,8
totaal	2472	100,0

vragen over: de leefstijl

tabel IV-76 *alcoholgebruik (vraag 55a)*

	aantal	procent
gebruikt geen alcoholhoudende drank	1089	44,1
drinkt gemiddeld twee of minder glazen per dag	1189	48,1
drinkt gemiddeld meer dan twee glazen per dag	151	6,1
niet geantwoord	43	1,7
totaal	2472	100,0

tabel IV-77 *rookgedrag (vraag 55b)*

	aantal	procent
rookt niet	2000	80,9
rookt wel	431	17,4
niet geantwoord	41	1,7
totaal	2472	100,0

tabel IV-78 *gebruik van (overige) drugs (vraag 55c)*

	aantal	procent
gebruikt geen (andere) drugs	2375	96,1
gebruikt (andere) drugs	38	1,5
niet geantwoord	59	2,4
totaal	2472	100,0

tabel IV-79 *voeding (vraag 55d)*

	aantal	procent
eet meestal gezond en gevarieerd	2270	91,8
houdt zich niet bezig met gezonde voeding	156	6,3
niet geantwoord	46	1,9
totaal	2472	100,0

tabel IV-80 *Heeft men in de afgelopen twaalf maanden hulp gezocht voor aspecten van de eigen leefstijl? vraag 56 – meer antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
hulp gezocht op het gebied van alcoholgebruik	19	,8
hulp gezocht op het gebied van rookgedrag	31	1,3
hulp gezocht op het gebied van (overig) drugsgebruik	8	,3
hulp gezocht op het gebied van gezonde voeding	123	5,0
hulp gezocht op het gebied van voldoende beweging	136	5,5
hulp gezocht op geen van deze gebieden	2155	87,2
niet geantwoord	55	2,2
totaal respondenten	2472	100,0

vragen over: welbevinden / psychische gezondheid

tabel IV-81 *reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 57– eerste item):
Er is altijd wel iemand in mijn omgeving bij wie ik met mijn dagelijkse probleempjes terecht kan.*

	aantal	procent
ja	1673	67,7
min of meer	486	19,7
nee	196	7,9
niet geantwoord	117	4,7
totaal	2472	100,0

tabel IV-82 *reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 57 – tweede item):
ik mis een echt goede vriend of vriendin.*

	aantal	procent
ja	131	5,3
min of meer	241	9,7
nee	1957	79,2
niet geantwoord	143	5,8
totaal	2472	100,0

tabel IV-83 *reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 57 – derde item):
ik ervaar een leegte om mij heen.*

	aantal	procent
ja	72	2,9
min of meer	213	8,6
nee	2028	82,0
niet geantwoord	159	6,4
totaal	2472	100,0

tabel IV-84 *reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 57 – vierde item):
er zijn genoeg mensen op wie ik in geval van narigheid kan terugvallen.*

	aantal	procent
ja	1696	68,6
min of meer	486	19,7
nee	156	6,3
niet geantwoord	134	5,4
totaal	2472	100,0

tabel IV-85 reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 57 – vijfde item):
ik mis gezelligheid om mij heen.

	aantal	procent
ja	107	4,3
min of meer	243	9,8
nee	1978	80,0
niet geantwoord	144	5,8
totaal	2472	100,0

tabel IV-86 reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 57 – zesde item):
ik vind mijn kring van kennissen te beperkt.

	aantal	procent
ja	166	6,7
min of meer	330	13,3
nee	1826	73,9
niet geantwoord	150	6,1
totaal	2472	100,0

tabel IV-87 reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 57 – zevende item):
ik heb veel mensen op wie ik volledig kan vertrouwen.

	aantal	procent
ja	1315	53,2
min of meer	730	29,5
nee	293	11,9
niet geantwoord	134	5,4
totaal	2472	100,0

tabel IV-88 reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 57 – achtste item):
er zijn voldoende mensen met wie ik me nauw verbonden voel.

	aantal	procent
ja	1626	65,8
min of meer	507	20,5
nee	212	8,6
niet geantwoord	127	5,1
totaal	2472	100,0

tabel IV-89 reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 57 – negende item):
ik mis mensen om mij heen.

	aantal	procent
ja	85	3,4
min of meer	238	9,6
nee	2009	81,3
niet geantwoord	140	5,7
totaal	2472	100,0

tabel IV-90 reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 57 – tiende item):
vaak voel ik me in steek gelaten.

	aantal	procent
ja	50	2,0
min of meer	159	6,4
nee	2119	85,7
niet geantwoord	144	5,8
totaal	2472	100,0

tabel IV-91 *reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 57 – elfde item):
wanneer ik daar behoefte aan heb, kan ik altijd bij mijn vrienden terecht.*

	aantal	procent
ja	1658	67,1
min of meer	550	22,2
nee	143	5,8
niet geantwoord	121	4,9
totaal	2472	100,0

tabel IV-92 *hoe vaak was de respondent gedurende de afgelopen vier weken erg zenuwachtig? (vraag 58 – eerste item)*

	aantal	procent
altijd	13	,5
meestal	34	1,4
vaak	162	6,6
soms	560	22,7
zelden	870	35,2
nooit	735	29,7
niet geantwoord	98	4,0
totaal	2472	100,0

tabel IV-93 *hoe vaak zat de respondent gedurende de afgelopen vier weken zo in de put dat niets hem of haar kon opvrolijken? (vraag 58 – tweede item)*

	aantal	procent
altijd	12	,5
meestal	24	1,0
vaak	70	2,8
soms	267	10,8
zelden	530	21,4
nooit	1452	58,7
niet geantwoord	117	4,7
totaal	2472	100,0

tabel IV-94 *hoe vaak voelde de respondent zich gedurende de afgelopen vier weken kalm en rustig? (vraag 58 – derde item)*

	aantal	procent
altijd	267	10,8
meestal	1015	41,1
vaak	606	24,5
soms	306	12,4
zelden	111	4,5
nooit	42	1,7
niet geantwoord	125	5,1
totaal	2472	100,0

tabel IV-95 hoe vaak had de respondent gedurende de afgelopen vier weken veel energie? (vraag 58 – vierde item)

	aantal	procent
altijd	198	8,0
meestal	701	28,4
vaak	661	26,7
soms	539	21,8
zelden	191	7,7
nooit	64	2,6
niet geantwoord	118	4,8
totaal	2472	100,0

tabel IV-96 hoe vaak was de respondent gedurende de afgelopen vier weken een gelukkig mens? (vraag 58 – vijfde item)

	aantal	procent
altijd	384	15,5
meestal	869	35,2
vaak	626	25,3
soms	340	13,8
zelden	95	3,8
nooit	36	1,5
niet geantwoord	122	4,9
totaal	2472	100,0

tabel IV-97 hoe vaak voelde de respondent zich gedurende de afgelopen vier weken somber en neerslachtig? (vraag 58 – zesde item)

	aantal	procent
altijd	11	,4
meestal	30	1,2
vaak	121	4,9
soms	504	20,4
zelden	820	33,2
nooit	869	35,2
niet geantwoord	117	4,7
totaal	2472	100,0

tabel IV-98 hoe vaak hebben emotionele problemen de respondent gedurende de afgelopen vier weken gehinderd bij zijn/haar sociale activiteiten? (vraag 58 – zevende item)

	aantal	procent
altijd	18	,7
meestal	32	1,3
vaak	79	3,2
soms	273	11,0
zelden	549	22,2
nooit	1402	56,7
niet geantwoord	119	4,8
totaal	2472	100,0

tabel IV-99 heeft de respondent in de afgelopen twaalf maanden wel eens hulp gekregen voor psychische problemen? (vraag 59)

	aantal	procent
ja	138	5,6
nee	2257	91,3
niet geantwoord	77	3,1
totaal	2472	100,0

tabel IV-100 in welke mate draagt de hulp die men krijgt bij aan zelfstandig kunnen blijven wonen en/of meedoen in de maatschappij? (vraag 60)

	aantal	procent	procent (geldig)
zeer veel	21	,8	15,2
veel	31	1,3	22,5
redelijk	29	1,2	21,0
nauwelijks	18	,7	13,0
niet	25	1,0	18,1
weet niet	8	,3	5,8
niet geantwoord	6	,2	4,3
subtotaal (hulp gekregen voor psychische problemen)	138	5,6	100,0
niet van toepassing	2334	94,4	
totaal	2472	100,0	

vragen over: toegankelijkheid

(enkel tweede steekproef - november 2013)

tabel IV-101 ondervindt men binnen Zoetermeer wel eens problemen met de toegankelijkheid van gebouwen of voorzieningen? (vraag 61)

	aantal	procent
ja	60	4,5
nee	1235	93,0
niet geantwoord	33	2,5
totaal	1328	100,0

tabel IV-102 instanties waar men problemen met de toegankelijkheid van gebouwen of voorzieningen heeft gemeld (vraag 62)

	aantal	procent	procent (geldig)
bij de gemeente	9	,7	15,0
bij de gemeente en een andere instantie	3	,2	5,0
bij een andere instantie	2	,2	3,3
problemen niet gemeld	43	3,2	71,7
niet geantwoord	3	,2	5,0
subtotaal (ondervindt toegankelijkheidsproblemen)	60	4,5	100,0
niet van toepassing	1268	95,5	
totaal	1328	100,0	

tabel IV-103 wegen waarlangs men toegankelijkheidsproblemen bij de gemeente heeft gemeld (vraag 63, meer dan één antwoord per respondent mogelijk)

	aantal	procent
digitale klachten- en meldingenloket	4	33,3
telefonisch	6	50,0
bij een wijkpost	2	16,7
bij een balie van het stadhuis	2	16,7
anders	2	16,7
weet niet	-	-
niet geantwoord	-	-
totaal (problemen bij gemeente gemeld)	12	100,0

problemen die men ondervindt met de toegankelijkheid van gebouwen of voorzieningen (vraag 64)

- Afsloten wegen
- Ach, als er gewerkt wordt kan het niet altijd anders maar denk om de ouderen.
- Bewegwijzering - toegang naar gebouw (buiten) - Geen ondersteuning vanuit dienst
- bijv.. het gemeentehuis: m'n partner kan niet ver lopen. Op een invalideplek mag je niet parkeren. Ik kan hem ook niet voor afzetten en dan de auto parkeren.
- Beperkte openingstijden.
- Bij tramhaltes van de RandstadRail doen vaak de liften het niet en aangezien ik een peuter heb die nog vaak in de kinderwagen zit kan dit erg lastige situaties opleveren.
- Buggy een trap opsjouwen is zwaar.
- De Dorpsstraat ligt om de haverklap weken lang open.
- De entree, balie/receptie. Deze zijn vaak met een rolstoel moeilijk te nemen / bereiken!
- De liften bij de Randstadrail doen het vaak niet, en dat is erg lastig met een kinderwagen met baby.
- De liften bij station Centrum West doen het vaak niet.
- De liften die defect zijn bij de tramhaltes. Is erg erg zwaar om een grote kinderwagen te sjouwen.
- De openingstijden
- De toegang tot de meeste winkels in het nieuwe winkelcentrum Oosterheem is lastig. Er zit bijna overal een hoge drempel in de deur om binnen te komen. Hierdoor moet je altijd (volle) winkelwagen [...]
- defecte lift, smalle voetpaden
- Erg lastig dat je niet altijd je fiets dichtbij kunt zetten in het stadshart
- Geen parkeerplaatsen o.a. geen toezending documenten; bezitten geen gehandicaptenkaart!
- Gesloten ,tijden van opening: onjuiste info.
- Het bereiken van het station op dit moment i.v.m. met de wegwerkzaamheden.
- Het voetpad (zebra overgang Paltelaan) richting het Vernèdepark (skatebaan) zijn de tegels dusdanig scheef dat ik er over gestruikeld en gevallen ben. Scheve tegels svp opnieuw bestraten!
- Hoge drempels bv in winkels, te smalle gang paden bv de Wibra in W.C Meerzicht., Hier kan je amper met een kinderwagen in, laat staan met een rolstoel.
- Ik heb regio taxi en huishoudelijke hulp nodig vanwege problemen met mijn hand en knieën en rug.
- Invalidenparkeerplaatsen bezet door automobilisten zonder gehandicapten parkeerkaart.
- Kapotte liften bij RandstadRail
- Kapotte liften bij tramhaltes
- Los liggende tegels, vervoermiddelen voor de ingang geplaatst
- Met een tweelingkinderwagen is het met name bij de gezondheidscentra lastig, zeker als de lift weer eens kapot is.
- Mijn vrouw heeft hier en daar problemen vanwege gebruik scootmobiel
- Moeder begeleiden met rollator. En die moet door 2 deuren heen met deurdrangers van haar appartement.
- Niet alle winkels zijn even goed toegankelijk met de rolstoel.
- Onveilig
- Oosterheem, is nog in opbouw! Weet dat het goed komt.
- Op de openbare weg stoepen smalle voetpaden met de auto veel drempels weinig invalidenplekken.
- Openbaar vervoer
- Openingstijden
- Opgebroken wegen voor fietsers
- Parkeervoorziening Hoogvliet Driemanspolder. Parkeervoorziening Stadhuis (afstand voor stadhuis)
- Slecht aangegeven waar bijvoorbeeld de ingang is.
- Slecht toegankelijk met een kinderwagen of voor slechtzienden
- Sommige wegen worden afgesloten zodat je er niet kan komen.
- Stadshart: veel hoogteverschillen
- Te hoge drempels, te nauwe paden en pinkassa's te hoog. Liften RandstadRail te vaak kapot.
- Toegankelijkheid winkels en dergelijke voor mijn scootmobiel.
- Trap of stoep loop met een rollator ook in huis

- trappen,drempels
- Voor chronisch zieken of gehandicapten zijn sommige, vooral oudere gebouwen slecht toegankelijk (opstapjes/trappen),
- Vooral problemen met openbaar vervoer. Niet werkende liften bijv. is heel vervelend met een kinderwagen.
- Wissel storing RandstadRail,erg vaak.
- Zelf heb ik geen probleem hiermede maar toen met mijn moeder wel bijv. wanneer liften buiten werking zijn: te nauwe paden in winkels tegels op voetpaden die niet goed liggen; overhangend groen op paden.
- Zijn er defecte bellen of je kan het gebouw soms helemaal niet binnen komen.

persoonlijke gegevens / achtergrondvariabelen

In tabel IV-104 t/m IV-112 wordt een overzicht gegeven van de meest relevante achtergrondvariabelen. De gegevens in deze tabellen kunnen niet zonder meer met populatiekenmerken worden vergeleken.

tabel IV-104 sekse (vraag 65)

	aantal	procent
man	1139	46,1
vrouw	1289	52,1
niet geantwoord	44	1,8
totaal	2472	100,0

tabel IV-105 leeftijd (vraag 66)

	aantal	procent
18 t/m 39 jaar	635	25,7
40 t/m 64 jaar	1277	51,7
65 jaar en ouder	485	19,6
leeftijd onbekend	75	3,0
totaal	2472	100,0

tabel IV-106 niveau hoogste voltooide opleiding (vraag 67)

	aantal	procent
laag	777	31,4
middelbaar	771	31,2
hoog	742	30,0
anders	50	2,0
weet niet	15	,6
niet geantwoord	117	4,7
totaal	2472	100,0

tabel IV-107 het wel of niet verrichten van betaald werk (vraag 68)

	aantal	procent
ja	1519	61,4
nee	904	36,6
niet geantwoord	49	2,0
totaal	2472	100,0

tabel IV-108 *situatie m.b.t. dagindeling die het meest van toepassing is (vraag 70)*

	aantal	procent
loondienst / eigen bedrijf	1414	57,2
werkzoekend zonder werk	119	4,8
student of scholier	78	3,2
werkzaam in eigen huishouden	126	5,1
aow'er, vut'er etc.	475	19,2
arbeidsongeschikt / invalide	95	3,8
verricht vrijwilligerswerk	40	1,6
iets anders	27	1,1
niet geantwoord	98	4,0
totaal	2472	100,0

tabel IV-109 *type huishouden (vraag 71)*

	aantal	procent
alleenstaande	322	13,0
twee partners, geen kind(eren)	829	33,5
twee partners, met kind(eren)	1060	42,9
eenoudergezin	176	7,1
anders	18	,7
niet geantwoord	67	2,7
totaal	2472	100,0

tabel IV-110 *netto inkomen (van hoofd huishouden en van eventuele partner) (vraag 75)*

	aantal	procent
< € 1.501	302	12,2
€ 1.501 t/m € 2.500	525	21,2
€ 2.501 of meer	1132	45,8
weet niet	356	14,4
niet geantwoord	157	6,4
totaal	2472	100,0

tabel IV-111 *tot welke bevolkingsgroep rekent respondent zichzelf vooral? (vraag 76)*

	aantal	procent
Nederlandse	2151	87,0
Surinaamse	66	2,7
Antilliaans / Arubaans	24	1,0
Indonesisch / Nederlands-Indisch	48	1,9
andere	113	4,6
niet geantwoord	70	2,8
totaal	2472	100,0

tabel IV-112 wijk / buurt

	aantal	procent
Centrum	350	14,2
Dorp	98	4,0
Stadscentrum	46	1,9
Palenstein	92	3,7
Driemanspolder	114	4,6
Meerzicht	274	11,1
Meerzicht-West	154	6,2
Meerzicht-Oost	120	4,9
Buytenwegh de Leyens	415	16,8
Buytenwegh	172	7,0
De Leyens	243	9,8
Seghwaert	326	13,2
Seghwaert-Zuidwest	150	6,1
Seghwaert-Noordoost	176	7,1
Noordhove	192	7,8
Noordhove-West	71	2,9
Noordhove-Oost	121	4,9
Rokkeveen	415	16,8
Rokkeveen-West	160	6,5
Rokkeveen-Oost	255	10,3
Oosterheem	363	14,7
Oosterheem-Zuidwest	90	3,6
Oosterheem-Noordoost	273	11,0
overig / onbekend	137	5,5
totaal	2472	100,0

BIJLAGE V berekening kengetallen

Kengetal voor eenzaamheid

Over eenzaamheid is een enquêtevraag gesteld in de vorm van elf uitspraken met elk drie antwoordmogelijkheden (*ja*, *min of meer* en *nee*). De vraagitems uit vraag 57 (hieronder) vormen een standaardset ontleend aan onderzoek van De Jong Gierveld (1985) - zie p.27.

Wilt u voor elk van de volgende uitspraken aangeven in hoeverre die op u, zoals u de laatste tijd bent, van toepassing is?

- a er is altijd wel iemand in mijn omgeving bij wie ik met mijn dagelijkse probleempjes terecht kan.
- b ik mis een echt goede vriend of vriendin.
- c ik ervaar een leegte om mij heen.
- d er zijn genoeg mensen op wie ik in geval van narigheid kan terugvallen.
- e ik mis gezelligheid om mij heen.
- f ik vind mijn kring van kennissen te beperkt.
- g ik heb veel mensen op wie ik volledig kan vertrouwen.
- h er zijn voldoende mensen met wie ik me nauw verbonden voel.
- i ik mis mensen om mij heen.
- j vaak voel ik me in de steek gelaten.
- k wanneer ik daar behoefte aan heb, kan ik altijd bij mijn vrienden terecht.

Er zijn twee wijzen mogelijk van berekening van een eenzaamheidsscore, op basis van de beantwoording van deze vragen:

- een berekening waarbij waarden worden toegekend aan de drie antwoordmogelijkheden per item;
- een berekening waarbij de antwoorden worden gereduceerd tot een dichotomie.

Dit laatste gebeurt in de onderstaande berekening: de middelste categorie wordt samen genomen met één van de twee andere categorieën. De score van eenzaamheid wordt dan (op respondentniveau) als volgt berekend:

De *emotionele eenzaamheidsscore* is het aantal keren dat de respondent heeft geantwoord met *ja* of *min of meer* op de items b, c, e, f, i, en j.

De *sociale eenzaamheidsscore* is het aantal keren dat de respondent heeft geantwoord met *nee* of *min of meer* op de items a, d, g, h, en k.

De *totale eenzaamheidsscore* is de som van de emotionele en de sociale eenzaamheidsscore. Daarbij geldt als restrictie dat per respondent hooguit één antwoorditem mag ontbreken (de sociale en emotionele eenzaamheidsscores afzonderlijk zijn alleen geldig als er geen enkel antwoorditem ontbreekt). Tabel V-1 laat de uitkomst van de berekening zien (totaal en voor de samenstellende onderzoeken)

tabel V-1 *gemiddelde score op de dichotome eenzaamheidsschaal (De Jong Gierveld), naar bron (omnibus 2013 of Wmo-onderzoek)*

	gemiddelde score*	waarnemingen
omnibus 2013	2,3	1075
onderzoek Maatschappelijke ondersteuning	2,6	1235
totaal	2,5	2310

* schaal loopt van 0 (niet eenzaam) tot 11 (zeer sterke eenzaamheid)

De totale (individuele) eenzaamheidsscore kan worden vereenvoudigd tot vier niveaus:
niet eenzaam: score = 0, 1 of 2; *matige eenzaamheid*: score 3 t/m 8;
sterke eenzaamheid: score = 9 of 10; *zeer sterke eenzaamheid*: score = 11.

kengetal MHI-5 voor psychische gezondheid

toekenning getalwaarde op basis van het gegeven antwoord						
vraag 58:	altijd	meestal	vaak	soms	zelden	nooit
a Hoe vaak was u gedurende de afgelopen vier weken erg zenuwachtig?	0	1	2	3	4	5
b Hoe vaak was u gedurende de afgelopen vier weken zo in de put, dat niets u meer kon opvrolijken?	0	1	2	3	4	5
c Hoe vaak voelde u zich gedurende de afgelopen vier weken kalm en rustig?	5	4	3	2	1	0
e Hoe vaak was u gedurende de afgelopen vier weken een gelukkig mens?	5	4	3	2	1	0
f Hoe vaak voelde u zich gedurende de afgelopen vier weken somber en neerslachtig?	0	1	2	3	4	5

Berekening kengetal MHI-5 per respondent: $MHI-5 = (a + b + c + e + f) * 4$
 Het kengetal kan waarden aannemen tussen nul (ongunstig) en 100 (gunstig).

Tabel V-2 laat de uitkomst van de berekening zien (totaal en voor de samenstellende onderzoeken).

tabel V-2 *gemiddelde MHI-5 naar bron (omnibus 2013 of Wmo-onderzoek)*

	gemiddelde score*	waarnemingen
omnibus 2013	77,1	1074
onderzoek Maatschappelijke ondersteuning	75,7	1231
totaal	76,3	2305